

ZPRÁVA ZA ROK 2022
O STAVU VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ
PODANÝCH PROTI ČESKÉ REPUBLICE
K MEZINÁRODNÍM ORGÁNŮM
OCHRANY LIDSKÝCH PRÁV

PŘEHLED ZPRÁVY

I. STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

II. KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA

III. OZNÁMENÍ PODANÁ KE SMLUVNÍM ORGÁNŮM OSN

IV. DALŠÍ ČINNOSTI VYKONÁVANÉ KANCELÁŘÍ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

PŘÍLOHY

OBSAH

SHRNUTÍ

Vládní zmocněnec a jeho tým zastupují Českou republiku v řízeních před Evropským soudem pro lidská práva, Evropským výborem pro sociální práva a o sedmi výbory OSN.¹ Zajišťují též výkon rozsudků štrasburského soudu a implementaci rozhodnutí ostatních zmíněných mezinárodních lidskoprávních orgánů. V neposlední řadě vykonávají i další odborné činnosti směřující k posílení naplňování mezinárodních závazků v oblasti lidských práv orgány České republiky.

Široký okruh působnosti kanceláře vládního zmocněnce nalézá odraz i ve struktuře této zprávy, kterou vládní zmocněnec každoročně prostřednictvím ministra spravedlnosti předkládá vládě. *První*, stěžejní část zprávy se věnuje agendě Evropského soudu pro lidská práva, *druhá* Evropskému výboru pro sociální práva a *třetí* smluvním výborům OSN. Všechny tři tyto části obsahují informace, jak o řízeních, která probíhají, tak i o rozhodnutích, která je nyní Česká republika povinna vykonat. Poslední, *čtvrtá* část zprávy pojednává o dalších aktivitách, zejména šíření a zpřístupňování judikatury Soudu v českém právním prostředí, legislativní a osvětové činnosti a mezivládní spolupráci.

Evropský soud pro lidská práva („Soud“) vydal v roce 2022 ve vztahu k České republice rozhodnutí o celkem 29 stížnostech. To je poměrně velký nárůst oproti minulým letům; za předchozích 5 let Soud rozhodl v průměru jen o 10 stížnostech. **Porušení** některého z ustanovení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) Soud shledal jen ve čtyřech věcech, tedy **jen ve 14 % případů**. Rozsudky o porušení se týkaly vyšetřování užití síly ze strany policistů (*B. Ů. a Sládková*), výše náhrady za vyvlastnění (*Pálka a ostatní*) a zákonnosti extradiční vazby (*Komissarov*). Rozhodnutí o neporušení řešila např. výslech svědků v trestním řízení, umístění dětí do Klokánku, umělé oplodnění, převzetí akciové společnosti většinovým společníkem, nedobrovolný odběr biologického materiálu a řadu dalších otázek.

V řízeních, která byla před Soudem v roce 2022 skončena, stěžovatelé požadovali spravedlivé zadostitičnění (majetkovou škodu, nemajetkovou újmu a náhradu nákladů řízení) v celkové výši cca 337,3 mil. Kč. Z rozhodnutí Soudu vznikly České republice závazky toliko ve výši 1,4 mil. Kč. Obhajoba státu ze strany kanceláře vládního zmocněnce tedy státnímu rozpočtu **ušetřila částku ve výši cca 336 mil. Kč**.

V roce 2022 Česká republika dále uspěla ve dvou případech s žádostí o postoupení věci velkému senátu Soudu. Jde o mimořádný opravný prostředek, kterému kolegium pěti soudců Soudu, které o něm rozhoduje, v dlouhodobém průměru vyhoví jen v cca 5-6 % případů. Soud se tak bude znovu zabývat stížnostmi *Grosam a FU Quan, spol. s r. o.*, v nichž byla Česká republika nepravomocně odsouzena. Jedná se o problematiku kárného řízení s exekutory a zajištění majetku pro účely trestního řízení.

K vyjádření Soud loni vládě zaslal 19 nových případů. Týkají se např. zásahu policistů proti osobě trpící duševní poruchou, vyšetřování pohlavního zneužívání ze strany kněží, kopírování elektronických dat při prohlídce advokátní kanceláře, trestního odsouzení za pomluvu, vyhoštění na základě utajovaných informací zpravodajských služeb, církevních restitucí a mnoha dalších otázek.

Na rozhodnutí před Soudem čekají i další stížnosti, zejména mezistátní stížnost Lichtenštejnska proti České republice, klimatická žaloba, kde je Česká republika jedním z více než 30 žalovaných států, či stížnost na snížení platů soudců v letech 2011-2014.

V oblasti výkonu rozsudků byla přijímána opatření zejména v oblasti odstranění diskriminace romských žáků ve vzdělávání (*D. H. a ostatní*) a postupu správních a soudních orgánů při souběhu extradičního a azylového řízení (*Komissarov*).

¹ Výbor OSN pro lidská práva, Výbor OSN proti mučení, Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace, Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen, Výbor OSN pro práva dítěte, Výbor OSN pro nucená zmizení a Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením.

Ostatní mezinárodní orgány ochrany lidských práv v loňském roce ve vztahu k České republice žádné rozhodnutí nepřijaly. Byly tak činěny především kroky k zajištění implementace dřívějších rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva. Určitého pokroku bylo dosaženo zejména v oblasti soudnictví ve věcech mládeže (*ICJ*) a umisťování dětí do 3 let věku do tzv. kojeneckých ústavů (*ERRC a MDAC*).

V listopadu 2022 se JUDr. Vít A. Schorm ujal funkce zástupce ombudsmana, do níž byl zvolen Poslanec-kou sněmovnou. Funkci vládního zmocněnce vykonával více než 20 let a stál i v čele neformální sítě vládních zmocněnců všech smluvních států Úmluvy. Od ledna 2023 ho ve funkci vládního zmocněnce vystřídal Mgr. Petr Konůpka.

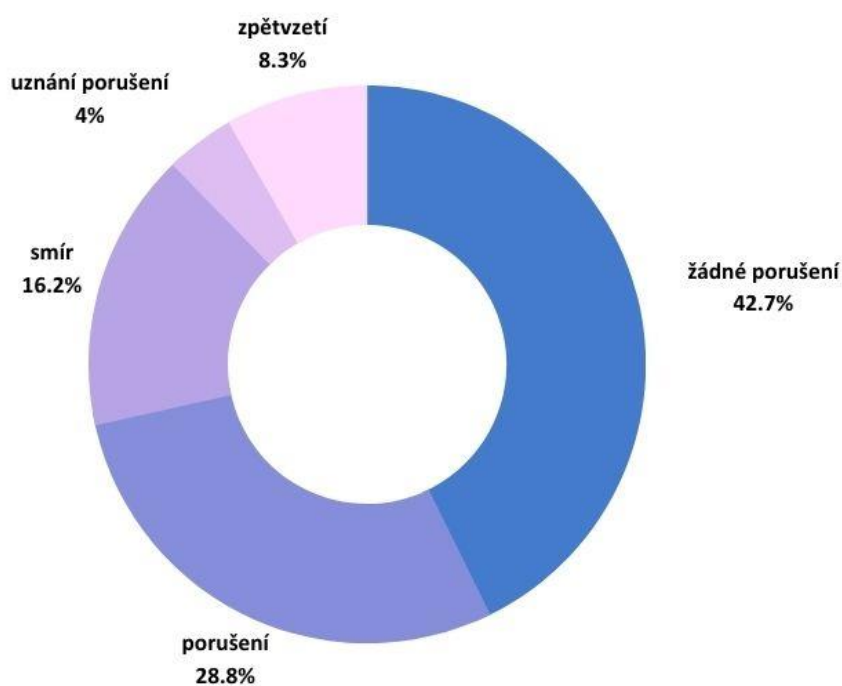
Závěrem lze shrnout, že obhajoba České republiky je v řízeních před Soudem i dalšími mezinárodními orgány ochrany lidských práv zajištěna na velmi dobré úrovni. Největší výzvy České republiky související s rozhodnutími těchto orgánů tak spočívají v oblasti jejich výkonu. V nadcházejícím období proto bude třeba, aby odpovědné orgány věnovaly zvýšenou pozornost a úsilí zejména posílení rovného přístupu romských žáků k základnímu vzdělávání (rozsudek *D. H. a ostatní*), odstranění sterilizace jakožto podmínky právního uznání změny pohlaví (rozhodnutí *Transgender Europe a ILGA-Europe*), legislativnímu zakotvení nepřijatelnosti tělesného trestání dětí (rozhodnutí *Approach*) a zajištění rovných příležitostí žen a mužů v oblasti odměňování (rozhodnutí *UWE*).

I.

STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

1. ÚVOD

Následující graf vyjadřuje, jak si Česká republika celkově stojí za dobu, po kterou je samostatně součástí systému Úmluvy, do konce období, za něž je zpráva podávána, tj. od 1. ledna 1993 do 31. prosince 2022. Za tuto dobu Soud vydal rozhodnutí o celkem 796 stížnostech. Delší časové období, na rozdíl od pouhého jednoho kalendářního roku, na který se zpráva dále zaměří, umožňuje získat komplexnější obrázek o rozhodování Soudu vůči České republice.

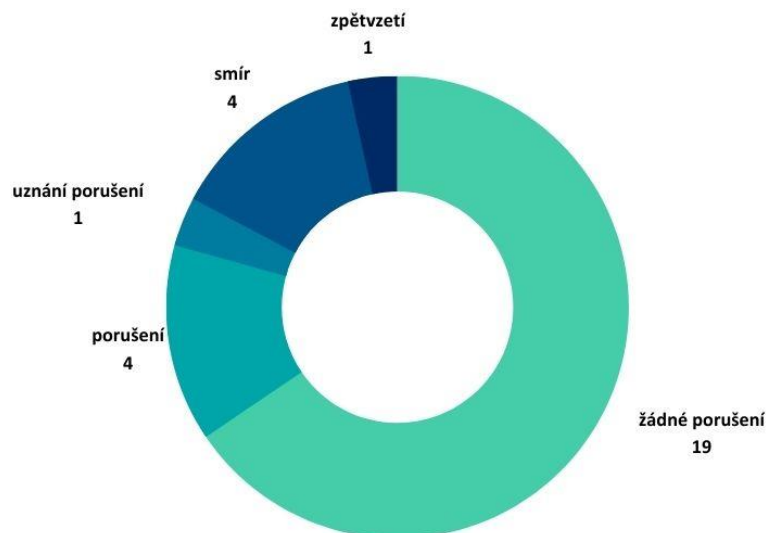

Ke grafu je třeba vedle odkazu na metodiku jeho zpracování² doplnit, že zachycuje pouze zlomek z celkového počtu případů předložených za již 30 let proti České republice. Naprostá většina stížností, cca 93-95 %, ročně nebývá žalované vládě oznamována, jelikož proces projednávání těchto podání v podstatě záhy po doručení Soudu končí jejich odmítnutím samosoudcem, ne-li dokonce administrativním odmítnutím pro nesplnění formálních náležitostí. Pokud tedy zohledníme i tuto okolnost, lze říci, že Soud shledá porušení jen v cca 1-2 % stížností, které jsou proti České republice k Soudu podány.

² Přehled vychází z údajů shromážděných kanceláří vládního zmocněnce na základě oznámených („komunikovaných“) stížností. K metodice zpracování viz přílohu č. 4 této zprávy.

Během roku 2022 Soud ve vztahu k České republice:

- v 19 věcech nekonstatoval žádné porušení Úmluvy, ať již rozsudkem či rozhodnutím o nepřijatelnosti (66 % rozhodnutých případů),
- vydal 4 rozsudky, v němž dospěl k závěru, že došlo k porušení Úmluvy (14 % rozhodnutých případů),
- schválil 4 smírná urovnání (14 % rozhodnutých případů),
- schválil jedno jednostranné prohlášení vlády (3 % rozhodnutých případů), a
- vydal jedno odůvodněné rozhodnutí o zastavení řízení o stížnosti (3 % rozhodnutých případů).

Vládě bylo v roce 2022 oznámeno 19 nových stížností.

Jak již bylo řečeno, referované případy tvoří pouze malou výšeč z objemu kauz, jimiž se Soud zabývá. V loňském roce bylo rozhodovacím formacím Soudu přiděleno k posouzení celkem 309 stížností směřujících proti České republice.³ Ke konci roku 2022 čekalo na vyřízení 142 stížností.⁴ Tato čísla se meziročně příliš nemění.⁵

V roce 2022 vláda hradila spravedlivé zadostiučinění, ať již na ně vznikl nárok v důsledku vydání odsuzujícího rozsudku, sjednání smíru nebo vydání jednostranného prohlášení, v celkové výši cca 1,4 mil. Kč. V řízeních, která byla loni ukončena, stěžovatelé z titulu spravedlivého zadostiučinění požadovali celkovou částku cca 337,3 mil. Kč. V částce cca 336 mil. Kč tak byla obhajoba České republiky úspěšná.

Tato část zprávy je členěna na nalézací, která se týká procesu nalézání práva vyplývajícího z Úmluvy, a která je věnována rozhodování Soudu o stížnostech podaných proti České republice, případně dalším souvisejícím aktivitám. Druhá část, nazvaná část vykonávací, se zabývá problematikou výkonu rozsudků Soudu, nad něž dohlíží Výbor ministrů Rady Evropy.

³ Je vhodné upozornit na to, že od počátku roku 2014 Soud uplatňuje přísnější formální požadavky na obsah stížnosti vtělené do novelizovaného znění článku 47 jednacího řádu Soudu.

⁴ Celkově Soud na konci roku 2022 evidoval 74 647 stížností čekajících na vyřízení. Česká republika tak z hlediska celkové zátěže Soudu představuje velmi malou výšeč. Nejvíce stížností, přes 20 000, Soud registruje proti Turecku. Na druhém místě je Rusko s 16 750 stížnostmi a na třetím místě Ukrajina s 10 400 stížnostmi. Jen tyto tři státy představují více než 61 % objemu celkové agendy Soudu. Rusko bylo v reakci na napadení Ukrajiny s účinností od 16. září 2022 vyloučeno z Rady Evropy a od tohoto data přestalo být Úmluvou vázáno. O stížnostech, v nichž k namítanému porušení Úmluvy došlo do té doby, je nicméně Soud příslušný rozhodnout a učinit tak.

⁵ Údaje dle statistik Soudu dostupných zde: https://echr.coe.int/Documents/Stats_analysis_2022_ENG.pdf.

2. NALÉZACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ

2.1. ROZHODNUTÍ SOUDU O STÍŽNOSTECH PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

O stížnostech může Soud rozhodnout následujícími způsoby:

- určit porušení Úmluvy nebo jejích protokolů a přiznat spravedlivé zadostiučinění,
- zamítnout nebo odmítnout stížnost,
- zastavit řízení o stížnosti, ať již pro smírné urovnání, jednostranné prohlášení vlády nebo zpětvzetí stížnosti.

Těmto situacím odpovídá i členění této kapitoly.

2.1.1. ODSUZUJÍCÍ ROZSUDKY

Do tohoto oddílu spadají případy, v nichž bylo Soudem shledáno porušení některého z ustanovení Úmluvy či jejích dodatkových protokolů. Ve všech těchto případech je nezbytné zaplatit Soudem přiznané zadostiučinění a analyzovat, zda a jaká je namíste přijmout další opatření k nápravě.

Soud vůči České republice v roce 2022 vydal čtyři odsuzující rozsudky, které nabyly právní moci:

- ve věci *Komissarov*, jež se týkala **souběhu azylového a extradičního řízení**, Soud shledal, že došlo k porušení práva stěžovatele na osobní svobodu dle čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy, neboť vnitrostátní orgány dostatečně nereagovaly na průtahy v azylovém řízení, a držení stěžovatele ve vydávací vazbě se proto stalo nezákonným;
- ve věci *Pálka a ostatní*, jež se týkala **výše náhrady za pozemky vyvlastněné** za účelem stavby rychlostní komunikace, Soud shledal, že došlo k porušení práva na pokojné užívání majetku, jelikož stěžovatelům byla za jejich pozemky vyplacena toliko tzv. úřední cena stanovená na základě cenových předpisů a vnitrostátní orgány nijak neposoudily přiměřenost této náhrady k tržní hodnotě pozemků;
- ve věcech *B. Ů. a Sládková*, které se týkaly údajného špatného zacházení ze strany policistů, Soud shledal, že došlo k procesnímu porušení článku 3 Úmluvy tím, že vnitrostátní orgány **náležitě nevyšetřily tvrzení stěžovatelů o špatném zacházení** a neumožnily jim zapojit se do šetření událostí v rozsahu nezbytném k ochraně jejich zájmů.

Soud vydal dále další dva rozsudky, které však právní moci nenabyly, jelikož vláda uspěla s žádostí o postoupení věci velkému senátu. Soud se tak těmito případy bude zabývat znovu, tentokrát ve složení 17 soudců:

- ve věci *FU QUAN, spol. s r. o.*, týkající se **navrácení zajištěného majetku** obchodní společnosti šestnáct měsíců po tom, co byli její společníci v příslušném trestním řízení zproštěni obžaloby, stěžovatelka namítá porušení práva na pokojné užívání majetku podle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě;
- ve věci *Grosam* stěžovatel, **soudní exekutor**, zejména tvrdí, že se mu nedostalo spravedlivého pojednání věci, jelikož v rozporu s právem na odvolání v trestní věci dle článku 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě nemohl podat odvolání proti **rozhodnutí kárného senátu** Nejvyššího správního soudu, ačkoli dle jeho názoru je na kárné řízení třeba pohlížet jako na řízení kvazi-trestní. V této souvislosti upozorňuje, že tento nedostatek nemůže zhojit možnost podat ústavní stížnost, protože Ústavní soud má omezenou přezkumnou pravomoc jen na otázky ústavnosti, a že na jeho případ nelze vztáhnout ani výjimku z práva na odvolání dle druhého odstavce uvedeného ustanovení, protože kárný senát, třebaže je formálně součástí Nejvyššího správního soudu, nelze vzhledem k jeho složení (dva soudci a čtyři přísedící) považovat za „nejvyšší soud“. Stěžovatel poukazuje i na porušení některých dalších záruk spravedlivého trestního řízení, jako jsou presumpce nevinny či právo vyslyšet svědky.

Podrobnější informace o všech těchto rozsudcích, včetně identifikačních údajů stížností, se nacházejí v příloze č. 1.

2.1.2. ROZSUDKY O NEPORUŠENÍ ÚMLUVY A ROZHODNUTÍ O NEPŘIJATELNOSTI

Tento oddíl pokrývá případy, v nichž Soud nezjistil žádné porušení Úmluvy, ať již rozsudkem ve věci samé nebo rozhodnutím, jímž stížnost odmítl jako nepřijatelnou.

V uplynulém roce Soud vydal tři rozsudky, v nichž dospěl k závěru, že Úmluva ani její protokoly porušeny nebyly:

- ve věci *Fischer* vnitrostátní soudy konstatovaly nezákonnost usnesení valné hromady akciové společnosti, v jehož důsledku došlo k významnému snížení stěžovatelova podílu v této společnosti, ale s odkazem na ochranu práv třetích osob odmítly vyslovit neplatnost usnesení; Soud shledal, že nedošlo k porušení **práva na přístup k soudu** a námitku porušení práva na **ochranu majetku** odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy;
- ve věci *Hýbkovi*, jež se týkala **prodloužení umístění dětí do zařízení** pro děti vyžadující okamžitou pomoc **na základě obecného předběžného opatření** dle občanského soudního řádu, Soud shledal, že nedošlo k porušení práva stěžovatelů na respektování rodinného života;
- ve věci *Pejřilová*, která se týkala **práva vdovy na umělé oplodnění** spermii zesnulého manžela poté, co jí udělený informovaný souhlas pozbyl platnosti, Soud rozhodl, že nedošlo k porušení práva stěžovatelky na respektování soukromého života tím, že jí byla odepřena možnost mít biologicky spřízněné dítě se zesnulým manželem.

Pro nesplnění podmínek přijatelnosti stanovených Úmluvou Soud odmítl celkem 16 stížností. Do této kategorie patří i rozhodnutí, jimiž Soud stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Tato rozhodnutí se formou a obsahem v zásadě neliší od rozsudků o neporušení Úmluvy:

- ve věcech *Barsegian, Lázók, Podlipní, Málek a Černín a Schäfer a Todorovič*, které se všechny týkaly **absence výsledku ex post** nedostupných **svědků** nebo utajených svědků, Soud dospěl k závěru, že trestní řízení jako celek byla spravedlivá a stížnosti odmítl pro zjevnou neopodstatněnost;
- ve věci *Nuota*, která se týkala téměř tříleté **vazby stěžovatele**, Soud stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, jelikož důvodné podezření ze spáchání trestných činů přetrvávalo po celou dobu, vazba podléhala pravidelnému přezkumu včetně přezkumu 13 žádostí o propuštění a vnitrostátní orgány postupovaly při vedení trestního řízení s náležitou péčí;
- ve věci *Agarwal*, jež se týkala řízení o **úpravě poměrů k nezletilému dítěti**, Soud rozhodl, že svěření dítěte do péče matky nebylo v rozporu s právem otce dítěte na **respektování rodinného života** a že otec neprokázal, že byl v řízení **diskriminován** z důvodu své státní příslušnosti;
- ve věci *Khalifa*, která se týkala domácího násilí vůči manželce, Soud rozhodl, že **trestní řízení** proti stěžovateli bylo **jako celek spravedlivé**, neboť poskytlo dostatečné záruky proti údajné podjatosti znalkyně a jejího posudku, jakož i proti údajné nezákonnosti získaných důkazů;
- ve věci *Bucková* Soud neshledal odmítnutí nově podaného dovolání stěžovatelky pro opožděnost za porušení jejího **práva na přístup k soudu**, neboť bylo na stěžovatelce, aby se ujistila, že její původně podané dovolání zaslané e-mailem bylo soudu v pořádku doručeno;
- ve věci *Maslák*, která se týkala **nedobrovolného odběru biologického materiálu** za použití síly ze strany policie pro účely trestního řízení, Soud stížnost odmítl zčásti pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy a zčásti pro zjevnou neopodstatněnost;

- ve věci *Konopík a Hurdálek* Soud rozhodl, že stížnost namítající porušení článku 3 Úmluvy z důvodu tvrzeného špatného zacházení se stěžovateli během policejní **evakuace squatu** je zjevně neopodstatněná, jelikož použití síly vůči stěžovatelům nelze ve světle okolností případu – tak jak je vyhodnotily vnitrostátní soudy – považovat za nepřiměřené;
- ve věci *Fuksová a Pujmanová*, která se týkala **délky řízení o vkladu vlastnického práva** do katastru nemovitostí, Soud shledal, že čl. 6 odst. 1 Úmluvy nebyl na vkladové řízení použitelný, neboť v něm nebyl řešen **spor o občanská práva či závazky**, jelikož o vlastnickém právu bylo rozhodnuto již dříve v restitučním řízení;
- ve věci *Lowáková*, která se týkala **odškodnění za průtahy v odškodňovacím řízení**, Soud stížnost prohlásil za nepřijatelnou pro zneužití práva na podání stížnosti, neboť stěžovatelka zamlčela Soudu, že v mezidobí odškodnění od státu obdržela;
- ve věci *REAL, spol. s r. o.*, kde pronajímatelka namítala porušení svého práva na pokojné užívání majetku v důsledku **rozhodnutí soudů o změně osoby nájemce bytu**, Soud stížnost odmítl pro opožděnost, neboť byla podána až v návaznosti na řízení o náhradu škody proti státu údajně způsobené nedobytností pohledávky na nájemném.

Podrobnější informace o všech zmíněných rozsudcích a rozhodnutích, včetně identifikačních údajů dotčených stížností, se nacházejí v příloze č. 1.

2.1.3. STÍŽNOSTI, O NICHŽ BYLO ŘÍZENÍ ZASTAVENO

Tento oddíl pokrývá případy, v nichž Soud rozhodl o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu svých případů, a tedy řízení o nich zastavil, k čemuž může dojít z následujících důvodů:

- stát uzavřel se stěžovatelem smír, čili nepřímo (případně i přímo) uznal porušení Úmluvy v projednávané věci a dohodl výši zadostiučinění za toto porušení, někdy také poté, co Soud vydal odsuzující rozsudek a ponechal otázku spravedlivého zadostiučinění otevřenou,
- stát se po neúspěšném jednání o smíru uchýlil k jednostrannému prohlášení vlády, jímž uznal porušení Úmluvy v projednávané věci a stěžovateli nabídl zadostiučinění za toto porušení,
- stěžovatel vzal stížnost zpět (u některých stížností Soud dospívá k závěru, na základě ať už výslovného přání nebo procesní nečinnosti stěžovatele, že tento na projednání své stížnosti nadále netrvá),
- případně i z jiného důvodu (čl. 37 odst. 1 Úmluvy pamatuje, vedle již zmíněného zpětvzetí, obecně na případy, kdy věc již byla vyřešena nebo kdy pro jakýkoli jiný Soudem zjištěný důvod není dále opodstatněné pokračovat v projednávání stížnosti).

Soud v roce 2022 vydal následující rozhodnutí, jimiž schválil smírná urovnání stížností:

- ve věci *Dostálová*, která se týkala **nepřiměřené délky řízení** podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, byla stěžovatelce uhrazena částka 3 250 €;
- ve věci *Kudashkin*, která se týkala **nepřiměřené délky předběžné vazby za účelem extradice** z důvodu průtahů v souběžně běžícím azylovém řízení, bylo stěžovateli zapláceno 12 000 €;
- ve věci *Suchý* která se týkala namítané **diskriminace romského žáka v přístupu ke vzdělání** pro jeho zařazení do zvláštní školy určené pro děti s mentálním postižením z důvodu jeho etnické příslušnosti, byla stěžovateli uhrazena částka 4 000 €; a
- ve věci *Vokáč*, která se týkala **přiměřenosti trestní sankce** uložené novináři za nactiutrhačný článek, byla stěžovateli uhrazena částka 4 168 €.

V roce 2022 Soud též schválil jedno jednostranné prohlášení vlády:

- a to ve věci *Urválek* ve které vláda uznala porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy kvůli **nepřiměřené délce řízení** o vydání směnečného platebního rozkazu, a stěžovateli následně uhradila částku 2 250 €.

Všechny částky byly sjednány či nabídnuty se zřetelem k již ustálené judikatuře Soudu ohledně spravedlivého zadostiučinění u tohoto typu stížností.

V roce 2022 dále Soud zastavil řízení o jedné stížnosti:

- a to ve věci *Macek* týkající se rozhodnutí vnitrostátních soudů o **nezpůsobilosti stěžovatele být dědicem** z důvodu údajného úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, za nějž ovšem stěžovatel nikdy nebyl odsouzen v trestním řízení. Soud věc vyškrtl ze seznamu stížností proto, že stěžovatel zemřel, a nebylo v zájmu jediného dědice vstoupit do řízení vzhledem k tomu, že byl protistranou stěžovatele ve vnitrostátním řízení.

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI A DALŠÍ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

2.2.1. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

Soud v roce 2022 oznámil vládě České republiky celkem 19 nových stížností. Seřazeny jsou podle hlavních dotčených ustanovení Úmluvy nebo jejich protokolů:

- články 2 (právo na život) a 3 Úmluvy (zákaz nelidského a ponižujícího zacházení) jsou namítány ve stížnosti *Hamplová*, na jejímž pozadí stojí **úmrtí** bratra stěžovatelky, trpícího paranoidní schizofrenií, **během hospitalizace v psychiatrické nemocnici** poté, co se dostal do silně agitovaného stavu, napadl sanitáře a přivolaná policejní hlídka jej při zákroku znehybnila pomocí hmatů, chvatů a za opakovaného použití taseru;
- článku 3 (zákaz nelidského a ponižujícího zacházení) a článku 8 (právo na respektování soukromého života) se dotýkají stížnosti *Y a Z*, v nichž je namítáno porušení pozitivního závazku státu přijmout a účinně uplatňovat ustanovení trestního práva za účelem kriminalizace a stíhání všech nekonzenzuálních sexuálních aktů, a to z důvodu tvrzeného dlouhodobého **sexuálního zneužívání** stěžovatelek **ze strany katolických kněží**;
- článek 5 (právo na osobní svobodu a bezpečnost) je podstatou stížnosti *Tulej*, v níž je zpochybňována zákonnost zbavení svobody s ohledem na celkovou dobu **trvání ústavní ochranné sexuologické léčby** nařízené v roce 1994 po odsouzení stěžovatele za pohlavní zneužití nezletilého, přičemž je namítáno, že prodlužování léčby nebylo z terapeutického hlediska nezbytné;
- články 5 odst. 1 a 4 (právo na svobodu a osobní bezpečnost) jsou dále předmětem stížnosti *Spišák*, která se týká rozdílného režimu a podmínek pro přezkum zákonnosti trvání **vazby u mladistvých** a dospělých podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže a trestního řádu;
- k článku 5 odst. 1 písm. f) (právo na osobní svobodu a bezpečnost) se vázala stížnost *Kudashkin*, v níž bylo namítáno, že z důvodu **průtahů v azylovém řízení** byl stěžovatel nepřiměřeně dlouhou dobu držěn v předběžné vazbě; řízení již bylo ukončeno smírným urovnáním;
- článku 6 (právo na spravedlivý proces) se týkají stížnosti *Crites a Rabinovitz* a *Kulichová*, v nichž je namítáno porušení práva na **přístup k Ústavnímu soudu** z důvodu tvrzeného přepjatého formalismu při výkladu a uplatňování podmínek pro přípustnost ústavních stížností;
- článku 6 odst. 2 (presumpce nevinny) se dovolává stěžovatel ve věci *Machalický* z důvodu, že formule obsažené v odůvodnění rozhodnutí soudů v řízení o žalobě na náhradu škody za nezákonné

trestní stíhání odporují zásadě **presumpce nevinny**, když soudy shledaly, že trestní stíhání nelze považovat za nezákonné, jelikož bylo zastaveno z důvodu promlčení trestnosti činu, a současně bylo zjištěno, že se stěžovatel dopustil jednání, které by jinak bylo trestným činem;

- článek 8 (právo na respektování rodinného života) je namítán ve stížnosti *Vinškovský*, kde soudy odmítly upravit **styk** stěžovatele s **dcerou** jeho bývalé manželky, na jejíž výchově se 2 roky podílel jakožto tzv. sociální otec, přičemž svá rozhodnutí založily na pohovoru s nezletilou, která byla údajně matkou manipulována;
- článek 8 (právo na respektování soukromého života) je namítán také ve stížnosti *Veselý*, která se týká přiměřenosti **výše odškodnění** přiznaného vnitrostátními soudy stěžovateli **z titulu bolestného** v souvislosti s nedbalostním pochybením lékařů při operaci;
- článku 8 (právo na respektování korespondence) se dále týká stížnost *UNI LEGAL, advokátní kancelář, s.r.o.*, v níž jde o prohlídku serverovny a **pořízení kopií** značného množství **elektronických dat advokátní kanceláře**, jejíž zaměstnanci byli podezříváni z účasti na rozsáhlých a sofistikovaných daňových podvodech;
- článek 10 (svoboda projevu) hrála ústřední roli ve stížnosti *Vokáč*, která se týkala přiměřenosti sankce, která byla uložena stěžovateli, novináři, odsouzenému za **přechin pomluvy** k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce 10 měsíců se zkušební dobou 2 let, protože uveřejnil článek obsahující nactiutrhácná tvrzení vůči vyššímu policejnímu příslušníkovi; řízení již bylo ukončeno smírným urovnáním;
- článek 14 (zákaz diskriminace) ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1 (právo na vzdělání) tvořily jádro stížnosti *Suchý*, která byla namířena proti **diskriminaci Romů v přístupu ke vzdělání**; řízení již bylo ukončeno smírným urovnáním;
- článek 1 Protokolu č. 1 (právo na majetek) a článek 6 (právo na spravedlivý proces) jsou namítány v případě tří stížností na problematiku **církevních restitucí**, přičemž ve věci *Suverénního řádu Maltezských rytířů* jde o souběh vylukového (konfiskace dle Benešových dekretů) a restitučního důvodu (konfiskace podle zákona o revizi první pozemkové reformy) a ve spojených věcech *Rybářství Třeboň a.s.* a *Rybářství Třeboň Hld. a.s.* o určení neplatnosti privatizace nemovitých věcí soukromou osobou z podnětu církevních řádů domáhajících se jejich vydání dle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi;
- článek 1 Protokolu č. 7 (procesní záruky v případě vyhoštění cizinců) a článek 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života) vystupují do popředí ve věci *Mirzoyan*, která se týká neprodoužení platnosti povolení k pobytu za účelem podnikání u dlouhodobě usazeného cizince, jehož setrvání na území České republiky byl v **utajovaných materiálech** označen za ohrožení národní bezpečnosti, protože v navazujícím řízení mu nebyla sdělena ani podstata důvodů, na kterých byla rozhodnutí založena.

2.2.2. DALŠÍ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Kromě potřeby reagovat na nově oznámené stížnosti a zpracovat k nim úvodní a doplňující stanovisko vlády byly realizovány další aktivity související jednak se stížnostmi proti České republice, jednak se stížnostmi proti třetím zemím.

2.2.2.1. Další zpracovávaná stanoviska k individuálním stížnostem proti České republice

Jménem vlády byla Soudu předložena taktéž stanoviska k následujícím problematikám nastoleným ve stížnostech oznámených před rokem 2022:

- články 2, 3, 8 a 14 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1 hrají klíčovou roli v první klimatické stížnosti ve věci *Duarte Agostinho a ostatní proti Portugalsku a 32 dalším státům, včetně České republiky*, ve které stěžovatelé, skupina šesti dětí a mladších dospělých z Portugalska, namítají, že žalované státy

neplní své závazky v boji proti **změně klimatu a globálnímu oteplování**. Věc byla předložena velkému senátu, Česká republika se podílela na vypracování společného stanoviska žalovaných států;

- článek 6 (právo na spravedlivý proces) v aspektu práva na **projednání věci v přiměřené lhůtě** byl dovoláván ve věci *Fuksová a Pujmanová*; řízení již bylo ukončeno, stížnost byla prohlášena za nepřijatelnou (viz výše);
- článek 8 (právo na soukromý a rodinný život) a článek 6 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) jsou dotčeny ve dvou **rodinně-právních kauzách**, z nichž jednu, a to věc *A. P. a A. M.*, předložila Soudu matka také jménem své nezletilé dcery, jež však byla svěřena do péče otce, což vyvolává otázku, zda je matka oprávněna za dítě jednat; druhou takovou stížnost, a sice věc *Karas*, podal otec, jemuž byl styk s nezletilou dcerou omezen na třikrát ročně jednu hodinu; tato stížnost již byla Soudem prohlášena za nepřijatelnou (viz výše);
- článek 1 Protokolu č. 1 (ochrana vlastnictví), ale také čl. 6 odst. 1 (spravedlivý proces v aspektu práva na odůvodněné rozhodnutí a rovnosti zbraní) a článek 14 Úmluvy (**zákaz diskriminace**, v tomto případě ve spojení s pokojným užíváním majetku), hrají roli ve stížnostech na **snížení platů šesti soudců** v letech 2011–2014, a to ve věcech *Kubát a ostatní*.

2.2.2.2. Řízení o mezistátní stížnosti

Vedle individuálních stížností čelí Česká republika od srpna 2020 také **mezistátní stížnosti**, kterou podalo *Lichtenštejnsko* (č. 35738/20). V té je napadán postup vnitrostátních soudů v sérii nedávných či nyníjších řízení o určení vlastnického práva k nemovitostem, které byly po druhé světové válce Františku Josefovi II. Lichtenštejnskému a dalším příslušníkům knížecího rodu coby osobám německé národnosti konfiskovány na základě tzv. **Benešových dekretů**.

Podnět k zahájení mezistátního řízení vzešel ze sporu o pozemky v okolí Říčan u Prahy, které byly ještě v 21. století formálně vedeny v katastru nemovitostí na bývalého knížete Františka Josefa II. Nadace spravující knížecí majetky coby univerzální dědic zahrnula tyto pozemky do pozůstalosti a na základě výsledku dědického řízení dosáhla jejich převedení v katastru nemovitostí. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových zahájil neprodleně řízení o určení vlastnického práva k těmto pozemkům, které skončilo v únoru 2020 potvrzením, že jejich vlastníkem je Česká republika, která je od skončení války spravuje a hospodaří na nich. Kromě „říčanské kauzy“ se stížnost týká dalších 34 vnitrostátních řízení. Pouze jedno ale snese srovnání s okolnostmi říčanské kauzy. Jeho předmětem je pozemek v Praze 10 – Kolovratech o výměře 18 m² a zcela bezvýznamné hodnoty.

Ostatních 33 řízení bylo naopak zahájeno lichtenštejnskými subjekty s cílem domoci se určení vlastnického práva a vydání nemovitostí, jež jsou od jejich konfiskace vedeny v pozemkové evidenci jako vlastnictví státu, popř. ekvivalentního peněžitého plnění. Podstatou těchto žalob je snaha obejít restituční předpisy, které žalobcům cizí státní příslušnosti nárok na navrácení majetku zkonfiskovaného před rozhodným datem 25. února 1948 nepřiznávají. V těchto řízeních jde nejen o tisíce hektarů zemědělské a lesní půdy ve vlastnictví státu, krajů a obcí po celé České republice (zejména však na Moravě a ve Slezsku), ale taktéž o řadu chráněných památek nevyčíslitelné kulturně-historické hodnoty, jako je Lednicko-valtický areál, zámky ve Velkých Losínách a Bučovicích anebo hrad Šternberk. Přesná hodnota požadovaných nemovitostí není známa, ale s jistotou půjde o miliardy, pravděpodobně spíše o desítky miliard korun.

V několika řízeních, kde české soudy stačily již rozhodnout, byly žaloby lichtenštejnských subjektů zamítnuty. V těchto případech se vnitrostátní řízení aktuálně nacházejí ve stádiu projednávání před obecnými soudy. Zbývající řízení jsou vedena na prvním stupni. Mezistátní stížnost vychází z teze, že s ohledem na výsledek říčanského řízení a zjevnou připravenost obecných soudů závěry tohoto řízení uplatnit i v ostatních 34 sporech nemusí lichtenštejnské subjekty dál v jednotlivých věcech ani čerpat vnitrostátní prostředky nápravy.

Podle lichtenštejnské strany dochází postupem českých soudů k systematickému porušování četných ustanovení Úmluvy. Konkrétně je namítáno porušení práva na spravedlivý proces (čl. 6 odst. 1), na respektování soukromého života (článek 8 Úmluvy), na ochranu majetku (článek 1 Protokolu č. 1), na účinné prostředky nápravy (článek 13) a zákazu diskriminace (článek 14 Úmluvy). Podstata kritiky postupu českých soudů spočívá v tom, že se řádně nevypořádaly s argumenty ohledně tvrzené nezákonnosti provedené konfiskace, že použití ‚vyhaslého‘ dekretu č. 12/1945 Sb. v soudobých řízeních bylo nepředvídatelné, dehonestující vůči samotnému knížeti a je navíc v rozporu s právem každého přihlásit se ke své národnosti, neboť je na lichtenštejnské subjekty pohlíženo proti jejich vůli jako na osoby německé národnosti. Protistrana dále tvrdí, že na rozdíl od subjektů z jiných zemí nebyly lichtenštejnští státní příslušníci nikdy za konfiskace majetku odškodněni na základě dvoustranné mezistátní dohody, že jim byl nezákonně a bez náhrady odňat majetek, že s ohledem na průběh řízení nemají k dispozici účinný vnitrostátní prostředek nápravy a že naše orgány svým postupem lichtenštejnské subjekty diskriminují na etnickém základě. Přestože tedy mezistátní stížnost vyvěrá ze soudobých vnitrostátních řízení, na jejím pozadí stojí přesvědčení lichtenštejnské strany, že majetky příslušníků knížecího rodu, jakožto osob lichtenštejnské, a nikoli německé národnosti, v případě Františka Josefa II. navíc hlavy státu, jíž přísluší imunita podle mezinárodního práva, nebyl v roce 1945 oprávněně konfiskován, za což by jim měla náležet odpovídající náhrada.

V červenci 2021 bylo jménem České republiky předloženo Soudu obsáhlé **stanovisko k přijatelnosti a odůvodněnosti** mezistátní stížnosti čítající přes 200 stran vlastního textu a na 160 příloh.

Mezi právními týmy obou stran proběhla od té doby dvě **diplomatická jednání** týkající se procesních aspektů řízení, zejména odpovědnosti za pořizování překladů příloh ke stanoviskům a součinnosti pro účely kalkulace nároků žalujícího státu z titulu spravedlivého zadostiučinění. V prvním případě se podařilo dosáhnout dohody. Obě strany se zavázaly na své náklady pořídit a předložit Soudu překlady části příloh. Strany se dále domluvily na obecných zásadách, jimiž se bude řídit pořizování překladů v budoucnu. V druhé otázce lichtenštejnská strana trvala na předložení množství dokladů vztahujících se v podstatě ke každému z více než 15 000 pozemků, jež jsou předmětem některého z vnitrostátních řízení, kterých se týká mezistátní stížnost. Potenciálně tak mohlo jít o desítky tisíc listin. Požadovaná součinnost byla odmítnuta, protože by byla v daném stádiu řízení nevhodná, enormně rozsáhlá, nákladná, časově náročná a vyžadovala by zapojení řady vnitrostátních institucí a orgánů. Česká vláda proto požádala Soud, aby zprostil protistranu povinnosti vyčíslit své nároky z titulu spravedlivého zadostiučinění a odložil tuto otázku na pozdější fázi řízení.

V dubnu 2022 Soud vyhověl návrhu české vlády a s odvoláním na zásadu procesní ekonomie rozhodl o odložení otázky spravedlivého zadostiučinění na pozdější stádium řízení, kdy bude zřejmé, zda a do jaké míry byla Úmluva porušena. Protistrana přesto později ve svém vyjádření provedla kalkulaci svých nároků již nyní. Konkrétně **požaduje úhradu částky** přibližně **30,5 mld. Kč**. Z toho přibližně 26 mld. Kč je údajná hodnota sporného nemovitého majetku, u něhož stojí Lichtenštejnsko primárně o navrácení; podpůrně požaduje vyplacení ekvivalentní peněžité náhrady. Další **4 mld. Kč** údajně představuje **ušlý zisk** za užívání těchto majetků Českou republikou v období po 18. březnu 1992 (datum od kdy je Česká republika vázána Úmluvou). V neposlední řadě žalující stát požaduje úhradu **nákladů právního zastoupení** před českými soudy a v řízení o mezistátní stížnosti v částce téměř **250 mil. Kč** a nákladů vynaložených na úhradu soudních poplatků v řízeních před českými soudy ve výši cca **10,5 mil. Kč**. Tyto nároky budou v čase narůstat, jelikož většina vnitrostátních řízení stále probíhá.

V červnu 2022 obdržela KVZ od Soudu **doplňující vyjádření protistrany**, které čítá 279 stran a 59 příloh o objemu přes 5 tisíc stran. Lichtenštejnská vláda ve svém podání reaguje na stanovisko české vlády z července 2021 k přijatelnosti a odůvodněnosti mezistátní stížnosti. Nově v něm namítá i porušení práva vlastnit majetek v 33 vnitrostátních řízeních zahájených lichtenštejnskými občany, jejichž předmět tvoří nejen tisíce zemědělských a lesních pozemků ve vlastnictví státu, ale především výše uvedené památkově chráněné objekty. Na sklonku října 2022 bylo odesláno Soudu v pořadí **druhé stanovisko české vlády k přijatelnosti a odůvodněnosti** mezistátní stížnosti reagující na vyjádření Lichtenštejnska.

Protistrana později poslala Soudu ještě další dvě vyjádření, jejichž účelem bylo informovat o průběhu a vývoji vnitrostátních řízení, z nichž většina stále nebyla ukončena. KVZ na tato podání reagovala ve svém **třetím vyjádření** z února 2023, v němž upozornila na to, že podání jdou nad rámec prostého sdělení o vývoji vnitrostátních řízení, ale že je za nimi snaha rozšířit předmět mezistátní stížnosti o další řízení, která byla zahájena až po podání mezistátní stížnosti. Česká strana se proti tomuto postupu ohradila a uplatnila příslušné námitky.

O **smírném urovnání** řízení před Soudem je zatím předčasné uvažovat. I Soud otázku případného přiznání spravedlivého zadostiučinění odložil na pozdější fázi po vydání rozsudku. Jakkoli výsledek soudního řízení nelze předjímat, jeví se, že ve světle existující a ustálené judikatury Soudu a s ohledem na precizně zpracovanou obhajobu má Česká republika v řízení příznivé vyhlídky, a to přinejmenším v převážném rozsahu předmětu sporu.

2.2.2.3. *Předběžná opatření*

V roce 2022 Soud nevydal vůči České republice žádné předběžné opatření.

2.2.2.4. *Ústní jednání před Soudem*

Ústní jednání v české věci se v roce 2022 nekonalo žádné.

2.2.2.5. *Žádosti o postoupení věci velkému senátu*

Jak bylo uvedeno výše, vláda v roce 2022 uspěla s oběma žádostmi o postoupení věci velkému senátu Soudu, které podala (*FU QUAN, spol. s r. o. a Grosam*).

2.2.2.6. *Aktivity související se stížnostmi proti třetím zemím*

Tyto stížnosti vyvolávají tři druhy činností.

Předně si Kancelář vládního zmocněnce vyměňuje informace o významných projednávaných případech se zmocněnci jiných států, odpovídá na otázky ohledně českého právního řádu, případně klade otázky svým protějškům stran právní úpravy v jejich zemích.

V tomto kontextu zpravidla zvažuje i možnost intervence podle čl. 36 odst. 2 Úmluvy. V roce 2022 Česká republika vstoupila jako vedlejší účastník do dvou řízení:

- řízení před velkým senátem ve věci *Sanchez proti Francii* (č. 45581/15), v níž Soud posuzoval rozsah **odpovědnosti veřejně činné osoby za obsah komentářů, které třetí osoby učiní na zdi jejího profilu na sociální síti**, a přiměřenost uložené trestněprávní sankce. V posuzované věci senát Soudu neshledal porušení článku 10 Úmluvy v situaci, kdy byl stěžovatel, komunální politik, odsouzen za to, že po dobu 6 týdnů nechal na své veřejně přístupné zdi příspěvek, který podněcoval k rasové nenávisti;⁶ a
- řízení ve věci *Ukrajina proti Rusku (X)* (č. 11055/22), která brojí proti **závažnému a masovému porušování lidských práv páchanému Ruskou federací na ukrajinském území od 24. února 2022**, v jehož důsledku došlo k zabití, zranění, zadržení či zmizení desítek tisíců civilistů a zničení domovů a majetku stovek tisíců obyvatel. Namítanými ustanoveními Úmluvy jsou články 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13 a 14, jakož i čl. 1 Protokolu č. 1, čl. 2 Protokolu č. 1, čl. 2 Protokolu č. 4 a čl. 3 Protokolu č. 4. Česká republika získala povolení vstoupit do uvedeného řízení spolu s dalšími 25 státy, přičemž Soud všechny tyto státy vyzval, aby svůj postup koordinovaly a předložily společné podání. Intervence by se měla týkat zejména článku 1 Úmluvy a výkladu pojmu extraterritoriální jurisdikce státu v kontextu mezinárodních ozbrojených konfliktů.

Od těchto intervencí, které se netýkají našich občanů (nebo právnických osob), je třeba odlišit stížnosti, které naše subjekty podaly proti třetím zemím a v nichž má Česká republika právo vstoupit do řízení podle čl. 36 odst. 1 Úmluvy, a to na podporu vlastních státních příslušníků:

⁶ Dne 15. května 2023 závěr o neporušení článku 10 Úmluvy potvrdil i velký senát Soudu.

- V roce 2022 Soud rozhodl o neporušení článku 8 Úmluvy ve věci *E. M. a ostatní proti Norsku* (č. 53471/17, rozsudek ze dne 20. ledna 2022), ve které česká vláda intervenovala. Tato stížnost proti postupu orgánu sociálněprávní ochrany dětí a soudů v řízení o **žádosti české matky o navrácení dětí do její péče** byla v části podané jménem dětí odmítnuta pro střet zájmů mezi nimi a matkou. V části týkající se matky Soud shledal, že norské orgány svá rozhodnutí přesvědčivě odůvodnily, když vzaly v potaz okolnosti odebrání dětí z péče rodičů, které byly založeny zejména na prokázaném závažném zanedbávání péče o děti oběma rodiči a na podezření z pohlavního zneužívání.
- V roce 2022 dále česká vláda vstoupila do řízení ve věci *Bonzano a ostatní proti Itálii* (č. 10810/20), kde jedním ze stěžovatelů je i český občan, a která se týká **nemožnosti dosáhnout právního uznání rodičovského vztahu stejnopohlavních rodičů k dítěti narozenému prostřednictvím náhradního mateřství formou přepisu údajů ze zahraničního rodného listu do matriční knihy**. Česká republika intervenovala na podporu nejlepšího zájmu dotčeného dítěte, které se bez právního uznání rodičovského vztahu k rodičům ocitá v právním vakuu. Připomněla přitom judikaturu Soudu, dle níž mají státy určitý prostor pro uvážení při volbě prostředků, jakými k právnímu uznání vztahu dojde, zvolený mechanismus však musí zajistit rychlou a účinnou ochranu práv dotčeného dítěte.

2.3. DALŠÍ DŘÍVE OZNÁMENÉ A DOSUD NEROZHODNUTÉ STÍŽNOSTI

Kromě stížností, které jsou zmíněny v pododdílech 2.2.2.1., 2.2.2.2. a 2.2.2.5., Soud dříve vládě oznámil a dosud nerozhodl také o následujících stížnostech:

- článek 3 Úmluvy (zákaz mučení) je spolu s článkem 8 Úmluvy (právo na soukromý a rodinný život) a článkem 13 Úmluvy (právo na účinné prostředky nápravy) namítán ve věci *A. R. a ostatní proti České republice* (č. 15215/20), která se týká **zajištění stěžovatelů, žadatelů o azyl, kteří o sobě tvrdí, že jsou nezletilí, jakož i určení jejich věku;**
- článek 5 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost) vystupuje do popředí u sedmi stížností *Zadeh*, zaslaných ve dvou vlnách (č. 35207/17, 21437/18, 42343/18 a 1662/19; č. 19642/19, 28287/19, 24883/19), které se vztahují k posuzování vazby v trestních řízeních vedených proti stěžovateli, a to z hlediska čl. 5 odst. 3 (právo na přiměřenou dobu vedení vazebního trestního stíhání, nebo na propuštění během řízení), kdy je zkoumaným problémem nejenom **délka samotného stíhání**, během něž byla na stěžovatele uvalena **vazba**, ale i otázka, zda je namíste posuzovat vazbu společně ve dvou trestních řízeních proti stěžovateli, a čl. 5 odst. 4 (právo na urychlené rozhodnutí o žádosti o propuštění), s nímž je srovnávána právě **délka řízení o četných žádostech o propuštění** podaných stěžovatelem, které probíhalo před obecnými soudy a před Ústavním soudem;
- článek 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces v jeho obecných aspektech) byla právním základem námítky **nerespektování práva na přístup k soudu** a na **odůvodnění soudního rozhodnutí** ve věci *AUTO HÉGR, a. s.* (č. 20745/15) týkající se řízení před Ústavním soudem a Nejvyšším soudem;⁷ naproti tomu ve věci *Janáček* (č. 9634/17), jež se také týkala řízení před Ústavním soudem, bylo zpochybňováno **naplnění zásady kontradiktornosti řízení** v důsledku nepostoupení vyjádření dotčených orgánů ke stěžovatelově ústavní stížnosti;⁸

⁷ Soud dne 12. ledna 2023 stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Bude předmětem zprávy za následující období.

⁸ Soud vynesl rozsudek dne 2. února 2023, v němž dospěl k závěru o porušení článku 6 Úmluvy. Bude předmětem zprávy za následující období.

- článek 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) v aspektech přístupu k soudu a nestrannosti soudu byl předmětem zkoumání ve věci *Němeček* (č. 54022/18), v níž **Ústavní soud formálně nerozhodl o námitce podjatosti** jednoho ze soudců, byť o ní ve skutečnosti rozhodl v jiném řízení;⁹
- článek 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) a článek 1 Protokolu č. 1 (ochrana majetku) byly klíčové rovněž ve věci *Pařízek* (č. 76286/14), která se týkala **regulace nájemních vztahů**, nicméně vůbec poprvé **z pohledu nájemce**; stěžovatel namítal, že byl zbaven svého majetku rozhodnutími vnitrostátních soudů, jimiž bylo zpětně, skokově, a tedy nepřiměřeně navýšeno jím placené nájemné na úroveň odpovídající tržnímu nájemnému, a že dané řízení bylo nespravedlivé, neboť výše nájemného byla určena za pomoci metodiky, která v tehdy vyvíjející se judikatuře vnitrostátních soudů již pozbývala oporu;¹⁰
- článek 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) (právo na spravedlivý proces) byl namítán ve věci *Sládek* (č. 32671/13), v níž stěžovatel brojil proti tomu, že během hlavního líčení nemohl **vyslechnout svědka**, který byl vyslechnut v přípravném řízení a který na hlavním líčení odmítal vypovídat, a svědka s utajenou totožností;¹¹
- článek 8 (právo na respektování korespondence) je dovoláván v již zmíněné druhé skupině stížností *Zadeh* (č. 19642/19, 28287/19 a 24883/19) v souvislosti s tím, že **dokumenty zasílané do věznice právním zástupcem stěžovatele měli prohlížet příslušníci vězeňské služby**;
- článek 8 v aspektu práva na respektování rodinného života je namítán ve dvou stížnostech s výrazným přeshraničním prvkem, a sice ve věci *P. N.* (č. 44684/14), která se týká mezinárodního únosů dětí do Spojených států amerických, přičemž stěžovatel (otec) nezahájil návratové řízení podle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí; případ se týká zejména řízení o **udělení souhlasu soudem s vycestováním dětí a následným přemístěním bydlišť do Spojených států amerických a s tím spojené otázky participačních práv dětí, jež nebyly přímo vyslechnuty soudem**; druhá stížnost přímo souvisí s mezinárodním únosem **dítěte, které bylo nuceně navráceno otci do Spojených států amerických** (*X*, č. 64886/19);¹²
- článek 8 Úmluvy (právo na respektování rodinného života) byl dále dotčen ve věcech *Jírová a ostatní* (č. 66015/17), jež se vztahovala k **zákazu styku mezi bývalými pěstouny a svěřeným dítětem**, později zletilým, jemuž byla prodloužena ústavní výchova do devatenácti let věku;¹³ ve věci *Marcoski a Rath proti České republice* (č. 72064/17, 19453/18 a 5027/19), v níž byly uplatňovány námitky nesplnění **pozitivních povinností státu** v řízení o úpravě styku matky s nezletilým synem a **porušení práva nezletilého na přístup k soudu v řízení před Ústavním soudem**;¹⁴ a konečně též ve věci *Karas* (č. 20647/21), v níž stížnost podal otec, jemuž byl **zakázán styk s nezletilou dcerou**;¹⁵

⁹ Soud dne 12. ledna 2023 stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Bude předmětem zprávy za následující období.

¹⁰ Soud vynesl rozsudek dne 12. ledna 2023, v němž porušení článku 1 Protokolu č. 1 neshledal. Bude předmětem zprávy za následující období.

¹¹ Soud dne 22. března 2023 stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Bude předmětem zprávy za následující období.

¹² Soud vynesl rozsudek dne 30. března 2023, v němž dospěl k závěru o neporušení článku 8 Úmluvy. Bude předmětem zprávy za následující období.

¹³ Soud vynesl rozsudek dne 13. dubna 2023, v němž dospěl k závěru o neporušení článku 8 Úmluvy. Bude předmětem zprávy za následující období.

¹⁴ Soud dne 6. dubna 2023 stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Bude předmětem zprávy za následující období.

¹⁵ Soud dne 6. dubna 2023 stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Bude předmětem zprávy za následující období.

- článek 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého života) a článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (právo na pokojné užívání majetku) jsou právním základem námitky nepřijetí rozumných a přiměřených opatření ze strany státu za účelem **odstranění nebezpečí v podobě vysokotlakého plynovodu**, který se v rozporu s předpisy nacházel v blízkosti obydlí stěžovatelů ve věci *Kuklovi* (č. 67480/16);
- článek 1 Protokolu č. 1 (právo na pokojné užívání majetku) byl středobodem stížnosti na faktické převzetí vlastnického práva k pozemkům státem v důsledku **neuplatnění restitučního nároku stěžovatelem**, které nastalo ve věci *Dohnal* (č. 54168/15);¹⁶
- článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (právo pokojně užívat majetek) je předmětem stížnosti ve věci *Wiegandová* (č. 51391/19), ve které se stěžovatelka, právní nástupkyně původního vlastníka, domáhala **zrušení či omezení věcného břemene** k bytové jednotce, která vznikla půdní vestavbou provedenou již před restitucí domu.

3. VYKONÁVACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ

V této části zprávy jsou obsaženy informace o individuálních i obecných opatřeních k výkonu rozsudků Soudu.

Jsou zmíněny jak rozsudky, u nichž byl dohled Výboru ministrů nad jejich výkonem uzavřen, tak rozsudky, u nichž se tak dosud nestalo, ať již ty, u nichž potřeba přijetí obecných či individuálních opatření k nápravě přetrvává, nebo ty, u nichž již byla všechna potřebná opatření přijata a toliko se čeká na formální ukončení dohledu ze strany Výboru ministrů.

Výkon rozsudku zpravidla zahrnuje:

- úhradu přiznaného spravedlivého zadostiučinění (vzhledem k absenci potíží není tato problematika dále rozebírána),
- přijetí individuálních opatření k nápravě (jejich cílem je *restitutio in integrum*, tedy uvedení situace stěžovatele do stavu předcházejícího zjištěnému porušení Úmluvy v rozsahu, v němž to je možné), a
- přijetí obecných opatření k nápravě (jejich cílem je předejít, případně ukončit další porušování Úmluvy v jiných případech obdobných tomu rozhodnutému; mívají povahu změn právní úpravy, soudní judikatury či správní praxe; je namístě uvést, že o každém rozsudku jsou informovány příslušné dotčené orgány, ať už věc přímo vyřizovaly nebo se o nich lze domnívat, že mohou zajistit žádoucí změnu právní úpravy nebo rozhodovací praxe na vnitrostátní úrovni. Každý rozsudek je také projednáván na Kolegiu expertů (k němu viz čtvrtou část zprávy, oddíl 1.), jež je meziresortním poradním orgánem vládního zmocněnce. Překlad rozsudku do českého jazyka je vždy zveřejněn v české databázi judikatury Soudu¹⁷).

Vláda Výboru ministrů během roku 2022 předložila nebo aktualizovala zprávu o přijatých nebo plánovaných opatřeních k výkonu rozsudku v těchto věcech:

- *Tempel* (č. 44151/12, rozsudek ze dne 25. června 2020),
- *Pálka a ostatní* (č. 30262/13, rozsudek ze dne 24. března 2022),
- *D. H. a ostatní* (č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007).

¹⁶ Soud dne 13 dubna 2023 stížnost odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Bude předmětem této zprávy za následující období.

¹⁷ Dostupná na: <http://eslp.justice.cz/>.

Výkon rozsudků byl v roce 2022 projednáván na zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Soudu (dále jen ‚Kolegium expertů‘), které bylo svoláno na 15. listopadu 2022.¹⁸

3.1. ROZSUDKY, U NICHŽ BYL DOHLED NAD VÝKONEM UZAVŘEN

V roce 2022 nebyl formálně, tedy přijetím závěrečné rezoluce, uzavřen dohled nad výkonem žádného rozsudku. Byl nicméně uzavřen dohled nad pěti rozhodnutími o smíru, a to ve věcech *Dostálová* [č. 35557/21; rezoluce Výboru ministrů Rady Evropy č. CM/ResDH(2022)262 ze dne 29. října 2022], a *Balajovi* (č. 50230/20), *Muška* (č. 22825/20), *Petr* (č. 54355/15) a *Hajský* (č. 31973/17), všechny čtyři rezolucí CM/ResDH(2022)67 ze dne 30. března 2022.

3.2. ROZSUDKY BEZ TRVAJÍCÍ POTŘEBY PŘIJETÍ OPATŘENÍ K VÝKONU

Tyto situace lze obecně vyhodnotit tak, že nezbytná obecná opatření přijata byla, nebo žádná specifická potřeba v této oblasti ani nevznikla. Do této skupiny věcí ke konci roku 2022 patřily dva rozsudky. U obou prozatím Výbor ministrů dohled nad výkonem formálně neuzavřel. Lze nicméně očekávat, že se tak v brzké době stane.

- ve věci *Tempel* Soud shledal, že řízení ve věci stěžovatele, **odsouzeného k doživotnímu trestu za dvojnásobnou vraždu, nebylo spravedlivé**, jak vyžaduje čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a to především kvůli postupu odvolacího soudu, který čtyřikrát zrušil zprošťující rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu projednání, protože měl odlišný pohled na otázku věrohodnosti klíčového svědka, jehož ovšem sám nevyslechl. Na základě § 262 trestního řádu následně odvolací soud nařídil, aby věc projednal a rozhodl jiný senát téhož soudu a později dokonce jiný soud v rámci jeho obvodu. Ten mohl být dle názoru Soudu ve svém rozhodování ovlivněn, jelikož mohl postup nadřízeného soudu chápat tak, že je odvolací soud ochoten akceptovat jedině výrok o vině.

Ohledně individuálních opatření k nápravě lze uvést, že Ústavní soud vyhověl návrhu stěžovatele na obnovu předchozích řízení v jeho věci a následně nálezem sp. zn. Pl. ÚS 110/20 ze dne 9. září 2021 zrušil rozhodnutí obecných soudů pro rozpor s právem stěžovatele na soudní ochranu a na zákonného soudce. Dne 14. října 2021 pak Vrchní soud v Praze v obnoveném řízení zamítl odvolání krajského státního zastupitelství proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 6. března 2007, jímž byl stěžovatel zproštěn obžaloby. Dne 20. října 2021 byl stěžovatel propuštěn na svobodu. V září 2022 Ministerstvo spravedlnosti stěžovateli vyplatilo odškodnění ve výši 3 688 250 Kč.

Co se týká obecných opatření, případ stěžovatele představuje ojedinělý exces spíše než příklad ilustrující systémové nedostatky vnitrostátního právního rámce. Klíčové je, že judikatura Ústavního soudu – od doby, kdy se odehrál případ stěžovatele – prošla zásadním rozvojem. Nyní z ní vyplývají dostatečné záruky, které jsou způsobilé zabránit výskytu obdobných případů v budoucnu. Zejména stanoví, že v případě, kdy odvolací soud věc vrací prvoinstančnímu soudu k novému rozhodnutí, protože má výhrady ohledně správnosti skutkových zjištění a hodnocení důkazů prvoinstančním soudem, musí si relevantní důkazy předtím sám provést, jinak je vázán hodnocením provedeným prvoinstančním soudem. Rekapitulaci ústavněprávních podmínek pro použití § 262 trestního řádu ze strany odvolacích soudů obsahuje nález pléna Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 110/20 ze dne 27. července 2021, kterým bylo rozhodnuto v obnoveném řízení ve věci stěžovatele. Rozhodovací praxe Ústavního soudu je přitom zásadní, neboť proti rozhodnutí o delegaci podle § 262 trestního řádu se může obviněný bránit právě podáním ústavní stížnosti.

Z výše uvedeného vyplývá, že lze mít za to, že porušení obdobná tomu, které Soud shledal v rozsudku *Tempel*, by v budoucnu neměla nastávat. K podobným situacím v praxi dochází zřídka a Ústavní soud pro postup soudů v těchto případech nastavil podrobná pravidla a jasné mantinely. Zakotvení těchto

¹⁸ Informace o Kolegiu expertů jsou dostupné na: <https://www.justice.cz/web/msp/kolegium-expertu-k-vykonu-rozsudku-eslp>. Viz také čtvrtá část zprávy níže, část 1.

pravidel i do právní úpravy by bylo vhodné a je namístě příslušný legislativní záměr připravený legislativním odborem Ministerstva spravedlnosti uvítat a podpořit, k výkonu rozsudku *Tempel* nicméně není nezbytně nutné. Článek 46 Úmluvy k řádnému výkonu rozsudku nevyžaduje ve všech případech přijetí legislativních úprav, i změna v judikatuře soudů může být dostatečná. Jelikož v tomto případě tomu tak je, Výbor ministrů Rady Evropy byl v prosinci 2022 informován o tom, že Česká republika má za to, že potřebná opatření k výkonu rozsudku byla přijata.

- Ve věci *Pálka a ostatní* Soud shledal, že tím, že stěžovatelům byla za jejich pozemky vyvlastněné z důvodu stavby rychlostní komunikace vyplacena toliko tzv. úřední cena stanovená na základě cenových předpisů a **vnitrostátní orgány nijak neposoudily přiměřenost poskytnuté náhrady za vyvlastněné nemovitosti k jejich tržní hodnotě**, došlo k porušení majetkových práv stěžovatelů chráněných článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

V rovině individuálních opatření došlo k obnově řízení před Ústavním soudem a následnému zrušení rozsudků Nejvyššího soudu, Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze, které byly ve věci stěžovatelů vydány (nález sp. zn. Pl. ÚS 20/22 ze dne 4. dubna 2023). Soudy nyní budou muset určit výši náhrady za vyvlastnění v souladu s judikaturou Soudu.

Konstatované porušení nevyžaduje přijetí obecných opatření, jelikož právní úprava účinná v rozhodné době byla k 1. červenci 2006 nahrazena právní úpravou, která při vyvlastnění již zohledňuje tržní cenu majetku. Stanovení náhrady za vyvlastnění je aktuálně zakotveno v zákoně č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění).

Dle § 10 odst. 1 písm. a) tohoto zákona náleží vyvlastňovanému náhrada za vyvlastnění ve výši obvyklé ceny pozemku nebo stavby včetně jejich příslušenství, došlo-li k odnětí vlastnického práva k nim. Dle § 10 odst. 3 se náhrady podle odstavců 1 a 2 stanoví takovým způsobem a v takové výši, aby odpovídaly majetkové újmě, která se u vyvlastňovaného projeví v důsledku vyvlastnění. Cena pozemku nebo stavby se dle § 10 odst. 5 pro účely stanovení náhrady určí vždy podle jejich skutečného stavu a účelu užití ke dni podání žádosti o vyvlastnění; přitom se nepřihlédne k jejich zhodnocení nebo znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění.

Změnila se i příslušná judikatura Ústavního soudu (viz nálezy sp. zn. I. ÚS 1135/14 ze dne 30. června 2015 a sp. zn. I. ÚS 1904/14 ze dne 11. srpna 2015).

3.3. ROZSUDKY S TRVAJÍCÍ POTŘEBOU PŘIJETÍ OPATŘENÍ K VÝKONU

Opatření k výkonu rozsudku bylo na sklonku roku 2022 třeba přijmout v následujících čtyřech věcech (ve všech přetrvávala potřeba přijetí obecných, nikoli i individuálních opatření k nápravě):

- Ve věci *D. H. a ostatní* (č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007) v záležitosti **nadměrného umístování romských dětí do bývalých zvláštních škol** (mimo hlavní vzdělávací proud) trvá výkon rozsudku již více než 15 let a je ze strany Výboru ministrů předmětem tzv. posíleného dohledu.

V rámci posíleného dohledu Česká republika předkládá Výboru ministrů zpravidla každoročně zprávu o stavu výkonu rozsudku. Poslední zprávu předložila Česká republika v červnu 2022.¹⁹ V ní mj. informovala, že kvalifikované odhady nadále ukazují nepřiměřeně velké množství romských žáků oproti žákům z majoritní populace, kterým je diagnostikováno lehké mentální postižení („LMP“) a jsou vzděláváni dle vzdělávacího programu s upravenými výstupy („RVP ZV UV“) (13 % romských žáků se vzdělává podle programu pro LMP oproti 1,7 % žáků z majority; v celkovém počtu žáků vzdělávajících se podle programu LMP je 27 % Romů). Tato zjevná disproporce i dle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy („MŠMT“) znamená, že nemalá část romských žáků vzdělávaných dle upravených výstupů ve skutečnosti LMP nemá a vzdělávací výstupy by sníženy mít neměli.

¹⁹ Dostupná na: [https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2022\)606E](https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2022)606E).

Součástí zprávy byly dále závěry Expertního fóra z ledna 2022, které formulovalo doporučení k zajištění rovného přístupu romských žáků ke vzdělání. Expertní fórum je pracovní skupina Kolegia expertů k výkonu rozsudků Soudu, která byla zřízena jako odpověď na rozhodnutí Výboru ministrů ze září 2019. V něm Výbor ministrů Českou republiku vyzval k analýze, proč se i přes přijetí mnoha legislativních a nelegislativních opatření včetně novely školského zákona posilující inkluzivní vzdělávání nedaří odstranit nerovný přístup Romů ke vzdělávání. Fórum je složené ze zástupců státních orgánů (MŠMT, MPSV, Úřadu vlády, včetně zástupců Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a jejího Výboru pro vzdělávání Romů, České školní inspekce, Kanceláře veřejného ochránce práv a Agentury pro sociální začleňování), pracovníků poradenských zařízení a základních škol, včetně Asociace pracovníků speciálně-pedagogických center, Asociace pedagogicko-psychologických poraden a Učitelské platformy, a univerzitních pracovníků, sociologů, romské komunity a nevládních organizací, včetně České společnosti pro inkluzivní vzdělávání nebo Poradny pro občanství, občanská a lidská práva.

Ve svých závěrech Expertní fórum označilo za překážky pro začlenění romských žáků do hlavního vzdělávacího proudu především nedostatečnou schopnost školských poradenských zařízení v praxi rozlišit LMP od dopadů souvisejících s odlišným sociokulturním prostředím a odlišnými životními podmínkami, tedy tzv. sociálního znevýhodnění. Důsledkem této nedostatečné schopnosti je pravděpodobně chybná diagnostika LMP a následně neadekvátní vzdělávání části romských dětí dle RVP ZV UV či jejich zařazení mimo běžný vzdělávací proud do škol nebo tříd zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona. Kvalifikované odhady o umístění romských žáků, kteří se vzdělávají dle RVP ZV UV, do škol a tříd zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona ukazují, že nepřiměřeně velké množství romských žáků se vzdělává mimo hlavní vzdělávací proud (75,5 % ve školním roce 2020/2021), a dochází tak k jejich pokračující segregaci. Za důležité Expertní fórum rovněž označilo zajištění stability pracovních pozic specializovaných pedagogických pracovníků (asistent pedagoga, speciální pedagog, školní psycholog, sociální pracovník a pedagog) s cílem zvýšit kvalitu jimi poskytovaných služeb a provázání vzdělávacího systému se systémem sociální práce. Prioritní je též účinné nastavení meziresortní spolupráce a zapojení dalších významných aktérů jako jsou obce a kraje do řešení nerovnosti v přístupu ke vzdělání.

Na uvedené závěry Expertního fóra reagovalo MŠMT sepsáním kroků, které plánuje ke zlepšení situace přijmout.

V září 2022 vydal Výbor ministrů zatím poslední rozhodnutí,²⁰ ve kterém zejména vyjádřil znepokojení nad tím, že se trend snižování podílu romských žáků vzdělávaných dle RVP ZV UV neustálil a že nedošlo k výraznějšímu snížení jejich podílu vzdělávaných mimo běžné školy a třídy. Vyzval k urychlenému přijetí kroků pro eliminaci rizika další chybné diagnostiky a zařazování romských žáků mimo běžné školy a třídy, jakož i k odstraňování překážek v přístupu romských dětí k předškolnímu vzdělávání.

Výkon rozsudku *D.H. a ostatní* byl rovněž projednán na zasedání Kolegia expertů v listopadu 2022.

Další zprávu o postupu ve výkonu rozsudku má Česká republika Výboru ministrů předložit v září 2023. Ta musí obsahovat přehled konkrétních opatření, která budou v návaznosti na závěry Expertního fóra a další analýzy situace přijata. Stěžejní v této souvislosti bude rovněž reflexe výsledků výzkumu společnosti PAQ – *Prokop Analysis and Quantitative Research, s.r.o. a STEM Ústav empirických výzkumů* k příčinám vysokého podílu romských žáků vzdělávajících se podle snížených výstupů mimo hlavní vzdělávací proud, který byl zadán z iniciativy kanceláře vládního zmocněnce a po projednání na Expertním fóru v reakci na rozhodnutí Výboru ministrů z roku 2020.²¹ Výsledky analýzy včetně navrženého souboru opatření k přijetí budou projednány Expertním fórem ve spolupráci s MŠMT v roce 2023.

²⁰ Dostupné na: [https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec\(2022\)1443/H46-10E](https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec(2022)1443/H46-10E).

²¹ Dostupné na: [https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec\(2020\)1390/H46-8E](https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec(2020)1390/H46-8E).

- Ve věci *Komissarov* (č. 20611/17, rozsudek ze dne 3. února 2022), která se týká **držení cizinců v předběžné nebo vydávací vazbě za účelem extradice**, která se může stát z důvodu průtahů v **souběžně probíhajícím azylovém řízení** nezákonnou.

Pro účely výkonu rozsudku zahájila kancelář vládního zmocněnce jednání se zástupci Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra a zástupci úseků správních soudů s cílem zamezit výskytu neodůvodněných prodlev v azylovém řízení a zajistit dodržování zvláštních lhůt pro jeho vedení v případě souběžně probíhajícího extradičního řízení. Bylo navrženo prodloužení lhůty pro vydání rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu ze strany Ministerstva vnitra z 60 na 90 dní, přičemž dodržování nově nastavené lhůty bude podléhat monitorování. Dále byla Ministerstvem vnitra zavedena speciální spisová značka pro vedení azylového řízení probíhajícího souběžně s řízením extradičním pro rychlou identifikaci takových případů ze strany správních soudů rozhodujících o opravných prostředcích. Výkon rozsudku *Komissarov* byl rovněž projednán na zasedání Kolegia expertů v listopadu 2022.

V následujícím roce budou vedena jednání se zástupci úseků trestních soudů, Nejvyšším státním zastupitelstvím a oddělením trestní legislativy Ministerstva spravedlnosti s cílem zajistit, aby soudy při rozhodování o dalším trvání extradiční vazby náležitě zohledňovaly délku a průběh azylového řízení.

- Ve věcech *B. Ú. a Sládková* (č. 9264/15, rozsudek ze dne 6. října 2022 a č. 15741/15, rozsudek ze dne 10. listopadu 2022), týkajících se **absence řádného prošetření tvrzení** stěžovatelů o špatném zacházení, kterému je měli údajně podrobit policisté, a neumožnění **zapojení do šetření událostí** v rozsahu nezbytném k ochraně jejich zájmů.

V listopadu 2022 KVZ seznámila se závěry obou rozsudků Kolegium expertů, které doporučilo po jejich analyzování svolat jednání dotčených subjektů (Generální inspekce bezpečnostních sborů, Policejní prezidium – Úřad vnitřní kontroly, Nejvyšší státní zastupitelství, Ministerstvo vnitra, legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti a Kancelář veřejného ochránce práv). Na základě analýzy rozsudků byly identifikovány dva širší problematické aspekty, ke kterým může docházet v praxi při prošetřování údajného špatného zacházení ze strany policistů. Jedná se jednak o absenci vlastního objasňování hájitelného tvrzení špatného zacházení ze strany GIBS a spoléhání se na zjištění vnitřních kontrolních orgánů policie, jednak omezení zapojení oběti údajného špatného zacházení na prošetřování tvrzených skutečností. K uvedeným aspektům KVZ zpracovala podkladový materiál, ve kterém nastínila možné překážky v praxi a právní úpravě. Jednání s dotčenými subjekty proběhlo v březnu 2023.

Na základě výsledků tohoto jednání bude ve druhém čtvrtletí roku 2023 zpracován návrh možných opatření k nápravě. Návrh bude s dotčenými subjekty projednán a následně předložen k diskuzi na nejbližší zasedání Kolegia expertů. Po projednání Kolegiem bude o zamýšlených opatřeních informován Výbor ministrů.

Dne 15. listopadu 2022 KVZ ve spolupráci s KVOP a GIBS uspořádala odborný seminář pro příslušníky GIBS k právu na účinné vyšetřování.

3.4. ROZSUDKY POUKAZUJÍCÍ NA VHODNOST PŘIJETÍ URČITÝCH OBECNÝCH OPATŘENÍ

Poněkud specifický případ představují věci *Dubská a Krejzová* (č. 28859/11 a 28473/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. listopadu 2016) týkající se otázky **tzv. domácích porodů**. Soud rozhodl, že skutečnost, že stěžovatelky nemohly využít služeb porodní asistentky při domácím porodu, který si přály, čemuž bránila platná právní úprava, nepředstavuje porušení jejich práva na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

I přes závěr o neporušení Úmluvy Soud Českou republiku vyzval, aby učinila další pokrok v oblasti porodnictví. Konkrétně zmínil potřebu podrobovat příslušné právní předpisy neustálému přezkumu, aby

byl zohledněn lékařský a vědecký vývoj, a také nutnost plného respektování práv žen v oblasti reprodukčního zdraví, zejména prostřednictvím zajištění adekvátních podmínek pro pacienty a zdravotnický personál v porodnicích v České republice.

Dle čl. 46 odst. 1 Úmluvy se státy ,zavazují, že se budou řídit konečnými rozsudky Soudu ve všech sporech, jichž jsou stranami'. Ačkoliv se jedná o rozsudek o neporušení Úmluvy, byl směřován vůči České republice, a výše uvedenou výzvu Soudu je tak třeba chápat jako autoritativní a poměrně konkrétní doporučení dalšího postupu vnitrostátních orgánů v oblasti porodnictví. Měly by být proto podniknuty kroky k naplnění této výzvy.

Kolegium expertů proto sleduje jak aktivity Ministerstva zdravotnictví jako odpovědného resortu, tak pracovní skupiny k porodnictví zřízené při Radě vlády pro rovnost žen a mužů. Komise pro porodnictví, zřízená ministerstvem, se v září 2022 usnesla na potřebě zrušení Metodického doporučení poskytovatelům tzv. Center porodní asistence a zařazení této problematiky do Koncepce péče o matku a dítě, kterou Komise pro porodnictví připravuje. Metodické doporučení bylo v říjnu 2022 zrušeno bez náhrady. Ministerstvo zdravotnictví se v roce 2022 dále zabývalo problematikou poporodní péče, zejména kojení. Pracovní skupina k porodnictví při Radě vlády pro rovnost žen a mužů v roce 2022 přijala podnět k publikování statistických dat o těhotenské, porodní a poporodní péči.

II.

KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA

1. ÚVOD

Svým usnesením ze dne 27. února 2017 č. 155 o systémovém řešení zastupování České republiky v řízeních o individuálních a kolektivních stížnostech před mezinárodními kontrolními orgány v oblasti lidských práv pověřila vláda Ministerstvo spravedlnosti, potažmo kancelář vládního zmocněnce, výkonem veškeré agendy související se zastupováním České republiky také před Evropským výborem pro sociální práva (dále jen ‚EVSP‘), který dohlíží na dodržování práv chráněných Evropskou sociální chartou (dále jen ‚Charta‘).

2. EVROPSKÁ SOCIÁLNÍ CHARTA A EVROPSKÝ VÝBOR PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA

Druhý pilíř ochrany základních práv a svobod na úrovni Rady Evropy představuje smluvní systém Charty, který doplňuje Úmluvu, o katalog práv tzv. druhé generace, jimiž jsou zejména práva sociální a hospodářská. Státy přebírají závazky podle Charty na základě omezené možnosti výběru mezi jejími ustanoveními a dosud pouze dva smluvní státy akceptovaly všechna ustanovení.

Smluvní systém Charty tvoří jednak původní Charta z roku 1961, která pro Českou republiku vstoupila v platnost v roce 1999 (publikována pod č. 14/2000 Sb. m. s.), její dodatkový protokol z roku 1988, který pro Českou republiku vstoupil v platnost v roce 1999 (publikována pod č. 15/2000 Sb. m. s.), pozměňující protokol z roku 1991 (Česká republika ho ratifikovala, avšak dosud nevstoupil v platnost), protokol z roku 1995 o kolektivních stížnostech, který pro Českou republiku vstoupil v platnost v roce 2012 (publikován pod č. 80/2012 Sb. m. s.),²² a nakonec Revidovaná Evropská sociální charta, kterou Česká republika podepsala v roce 2000, avšak dosud neratifikovala.²³

Na rozdíl od Úmluvy není kontrolní mechanismus Charty založen na soudním přezkumu, ale na pravidelném předkládání zpráv o plnění stanovených závazků. Tyto zprávy projednává EVSP, své závěry následně postupuje Vládnímu výboru Charty, který u vybraných situací předkládá návrhy dalšího postupu Výboru ministrů Rady Evropy, jež přijímá rezoluce a doporučení určená dotčeným státům. Podávání těchto zpráv o plnění závazků vyplývajících z Charty spadá v České republice i nadále do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí.

Protokol z roku 1995 mechanismus administrativní kontroly dodržování závazků doplňuje o mechanismus abstraktní kontroly souladu vnitrostátní právní úpravy a praxe s ustanoveními Charty na základě tzv. kolektivních stížností. Takové stížnosti na nerespektování Charty mohou podávat zejména mezinárodní nevládní organizace s poradním postavením u Rady Evropy, jejichž žádosti o možnost podávat kolektivní stížnosti vyhověl Vládní výbor. Stát navíc může v tomto směru oprávnit reprezentativní národní nevládní organizace se zvláštní kompetencí v oblastech upravených Chartou.²⁴

²² Česká republika je jedním z šestnácti států, které jsou protokolem aktuálně vázány.

²³ Chartou je vázáno celkem 43 států, z toho však osm, včetně České republiky, nepřistoupilo k revidované Chartě.

²⁴ Takové oprávnění vydal zatím pouze jeden stát.

Na rozdíl od individuálních stížností a oznámení, které známe z řízení před Soudem či před smluvními orgány OSN, kolektivní stížnosti mohou poukazovat na systémové nedostatky vnitrostátní právní úpravy či rozhodovací praxe, aniž by stěžovatelské organizace musely dokládat existenci obětí namítaného porušení Chartou zaručených práv, a tím méně, že takovými oběťmi jsou ony samy. Tomu odpovídá i rozsah přezkumu ze strany EVSP, který neposuzuje konkrétní případy jednotlivců, kteří měli být takto zkráceni na svých právech a byli by podrobeni povinnosti vyčerpat vnitrostátní prostředky nápravy, nýbrž *in abstracto* ověřuje nastavení právní úpravy a její uplatňování v praxi. Kolektivní stížnost by proto měla poukázat na to, v čem příslušný stát náležitě nezajistil uspokojivé provádění daného ustanovení Charty.

Pokud EVSP prohlásí stížnost za přijatelnou, vyzve dotčenou smluvní stranu a stěžovatelskou organizaci, aby doložily potřebné informace, vysvětlení a připomínky, přičemž může uspořádat i slyšení účastníků řízení. Na základě šetření EVSP rozhodne, zda smluvní stát dodržel své závazky podle Charty. Toto rozhodnutí je následně postupováno účastníkům řízení a Výboru ministrů, který může přijmout rezoluci nebo kvalifikovanou většinou doporučení určené dotčenému státu, případně požádat o vyjádření Vládní výbor. Dotčené státy jsou povinny předkládat EVSP jednou za dva roky zprávu o přijatých opatřeních směřujících k uvedení předmětné situace do souladu se závazky podle Charty.

3. STAV PROJEDNÁVÁNÍ KOLEKTIVNÍCH STÍŽNOSTÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

3.1. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

V uplynulém roce nebyla vládě oznámena žádná nová kolektivní stížnost.

3.2. NOVĚ ROZHODNUTÉ STÍŽNOSTI

EVSP v žádné věci týkající se České republiky v roce 2022 nevydal ani rozhodnutí o přijatelnosti, ani rozhodnutí meritorní.

3.3. KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI, O NICHŽ ŘÍZENÍ STÁLE PROBÍHÁ

Na sklonku roku 2022 probíhalo řízení o následujících třech stížnostech:

- ve věci *European Roma Rights Centre (ERRC) proti České republice* (č. 190/2020) je namítáno porušení článku 16 Charty (právo rodiny na sociální, právní a hospodářskou ochranu), jakož i článku 17 (právo matek a dětí na sociální a hospodářskou ochranu) – samostatně i ve spojení se zákazem diskriminace zakotveným v preambuli Charty –, a to z důvodu, že stát nerealizuje **systematický a průběžný sběr statistických údajů o počtech romských dětí ve všech zařízeních institucionální péče**, což ve výsledku dle stěžovatelské organizace znemožňuje přijetí účinných opatření, politik a strategií ke zmírnění nepřiměřeně vysokého zastoupení těchto dětí v ústavní péči;
- ve věci *European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA) proti České republice* (č. 191/2020) míří kritika na **bytovou a sociální politiku státu**, jakož i na právní úpravu a praxi v oblasti sociálního a dostupného bydlení. V této souvislosti stěžovatelka namítá porušení článku 16 Charty zakotvující právo rodiny na sociální, právní a hospodářskou ochranu ve spojení se zákazem diskriminace. Upozorňuje mj. na absenci zákona o sociálním bydlení, který by zaručoval právo na přístup k adekvátnímu bydlení pro chudé domácnosti, na právní úpravu krátkodobých nájmu neposkytující záruky pro udržitelnost bydlení, na nedostatečnou ochranu před nuceným vystěhováním nebo na zavedení možnosti vyhlašování tzv. bezdoplatkových zón. Uvádí, že situace sociální a rasové segregace Romů se zhoršuje a upozorňuje na narůstající počet sociálně vyloučených lokalit;

- *Validity Foundation proti České republice* (č. 188/2019), v níž je namítáno porušení čl. 11 odst. 1 Charty, který zakotvuje právo na zdraví, a dále porušení práva starších osob na sociální ochranu chráněného článkem 4 Dodatkového protokolu k Chartě z roku 1988. Ve stížnosti se tvrdí, že ačkoli **sítěvová lůžka** představují jednu z forem špatného zacházení, jsou nadále v České republice na základě ustanovení § 39 odst. 1 písm. c) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, používána jako jeden z povolených omezovacích prostředků.

3.4. IMPLEMENTACE ROZHODNUTÍ ZVEŘEJNĚNÝCH PŘED ROKEM 2022

Úvodem je třeba konstatovat, že se žádné z rozhodnutí, která EVSP o kolektivních stížnostech směřujících proti České republice vydal, bohužel dosud nepodařilo plně implementovat.²⁵ Tato rozhodnutí nezřídka pojmenovávají známé, avšak nedostatečně řešené problémy celospolečenského rázu. V některých případech nicméně došlo k dílčímu pokroku. Kancelář vládního zmocněnce věnuje implementaci rozhodnutí EVSP nemalou pozornost a ve všech uvedených rozhodnutích budou práce na přijetí potřebných opatření nadále pokračovat.

- Ve věci *Association for the Protection of All Children (APPROACH) proti České republice* (č. 96/2013, rozhodnutí ze dne 20. ledna 2015) EVSP shledal, že došlo k porušení článku 17 Charty (právo na sociální a hospodářskou ochranu dětí) v důsledku absence výslovné a účinné právní úpravy, která by absolutně zakazovala **tělesné trestání dětí**. EVSP nepovažoval za postačující, pakliže česká právní úprava zapovídala pouze nejzávažnější formy tělesných trestů uplatňovaným vůči dětem, zatímco připouštěla užití přiměřené fyzické síly jako formy výchovného opatření. Navíc neexistuje jasná judikatura, která by komplexně zakazovala tělesné tresty v praxi. Dle EVSP musí právní úprava obsahovat jasný zákaz všech forem tělesných trestů, které mohou nepříznivě ovlivnit tělesnou integritu, důstojnost, vývoj a psychiku dítěte. Ostatně na evropské i mezinárodní úrovni panuje shoda, že v právní úpravě má být zakotven výslovný a úplný zákaz tělesných trestů.

Kancelář vládního zmocněnce ve spolupráci s odborem legislativním začala pracovat na novelizaci zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, která by zakotvila nepřijatelnost tělesného trestání dětí.

Kolegium na svém zasedání konaném dne 15. listopadu 2022 uvítalo informace o pokračování prací na implementaci rozhodnutí a podpořilo nezbytnost výslovného zakotvení nepřijatelnosti tělesného trestání v občanském zákoníku a realizace doprovodných osvětových aktivit ze strany MPSV.

Kancelář vládního zmocněnce v průběhu roku 2022 zpracovala tematickou příručku obsahující přehled relevantní judikatury a natočila podcast k šíření povědomí o právních aspektech tématu a škodlivosti tělesného trestání dětí.

Ve svých závěrech přijatých v prosinci 2022 vzal Výbor pro práva dítěte Rady vlády pro lidská práva na vědomí začlenění nepřijatelnosti tělesného trestání dětí do několika strategických materiálů vlády, např. do Národní strategie ochrany práv dětí 2021-2029, a projednání tématu na expertních zasedáních. Charta nicméně vyžaduje úplný legislativní zákaz tělesných trestů a situace v České republice tak zatím nebyla uvedena do souladu s Chartou. Výbor vyzval vládu, aby mu předložila informace o dalším legislativním vývoji, zejména o novelizaci občanského zákoníku.

- Ve věci *European Roma a Travellers Forum (ERTF) proti České republice* (č. 104/2014, rozhodnutí ze dne 17. května 2016) EVSP konstatoval, že došlo k porušení článku 16 Charty (právo rodiny na sociální, právní a hospodářskou ochranu, zejména v oblasti bydlení) z důvodu nedostatečného **přístupu romských rodin k sociálnímu bydlení**, špatných ubytovacích podmínek s nízkou úrovní hygieny, častých nucených vyklízení bytů, která nejsou doprovázena odpovídajícími zárukami, a přetrvávající **územní segregace** této zranitelné skupiny obyvatel. EVSP dále shledal porušení článku 11 Charty

²⁵ V prosinci 2022 toto EVSP konstatoval u čtyř rozhodnutí, jejichž implementaci ze strany České republiky posuzoval: *Approach*, *Transgender Europe a ILGA-Europe*, *ERTF* a *UWE*.

(právo na ochranu zdraví) z důvodu nedostatečného přístupu romských obyvatel k odpovídající **zdravotní péči**.

V roce 2022 kancelář vládního zmocněnce ve spolupráci s odpovědnými ministerstvy pokračovala ve vypracovávání konkrétních návrhů opatření legislativní i nelegislativní povahy zejména k posílení záruk při nuceném vystěhování, ale také k uspokojivému nastavení celkové koncepce sociálního a dostupného bydlení v České republice.

V říjnu 2022 KVZ zorganizovala jednání expertů dotčených orgánů (MMR, MPSV, legislativní odbor MSp) k aktuálnímu vývoji prací na dílčích aspektech rozhodnutí. Jedná se zejména o zvažované zakončení oznamovací povinností soudů vůči obcím v případech žaloby na vyklizení či zavedení jiných vhodných nástrojů, které by zajistily včasnou informovanost obcí o možném vyklizení na jejich území. Na jednání byly taktéž diskutovány další zákonné záruky, jakými se mohou stát např. zákaz řetězení krátkodobých nájemních smluv a užívání doložek přímé vykonatelnosti v praxi. MMR tato témata přislíbilo zařadit do svých odborných analýz a zavázalo se o jejich závěrech ostatní dotčené orgány informovat v průběhu roku 2023.

MMR taktéž v roce 2022 intenzivně pracovalo na návrhu zákona o podpoře v bydlení, na jehož koncepci a dílčích připomínkách se podílely taktéž další dotčené orgány zapojené ve výkonu rozhodnutí *ERTF proti České republice* včetně kanceláře vládního zmocněnce. Návrh by měl být předložen do meziresortního připomínkového řízení v první polovině roku 2023 s předpokládanou účinností od roku 2025.

Aktuální informace o stavu implementace rozhodnutí *ERTF proti České republice* vzalo na vědomí taktéž Kolegium expertů při svém zasedání dne 15. listopadu 2022 včetně jednotlivých opatření k implementaci rozhodnutí. Ta zahrnují například přijetí nového stavebního zákona (č. 283/2021 Sb.), díky němuž dojde k posílení zapojení dotčených osob do procesu vyklizení stavby, nebo novou, vhodnější úpravu úhrady za výkon rozhodnutí vůči vlastníkům staveb ze státního namísto obecního rozpočtu.²⁶

K 1. lednu 2022 taktéž nabyla účinnosti novela vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.²⁷, která upřesnila, že k vystěhování nesmí dojít v nočních hodinách nebo za nevhodných klimatických podmínek.

- Ve věci *Transgender Europe a ILGA Europe proti České republice* (č. 117/2015, rozhodnutí ze dne 15. května 2018) EVSP shledal, že platná **právní úprava změny pohlaví** v České republice představuje porušení čl. 11 odst. 1 Charty, který stanoví, že každý má právo na opatření, jež mu zajistí nejvyšší možný dosažitelný standard zdravotní péče. Dle EVSP podmínka chirurgického zákroku podmiňující právní uznání změny pohlaví představuje zásah státu do práva chráněného článkem 11 Charty, který není nezbytný.

Ministerstvo spravedlnosti již v červnu 2018 předložilo do meziresortního připomínkového řízení návrh novelizace příslušných právních předpisů, kde byla podmínka sterilizace pro účely změny pohlaví vypuštěna. K úřední změně pohlaví dle návrhu mělo docházet na základě lékařského posudku osvědčujícího poruchu genderové identity a prohlášení trans osoby před matričním úřadem. K návrhu byly nicméně uplatněny zásadní připomínky, které se v minulém volebním období nepodařilo vypořádat.

²⁶ Podrobný písemný podklad pro jednání Kolegia expertů dne 15. listopadu 2022 je dostupný zde: https://justice.cz/documents/12681/768738/Podklady_Kolegium_15.11.2022.pdf/a5415ad8-c7ce-4d9e-9cda-eb71b997b0f9, zápis z daného jednání Kolegia expertů je dostupný zde: https://justice.cz/documents/12681/768738/Z%C3%A1pis_8.+zased%C3%A1n%C3%AD+Kolegia+expert%C5%AF.pdf/18641b0a-8d71-4c80-a911-fb004c76c14c

²⁷ Změna byla provedena vložením ustanovení § 64, které nově stanoví, že „při určení nařízení výkonu rozhodnutí vyklizením se přihlédne k vhodnosti denní doby, kdy má být vyklizení provedeno, a ke klimatickým podmínkám, které lze v den vyklizení předvídat, aby vyklizením nedošlo k vážnému ohrožení života nebo zdraví osob, které mají být vyklizeny.“

V červenci 2019 byla podána ústavní stížnost spojená s návrhem na zrušení ustanovení právních předpisů mimo jiné obsahujících podmínku sterilizace. V březnu 2022 Ústavní soud ve věci sp. zn. Pl. ÚS 2/20 tento návrh zamítl, aniž se však souladem podmínky sterilizace pro právní uznání změny pohlaví meritorně zabýval.

V březnu 2023 Ministerstvo spravedlnosti oznámilo záměr zrušit podmínku sterilizace u trans osob, který navazuje na legislativní návrh z roku 2018. Podle tohoto záměru by úřední změna pohlaví měla být podmíněna pouze lékařskou diagnózou genderové dysforie; diskutováno budou ještě případné stanovení věkové hranice úřední změny pohlaví na 15 let (zatímco chirurgické zákroky v této oblasti by i nadále bylo možné podstoupit až od 18 let) a specializace lékaře, který může vydávat potvrzení o diagnóze, aby se rozšířila nad rámec oboru sexuologie, např. na obor psychologie. Prezentovaný záměr je aktuálně předmětem koaličních jednání.

- Ve věci *University Women of Europe proti České republice*²⁸ (č. 128/2016, rozhodnutí ze dne 5. prosince 2019) EVSP jednomyslně shledal, že v českém právním řádu není zajištěna **transparentnost odměňování** spočívající v poskytování informací o odměňování a možnosti srovnávat pracovní místa mezi obchodními společnostmi v soukromém sektoru, čímž došlo k porušení práva na spravedlivou odměnu za práci podle čl. 4 odst. 3 Charty a práva na rovné příležitosti a na rovné zacházení v záležitostech zaměstnání a povolání bez diskriminace na základě pohlaví chráněného čl. 1 písm. c) Dodatkového protokolu z roku 1988. EVSP zároveň jednomyslně konstatoval, že v České republice nebylo dosaženo dostatečného měřitelného pokroku v podpoře **rovných příležitostí žen a mužů v oblasti odměňování**, čímž došlo rovněž k porušení čl. 1 písm. c) Dodatkového protokolu. EVSP dále čtrnácti hlasy proti jednomu rozhodl, že nedošlo k dosažení dostatečného pokroku při zajištění **vyváženého zastoupení žen v rozhodovacích orgánech soukromých společností**, čímž byl porušen čl. 1 písm. d) Dodatkového protokolu. EVSP naopak neshledal porušení Charty či Dodatkového protokolu, pokud jde o uznání práva na stejnou odměnu v českém právním řádu, poskytnutí účinných prostředků nápravy pro případ tvrzené diskriminace v odměňování a zřízení orgánů pro rovné zacházení.

Dne 27. prosince 2022 vstoupila v platnost směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností (tzv. *Women on Boards* směrnice). Lhůta pro její transpozici jsou dva roky. Směrnice nevyžaduje stanovení tzv. tvrdých kvót vyžadovaných Výborem ve věci *UWE proti České republice*. Transpozicí směrnice tedy nedojde k plné implementaci rozhodnutí. Včasná a řádná transpozice má však potenciál přinést i přesto v této problematice pozitivní posun. Kancelář vládního zmocněnce je proto zastoupena v pracovní skupině k její transpozici. Je žádoucí, aby vedle novelizace zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, došlo rovněž k novelizaci zákona č. 353/2019 Sb., o výběru osob do řídicích a dozorcích orgánů právnických osob s majetkovou účastí státu (nominační zákon), za účelem podpory vyrovnaného zastoupení žen a mužů nejen v kótovaných akciových společnostech, ale i společnostech s majetkovou účastí státu. Stát by měl jít v oblasti rovných příležitostí žen a mužů na pracovním trhu soukromým společností příkladem.

KVZ se rovněž ve spolupráci s Úřadem vlády a MPSV věci podílí od podzimu 2022 na přípravě transpozice Směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se posiluje uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci prostřednictvím transparentnosti odměňování a mechanismů prosazování (tzv. *Pay transparency* směrnice). Tato směrnice bude během jara 2023 schválena Radou EU, uveřejněna v Úředním věstníku EU a následně bude povinností České republiky ji promítnout do právního řádu v tříleté transpoziční lhůtě. Transpozicí této směrnice dojde k implementaci rozhodnutí *UWE proti České republice* v námitce, která se týká nedostatečné transparent-

²⁸ Obdobnou kolektivní stížnost předložila též nevládní organizace proti všem tehdejšími smluvními státním protokolu o kolektivních stížnostech. EVSP o všech rozhodl současně a shledal různá porušení Charty u čtrnácti států.

nosti odměňování. V důsledku vyšší míry transparentnosti odměňování by následně mělo být dosaženo i měřitelného pokroku v oblasti rovného odměňování žen a mužů, což je další bod, v němž v citovaném rozhodnutí shledal EVSP porušení Charty.

- Ve věci *European Roma Rights Centre (ERRC) a Mental Disability Advocacy Centre (MDAC)* (č. 157/2017, rozhodnutí ze dne 17. června 2020) dospěl EVSP k závěru, že stávající systém **umístování dětí do dětských domovů pro děti do tří let věku**, tzv. kojeneckých ústavů, je v rozporu s článkem 17 Charty. Výbor konstatoval, že: (i) používání právní úpravy ústavní péče a provozování kojeneckých ústavů stanovené v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách nezaručuje náležitou ochranu a péči dětem do tří let věku; (ii) nebyla dosud přijata dostatečná opatření pro poskytování služeb dětem ve věku do tří let v rodinném prostředí a komunitním prostředí rodinného typu a k postupné deinstitucionalizaci stávajícího systému péče o nejmenší děti; (iii) nebyla přijata nezbytná opatření k zajištění práva na náležitou ochranu a vhodné služby péče o děti romského původu a děti s postižením do tří let věku. Výbor naopak neshledal, že by docházelo k diskriminaci dětí romského původu nebo dětí s postižením.

Ministerstvo práce a sociálních věcí po dohodě s Ministerstvem zdravotnictví připravuje novelizaci, která zruší právní úpravu dětských domovů pro děti do tří let věku, tj. § 43 a 44 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, které nebyly nedopatřením zrušeny novelou č. 363/2021 Sb.²⁹

- Ve věci *International Commission of Jurists (ICJ)* (č. 148/2017, rozhodnutí ze dne 20. října 2020) EVSP shledal, že Česká republika porušuje článek 17 Evropské sociální charty, jelikož dětem do 15 let neposkytuje v řízení o činu jinak trestném dostatečná procesní práva. Výbor vyhověl dvěma námitkám stěžovatelské organizace, když shledal, že porušení Charty představuje nezajištění **nutné obhajoby trestně neodpovědným dětem** v předprocesní fázi řízení a neposkytnutí **alternativ (odklonů) k formálnímu soudnímu řízení**. Výbor naopak zamítl námitky týkající se jednak tvrzeného neposkytnutí přístupu do policejního spisu a dále tvrzeného nedoručování konečného rozhodnutí policejního orgánu trestně neodpovědným dětem a nemožnosti podat proti němu opravný prostředek.

V květnu 2021 zahájila pod vedením legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti činnost Pracovní skupina pro implementaci rozhodnutí *ICJ proti České republice*. Jejími členy jsou zástupci kanceláře vládního zmocněnce, soudů, státních zastupitelství, Ministerstva vnitra, Policie ČR a Institutu pro kriminologii a sociální prevenci. V listopadu 2022 byl návrh paragrafovaného znění novely zpracovaný legislativním odborem Ministerstva spravedlnosti a připomínkovaný pracovní skupinou, jimiž by měla být napravena obě shledaná porušení Charty, rozeslán do vnitrozestního připomínkového řízení. V únoru 2023 byl předložen do mezirezortního připomínkového řízení. Předložení návrhu vládě se předpokládá v červnu 2023.

²⁹ V současné době je v připomínkovém řízení návrh zákona, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Dle navrhované právní úpravy by se měla zrušit právní úprava dětských domovů pro děti do tří let věku v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. K dispozici zde: <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCNPJ6EPJ/?fbclid=IwAR1IseIjRtVzmB2-T4Vcat6SW5r1aigqJ2tiGD3Ss-Q8NNRKKTavHigGo5M>

III.

OZNÁMENÍ PODANÁ KE SMLUVNÍM ORGÁNŮM OSN

1. ÚVOD

Od roku 2003 je vládní zmocněnec pověřen zastupováním České republiky v řízeních o individuálních oznámeních podaných k Výboru OSN pro lidská práva podle Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech. Svým usnesením ze dne 27. února 2017 č. 155 o systémovém řešení zastupování České republiky v řízeních o individuálních a kolektivních stížnostech před mezinárodními kontrolními orgány v oblasti lidských práv pak vláda pověřila Ministerstvo spravedlnosti, potažmo kancelář vládního zmocněnce, výkonem veškeré agendy související se zastupováním České republiky v řízeních o individuálních oznámeních před všemi smluvními orgány OSN.

2. SMLUVNÍ ORGÁNY OSN

Organizace spojených národů přijala devět základních lidskoprávních úmluv. Česká republika je vázána osmi z nich.³⁰ Každá z těchto úmluv zřizuje jako svůj monitorovací orgán výbor, který má za úkol kontrolovat dodržování závazků, které ze smlouvy vyplývají, a to přijímáním a hodnocením periodických zpráv smluvních stran, případně také přijímáním a prošetřováním individuálních oznámení.³¹ Zatímco předkládání periodických zpráv zůstává i nadále úkolem zmocněnce vlády pro lidská práva (Úřadu vlády), k zastupování v řízeních o individuálních oznámeních je příslušná kancelář vládního zmocněnce. Jedná se konkrétně o následující úmluvy a jim odpovídající výbory:

- Výbor OSN pro lidská práva (*HRC*) dle Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech (dále jen ‚Pakt‘, vyhlášený pod č. 120/1976 Sb., a ‚opční protokol k Paktu‘, vyhlášený pod č. 169/1991 Sb.);
- Výbor OSN proti mučení (*CAT*) zřízený na základě článku 22 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (vyhlášena pod č. 143/1988 Sb.);
- Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace (*CERD*) podle článku 14 Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace (vyhlášena pod č. 95/1974 Sb.);
- Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen (*CEDAW*) podle Opčního protokolu k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (vyhlášen pod č. 57/2001 Sb. m. s.);
- Výbor OSN pro práva dítěte (*CRC*) podle Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte zavádějícího postup předkládání oznámení (vyhlášen pod č. 28/2016 Sb. m. s.);
- Výbor OSN pro nucená zmizení (*CED*) podle článku 31 Mezinárodní úmluvy o ochraně všech osob před nuceným zmizením (vyhlášena pod č. 13/2017 Sb. m. s.);
- Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením (*CRPD*) podle Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením (vyhlášen pod č. 33/2021 Sb. m. s.).

³⁰ Česká republika dosud není smluvní stranou Úmluvy OSN o ochraně všech migrujících pracovníků a jejich rodin.

³¹ Ve vztahu k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech není Česká republika vázána Opčním protokolem, který zakládá mechanismus podávání individuálních oznámení k Výboru OSN pro hospodářská, sociální a kulturní práva (*CESCR*).

3. STAV PROJEDNÁVÁNÍ OZNÁMENÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

V roce 2022 probíhalo řízení o věcech týkajících se České republiky před třemi smluvními orgány OSN: Výborem pro lidská práva, Výborem pro odstranění diskriminace žen a Výborem pro práva dítěte.

3.1. VÝBOR OSN PRO LIDSKÁ PRÁVA (HRC)

V roce 2022 tento výbor nezaslal České republice žádné nové oznámení. Dvě oznámení nicméně čekají na posouzení. Dále je třeba zmínit problematiku implementace názorů HRC.

3.1.1. POSOUZENÁ OZNÁMENÍ

V roce 2022 HRC nerozhodl o žádném oznámení, které by se týkalo České republiky.

3.1.2. PROJEDNÁVANÁ OZNÁMENÍ

Věc *Vlašín* (č. 3951/2021) se týká **protestní blokády ekologických aktivistů** v Národním parku Šumava. Oznamovatel, organizátor akce, spolu s dalšími bránili Správě NP v kácení stromů napadených kůrovcem, které považovali za nelegální a poškozující ekosystém národního parku. V rámci předem neohlášeného shromáždění se proto poutali ke stromům, aby fyzicky zabránili jejich pokácení. Během několik dní trvajícího protestu policisté opakovaně odváděli jeho účastníky z míst těžby za použití donucovacích prostředků. V následném soudním řízení oznamovatel namítal, že tímto postupem policie nepřiměřeně zasáhla do výkonu shromažďovacího práva účastníků protestu. Soudy dospěly k závěru, že protestní akce nesplňovala základní definiční znaky shromáždění, a proto postupem policie nemohlo ani dojít k zásahu do práv oznamovatele a dalších účastníků akce. V řízení před Výborem oznamovatel namítá porušení článku 21 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech tím, že vnitrostátní soudy neuznaly jím organizovaný protest za shromáždění.

Oznámení ve věci *Meszárošová* (č. 3197/2018) podala oznamovatelka za svého zesnulého syna, jenž měl být vystaven špatnému zacházení v rozporu s články 6 (právo na život) a 7 Paktu (zákaz nelidského nebo ponižujícího zacházení). Oznamovatelka spatřuje porušení těchto základních práv jednak v nepřiměřeném **použití síly při postupu policejních složek** zasahujících u jejího syna, který trpěl paranoidní schizofrenií a byl právě stížen záchvatem agrese, jednak v postupu ošetřujícího lékaře, který měl použít nepřiměřenou dávku sedativ, přičemž v důsledku kombinace těchto faktorů prodělal její syn sérii srdečních zástav, které později vedly k jeho úmrtí. V oznámení je dále namítáno porušení povinnosti státu zajistit **účinné vyšetřování** předmětných událostí.

3.1.3. IMPLEMENTACE NÁZORŮ VÝBORU

V roce 2022 byla Česká republika Výborem pro lidská práva vyzvána, aby předložila implementační zprávu ohledně názoru ze dne 25. října 2007 ve věci č. 1463/2007 *Peter and Eva Gratzinger proti České republice*. V tomto názoru, obdobně jako v mnoha dalších (viz předchozí zprávy o činnosti předložené vládě), HRC vyslovil, že došlo k porušení článku 26 Paktu o občanských a politických právech z důvodu **restituční podmínky státního občanství**.

Ve zprávě, kterou KVZ výboru předložila v prosinci 2022, bylo odkázáno na předchozí četná vyjádření České republiky k této problematice s tím, že její postoj se nezměnil. Ústavní soud se souladem restituční podmínky státního občanství s ústavním pořádkem České republiky věnoval zejména v nálezu č. 185/1997 Sb. ze dne 21. srpna 1997. Dospěl k závěru, že s ním v souladu je, přičemž vzal výslovně v potaz i názory HRC k této otázce (názor ze dne 19. července 1995 ve věci *Šimůnek proti České republice* a názor ze dne 23. července 1996 ve věci *Adam proti České republice*). Věcí se zabývala i vláda, která na svém zasedání dne 22. května 2002 rozhodla, že není namístě měnit rozsah restituečních předpisů. Bylo shrnuto, že nejvyšší orgány moci výkonné i soudní se názory HRC v otázce restitueční pod-

mínky státního občanství podrobně a v dobré víře zabývaly. Dospěly shodně k názoru, že tato podmínka byla podepřena naléhavými, objektivními a rozumnými důvody a nezakládá rozpor s mezinárodními závazky České republiky, včetně těch, které vyplývají z Paktu.

3.2. VÝBOR OSN PRO ODSTRANĚNÍ DISKRIMINACE ŽEN (CEDAW)

Před CEDAW dosud probíhalo řízení o třech oznámeních na porušení Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen. V roce 2022 CEDAW žádné rozhodnutí ve vztahu k České republice nevydal.

Nerozhodnuté oznámení zůstává jedno, a to oznámení ve věci *S. I. proti České republice* (č. 152/2019). V něm je spatřováno porušení článku 6 úmluvy (povinnost přijímat opatření k potlačování **obchodování se ženami a jejich vykořisťování ve formě nucené prostituce**) v tom, že k oznamovatelce vnitrostátní orgány nepřístupovaly se zvláštní péčí jako ke zranitelné osobě, která se stala obětí obchodování s lidmi. V rámci rozhodování o jejím zajištění a při uložení správního vyhoštění tak údajně nevzaly v potaz, že byla v zemi původu nucena k prostituci. Dále oznamovatelka namítá, že v průběhu zajištění neměla přístup ke specializované zdravotní péči a že rozhodování o prodloužení pobytu v zařízení pro zajištění cizinců nezohledňovalo její zdravotní stav (duševní obtíže a porucha příjmu potravy).

3.3. VÝBOR OSN PRO PRÁVA DÍTĚTE (CRC)

V roce 2022 tento výbor zaslal České republice k vyjádření jedno oznámení, a sice *K. B. a ostatní* 193/2022). Týká se **umístění afghánské rodiny s nezletilým dítětem do Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová** po dobu 34 dní. Před CRC oznamovatelé především namítají, že oznamovatelka ve věku 11 let byla držena v detenčním zařízení v rozporu s právem nebýt podroben nelidskému a ponižujícímu zacházení, právem na osobní svobodu, právem na zohlednění nejlepšího zájmu dítěte a dalšími právy zakotvenými v Úmluvě o právech dítěte. Oznamovatelé zejména tvrdí, že imigrační zajištění nezletilých dětí je nepřijatelné, a tudíž v jejich případě měly být využity alternativy k zajištění.

Na posouzení čeká před Výborem pro práva dítěte dále oznámení *B. J. a P. J.* (č. 139/2021). To se týká **umístění dospívajících dětí do péče kolektivního zařízení a absence jejich participace na řízení**. Oznamovatelé, v době podání oznámení ve věku 14 a 17 let, spatřují porušení Úmluvy o právech dítěte zejména v jejich umístění do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc z důvodu neplnění školní docházky na základě tzv. pomalého předběžného opatření. Druhý oznamovatel měl již ukončenou povinnou školní docházku a nebylo možné ho nutit k dalšímu vzdělávání. Dále namítají, že po umístění do zařízení měli pouze omezený kontakt s rodiči, kolizní opatrovník nejednal v jejich nejlepším zájmu a nebylo jim umožněno participovat na řízení.

IV.

DALŠÍ ČINNOSTI VYKONÁVANÉ KANCELÁŘÍ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

Činnost kanceláře vládního zmocněnce se nevyčerpává jen zastupováním státu ve sporných řízeních před mezinárodními orgány v oblasti lidských práv, popřípadě výkonem jimi vydaných odsuzujících rozsudků, rozhodnutí a závěrů. Níže je proto uváděn přehled dalších činností, jimiž se kancelář v uplynulém roce zabývala.

1. ZASEDÁNÍ KOLEGIA EXPERTŮ

Kolegium expertů pro výkon rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je poradním orgánem vládního zmocněnce. Kolegium bylo ustaveno mj. v reakci na závazek posílit provádění Úmluvy na vnitrostátní úrovni, který členské státy Rady Evropy učinily na konferenci na vysoké úrovni nazvané ‚Provádění Evropské úmluvy o lidských právech: naše sdílená odpovědnost‘, konané v březnu 2015 v Bruselu.

Kolegium je složeno ze zástupců všech ministerstev, obou komor Parlamentu, všech nejvyšších soudních instancí, státního zastupitelství, Kanceláře veřejného ochránce práv, akademické obce a občanské společnosti. První jednání Kolegia se uskutečnilo v listopadu 2015. Kolegium se schází podle potřeby vyplývající z vynesených rozsudků Soudu, zpravidla jednou ročně.

Úkolem Kolegia je analyzovat rozsudky Soudu vydané v řízeních proti České republice a formulovat příslušným orgánům doporučení k přijetí obecných opatření k výkonu těchto rozsudků, jimiž se zabrání opakování obdobných porušení Úmluvy v budoucnu. Posláním Kolegia je i zabývat se vybranými rozsudky Soudu vydanými v řízeních proti jiným členským státům Rady Evropy z hlediska jejich dopadů pro Českou republiku. Cílem činnosti Kolegia je přispět k účinnému a úplnému výkonu rozsudků Soudu, rozšíření povědomí o závazcích, které pro Českou republiku plynou z Úmluvy, mezi příslušné orgány, používání Úmluvy a judikatury Soudu v každodenní praxi vnitrostátních orgánů a v konečném důsledku k plné realizaci základních práv a svobod, které jsou v Úmluvě a jejich dodatkových protokolech zakotveny. Od roku 2018 v návaznosti na usnesení vlády ze dne 27. února 2017 č. 155 (o systémovém řešení zastupování České republiky v řízeních o individuálních a kolektivních oznámeních a stížnostech před mezinárodními kontrolními orgány v oblasti lidských práv) Kolegium obdobně postupuje ve vztahu k rozhodnutím Evropského výboru pro sociální práva a názorům smluvních orgánů OSN.

Kolegium se sešlo v listopadu 2022. Na jednání byly diskutovány rozsudky Soudu ve věcech *D. H. a ostatní, Komissarov, B. Ů. a Sládková*, jakož i rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva ve věcech *Approach, Transgender Europe a ILGA-Europe, UWE a ICJ*. Podklady pro jednání Kolegia i zápis ze zasedání obsahující závěry k jednotlivým bodům programu jsou k dispozici na níže uvedené webové stránce.³² V návaznosti na závěry Kolegia se též v průběhu roku 2022 sešlo Expertní fórum k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* (k jeho činnosti viz více kapitolu 2.3. části I. Zprávy).

³² Dostupné na: <https://justice.cz/web/msp/kolegoum-expertu-k-vykonu-rozsudku-eslp-podrobnosti?clanek=jednani-kolegia-dne-15-listopadu-2022>

2. ZPRAVODAJ KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

Zpravodaj kanceláře vládního zmocněnce je čtvrtletně vydávané elektronické periodikum, které obsahuje stručná shrnutí aktuální judikatury Soudu (dále jen „anotace“), jež je relevantní pro Českou republiku, s interaktivními odkazy na úplná znění rozsudků. Výběr rozsudků a rozhodnutí Soudu je prováděn kanceláří vládního zmocněnce. Anotace jsou zpracovávány ve spolupráci s analytickými útvary Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a Kanceláře veřejného ochránce práv a zahraničního oddělení Nejvyššího soudu. Anotace nejsou úředním rozhodnutím a nejsou závazné. Anotace jsou uspořádány do tří základních tematických okruhů podle oblasti práva, k níž mají nejužší vazbu (občanskoprávní, správní a trestní).

Zpravodaj KVZ dále obsahuje pět nepravidelných rubrik. Rubrika „Nové stížnosti a oznámení proti České republice“ informuje o stížnostech, které byly v uplynulém čtvrtletí nově oznámeny české vládě. Kromě stížností k Soudu pojednává rovněž o kolektivních stížnostech k EVSP a oznámeních podaných u některého ze smluvních orgánů OSN. Čtenář zde může průběžně sledovat, jaké otázky jsou v současné době ve vztahu k České republice řešeny na mezinárodním poli. Druhá rubrika „Velký senát Soudu“ je věnována stížnostem, které byly nedávno předloženy k projednání velkému senátu Soudu, ať už z rozhodnutí některého ze senátů, nebo na žádost účastníků řízení. Dále pojednává o nejnovějších rozsudcích velkého senátu, jakož i o jeho posudcích vydávaných podle Protokolu č. 16 k Úmluvě. Čtenář tak získává přehled o nejvýznamnějších právních otázkách, které Soud aktuálně řeší. Třetí, pojmenovaná „Rozhodovací činnost jiných mezinárodních orgánů v oblasti lidských práv“, ve formě anotací informuje čtenáře o rozhodnutích EVSP a názorech smluvních orgánů OSN, které se týkají České republiky. Čtvrtá rubrika, „Výkon rozhodnutí“, je zaměřena na vnitrostátní proces implementace závěrů mezinárodních kontrolních orgánů o porušení závazků České republiky v oblasti lidských práv. Čtenář zde nalezne zejména informace o činnosti Kolegia expertů, na jehož zasedáních probíhají diskuse o potřebě a podobě vhodných obecných opatření k nápravě, či o jednáních a rozhodnutích Výboru ministrů, který nad výkonem rozsudků Soudu dohlíží. Poslední z těchto rubrik, „Nově pořízené anotace a překlady rozsudků Soudu proti třetím státům“, obsahuje zejména informace o zařazení překladů částí významných rozsudků Soudu proti třetím státům, které jsou již staršího data, ale mají relevanci pro české právní prostředí a Soud na ně ve své judikatuře hojně odkazuje, do české databáze judikatury Soudu (k databázi viz další kapitolu).

V roce 2022 vyšla čtyři nová čísla Zpravodaje, jež celkem obsahovala 70 anotací. Všechna čísla Zpravodaje KVZ jsou veřejně dostupná na níže uvedené webové stránce.³³

3. DATABÁZE VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ SOUDU

Kancelář vládního zmocněnce dále provozuje Databázi vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „databáze“).³⁴ Databáze vznikla jako jedno z opatření reagujících na výzvy učiněné na konferencích na vysoké úrovni k budoucnosti Soudu konané v letech 2010–2012 v Interlaken, Izmiru a Brightonu k zajištění používání a provádění Úmluvy na vnitrostátní úrovni. Sleduje účel zpřístupnit odborné i širší veřejnosti judikaturu Soudu, která z velké části existuje pouze v anglickém či francouzském jazyce. Zároveň si klade za cíl umožnit snadnější orientaci v této judikatuře, která dnes čítá řádově desítky tisíc rozsudků a rozhodnutí.

Přidaná hodnota databáze spočívá především v tom, že vyhledávací kritéria jsou uzpůsobena vnitrostátnímu právu a uživatelé se v ní mohou pohodlně pohybovat, aniž by museli být obeznámeni s terminologií používanou Soudem či mít hlubší znalost Úmluvy. Čas i práci uživatelům usnadní i skutečnost, že databáze vedle úplných překladů obsahuje i výstižná shrnutí popisující skutkové okolnosti věci a

³³ Archiv všech čísel je dostupný na: <https://www.justice.cz/web/msp/zpravodaj-kvz>.

³⁴ Databáze dostupná na: <http://eslp.justice.cz/>.

právní závěry Soudu. V neposlední řadě, zatímco vyhledávání a čtení judikatury v oficiální Soudem provozované databázi HUDOC³⁵ vyžaduje pokročilou znalost anglického nebo francouzského jazyka, vyhledávací maska a obsah národní databáze jsou vedeny v češtině.

Databáze zahrnuje především úřední překlady rozsudků Soudu vydaných ve věcech proti České republice do českého jazyka a dále anotace velké části rozhodnutí o přijatelnosti proti České republice s výjimkou těch nemajících obecnější význam. Databáze dále obsahuje anotace významných rozsudků a rozhodnutí Soudu vydaných v řízení proti jiným smluvním stranám Úmluvy. Tato judikatura je v databázi zastoupena za období od října 2012 v rozsahu přibližně 20–30 kusů za čtvrtletí, předešlé období pak podstatně méně. Konečně, v databázi lze nalézt i překlady rozsudků Soudu významných pro český právní řád vydaných v řízeních proti jiné smluvní straně Úmluvy, které od roku 1998 vyšly v časopise *Soudní judikatura: Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva* vydávaném společností Wolters Kluwer, a. s. Tyto překlady byly do databáze doplněny na základě strategicky významné dohody o poskytování dat, licencí a podlicencí, která byla se jmenovanou společností uzavřena v roce 2017. Takto bylo do databáze zařazeno již 428 rozsudků.

Pro úplnost dodejme, že v roce 2022 byla databáze rozšířena o 132 rozhodnutí. V květnu 2023 databáze čítá již více než 1700 rozhodnutí Soudu.

Databáze tak dnes pokrývá nejdůležitější judikaturu Soudu k téměř všem oblastem, na něž se Úmluva vztahuje. K získání úplných informací o judikatuře Soudu je nicméně nutné konzultovat oficiální databázi HUDOC.

Závěrem lze zmínit, že kancelář vládního zmocněnce v současné době v rámci projektu financovaného z Norských fondů pracuje na rozšíření a integraci databáze tak, aby v budoucnu uživatelům nabídla nejen judikaturu Soudu v českém jazyce, ale nadto i veškerou judikaturu Soudu v originálním znění, vybranou rozhodovací praxi Evropského výboru pro sociální práva a smluvních orgánů OSN a judikaturu Ústavního soudu. V delším horizontu je plánováno i provázání s judikaturou Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu a Soudního dvora Evropské unie. Více o projektu viz níže kapitolu 7.

4. ŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O JUDIKATUŘE SOUDU SKRZE PŘEDNÁŠKY A ŠKOLENÍ

Je zřejmé, že nejlepší způsob, jak obhajovat Českou republiku před mezinárodními orgány v oblasti lidských práv, zejména před Soudem, je snažit se o to, aby k porušení chráněných práv a svobod vůbec nedocházelo. Kancelář vládního zmocněnce proto v mezích svých možností usiluje o prohlubování povědomí odborné veřejnosti ohledně povinností, které z mezinárodních závazků v oblasti lidských práv vyplývají. Kromě vydávání Zpravodaje KVZ a provozování databáze vykonává kancelář tuto osvětovou činnost také prostřednictvím aktivního zapojení svých členů do přednášek a školení v rámci Justiční akademie České republiky a na jiných odborných fórech. Příkladem lze poukázat na následující přednáškové činnosti pracovníků kanceláře:

- seminář Justiční akademie na téma ‚Rodinné právo soukromé pro opatrovnické soudce‘ (Kroměříž, leden 2022),
- seminář Justiční akademie na téma ‚Trestní zákoník a trestní řád – vybraná problematika‘ (Kroměříž, listopad 2022),
- seminář Policejní akademie a Generální inspekce bezpečnostních sborů na téma ‚Účinné vyšetřování z pohledu mezinárodních závazků‘ (Praha, listopad 2022),
- pravidelný třídní seminář pro správní soudce a jejich asistenty k aktuální judikatuře ESLP a SDEU pořádaný Justiční akademií (Kroměříž, listopad 2022).

³⁵ Databáze dostupná na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng>

Na okraj lze rovněž doplnit, že někteří zaměstnanci kanceláře přednáší rovněž pro studenty na předních českých právnických fakultách a jako lektori se účastní Školy lidských práv. V červnu 2022 kancelář vládního zmocněnce uspořádala ve spolupráci s Katedrou právních dovedností Právnické fakulty UK letní školu *Evropská úmluva o ochraně lidských práv v praxi*. Zmínit lze také zpracování části podkladových materiálů pro úřednickou zkoušku v oboru Lidská práva nebo účast na odborných konferencích.

5. PŮSOBENÍ PRACOVNÍKŮ KANCELÁŘE V PRACOVNÍCH SKUPINÁCH

Kancelář vládního zmocněnce, potažmo její členové jsou přímo účastni na činnosti nejrůznějších pracovních skupin a expertních uskupení. Tabulka níže podává přehled o zapojení jednotlivých zaměstnanců do chodu takových orgánů v uplynulém roce:

Vít A. Schorm	Rada vlády pro lidská práva
	Pracovní skupina MZV k Radě Evropy
	Resortní koordinační skupina pro trestní právo
	Resortní koordinační skupina ÚVL
Eva Petrová	Komise pro nový trestní řád
	Výbor pro práva dítěte Rady vlády pro lidská práva
	Pracovní skupina pro práci s dětmi ohroženými násilím v rodině
	Zkušební komise pro obor státní služby lidská práva
Miroslav Kaštyl	Výbor proti mučení a jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení Rady vlády pro lidská práva
Jana Martinková	Výbor pro práva LGBTI+ lidí Rady vlády pro lidská práva
Vladimír Janoušek Pysk	Zkušební komise pro obor státní služby lidská práva
	Pracovní skupina k odčerpávání výnosů trestné činnosti
Martina Jirsová	Pracovní skupina k porodnictví
Kateřina Radová	Výbor pro práva cizinců Rady vlády pro lidská práva
	Pracovní skupina pro sdílení dat a rozvoje datové základny
	Mezirezortní pracovní skupina k tzv. nezletilým bez doprovodu
	Expertní skupina pro přijímání dětí k (základnímu) vzdělávání – Spolek Spolu, z.s.
	Výbor pro vzdělávání Romů při Radě vlády pro záležitosti romské menšiny
	Pracovní skupina MPSV ke Strategii pro sociální začleňování (Bydlení; Vzdělávání)

Monika Hanych	Výbor pro lidská práva a moderní technologie Rady vlády pro lidská práva
Eliška Hronová	Pracovní skupina legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti k implementaci rozhodnutí <i>ICJ proti České republice</i>
	Pracovní skupina k rovným příležitostem pro muže a ženy v resortu justice

Svébytnou aktivitou je i zapojení kanceláře vládního zmocněnce do činností pracovních skupin a diskusí o reformě systému Úmluvy vedených v rámci Rady Evropy. V uplynulém roce se do těchto prací zapojili následující pracovníci:

Vít A. Schorm	Řídící výbor pro lidská práva (CDDH)
	Pracovní skupina Výboru expertů pro systém Evropské úmluvy o lidských právech k posílení vnitrostátního provádění systému Úmluvy (DH-SYSC-V; jako předseda)
	Vyjednávací skupina Řídícího výboru pro lidská práva („47+1“) k přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech
	Síť vládních zmocněnců pro zastupování před Soudem (jako koordinátor tohoto neformálního uskupení)
Petr Konůpka	Řídící výbor pro lidská práva (CDDH)
	Síť vládních zmocněnců pro zastupování před Soudem
Vladimír Janoušek Pysk	Vyjednávací skupina Řídícího výboru pro lidská práva („47+1“) k přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech
	Pracovní skupina Výboru expertů pro systém Evropské úmluvy o lidských právech k účinnému zpracování a řešení případů týkajících se mezistátních sporů (DH-SYSC-IV)
Martina Jirsová	Pracovní skupina Výboru expertů pro systém Evropské úmluvy o lidských právech k účinnému zpracování a řešení případů týkajících se mezistátních sporů (DH-SYSC-IV)
Monika Hanych	Výbor Rady Evropy pro umělou inteligenci a lidská práva (WG CAI)

6. ANALÝZY, VYJÁDŘENÍ A PŘIPOMÍNKY K LEGISLATIVNÍM NÁVRHŮM

KVZ rovněž sdílí informace o judikatuře Soudu a rozhodovací činnosti jiných mezinárodních orgánů ochrany lidských práv s ostatními odbory Ministerstva spravedlnosti, případně s dalšími subjekty z resortu justice. Dále se KVZ vyjadřuje k návrhům právních předpisů zejména s ohledem na jejich možnou kolizi s ustanoveními Úmluvy, ale i jiných mezinárodních úmluv o lidských právech. Sama rovněž iniciuje přijetí opatření, která mají za cíl zajistit soulad právního řádu s Úmluvou, a to jak *ex post* v případě

rozsudků Soudu konstatujících porušení Úmluvy ze strany České republiky, tak *ex ante* na základě průběžného sledování a analýzy judikatury Soudu ve vztahu k jiným zemím. K tomu lze odkázat na činnost Kolegia expertů.

Učinit zde vyčerpávající přehled všech odborných analýz a stanovisek, o něž byla kancelář v uplynulém roce požádána, se jeví být z hlediska účelu předkládané zprávy nadbytečné. Pro ilustraci lze poukázat na oblasti, jichž se týkaly nejvýznamnější z nich:

- problematické aspekty českého vězeňství z pohledu Úmluvy,
- výkon trestu odnětí svobody a vazby,
- provádění zkoušek spolehlivosti,
- deklasifikace utajovaných informací,
- přístup romských žáků ke vzdělávání,
- podmínky užívání osobních kamer v rámci činnosti Vězeňské služby České republiky,
- sociálně-právní ochrana dětí,
- sociální služby a sociální začleňování.

7. PROJEKT KE ZVYŠOVÁNÍ POVĚDOMÍ O MEZINÁRODNÍCH LIDSKOPRÁVNÍCH ZÁVAZCÍCH

Kancelář vládního zmocněnce od roku 2020 naplňuje projekt *„Zvyšování povědomí o judikatuře Evropského soudu pro lidská práva a dalších mezinárodních lidskoprávních závazcích České republiky“* financovaného z Norských fondů v rámci programu č. 17 Lidská práva – vnitrostátní implementace.

Cílem projektu je zlepšení ochrany lidských práv a prevence jejich porušování prostřednictvím zvyšování povědomí o lidskoprávních standardech a závazcích České republiky zejména mezi soudci, státními zástupci, advokáty, státními zaměstnanci a studenty práv. Partnery kanceláře vládního zmocněnce při realizaci projektu jsou Právnická fakulta Univerzity Karlovy a Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA).

Klíčovým výstupem projektu bude nový integrovaný webový portál, na kterém budou v českém jazyce snadno dohledatelné informace o všech mezinárodních závazcích České republiky v oblasti základních práv a svobod. Portál bude obsahovat veškeré lidskoprávní úmluvy, jimiž je Česká republika vázána a které si uživatelé budou moci rozřadit a zobrazit podle různých kritérií, což jim usnadní jejich praktické uplatňování. Nově budou do českého jazyka přeloženy obecné komentáře smluvních orgánů OSN, které upřesňují obsah jednotlivých lidskoprávních úmluv sjednaných v rámci OSN, či souhrny rozhodovací praxe Evropského výboru pro sociální práva.

Nejvýznamnější součástí portálu by měla být nová databáze rozhodnutí v oblasti základních práv a svobod. Základem bude výše zmíněná stávající databáze judikatury Soudu v českém jazyce, cílem je však její rozšíření a napojení na další mezinárodní a vnitrostátní databáze. V první fázi bude usilováno o provázání s úplnou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu, doplněnou o vybrané dokumenty z činnosti smluvních orgánů OSN a Evropského výboru pro sociální práva. V dalších krocích v rámci rozvoje projektu by měla být zařazena i judikatura Soudního dvora Evropské unie a Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu. Cílem je, aby uživatel zadáním kritérií v jedné vyhledávací masce získal relevantní rozhodnutí více příslušných mezinárodních soudních a kvazisoudních orgánů, jakož i vysokých vnitrostátních soudů v oblasti základních práv a svobod odpovídající jeho vyhledávání. Uživatel by pak nemusel relevantní judikaturu, která řeší jím hledanou právní otázku, vyhledávat až v sedmi různých databázích, ale pouze na jednom místě.

Vedle těchto dvou položek bude nový webový portál obsahovat tematické příručky k jednotlivým důležitým právním otázkám z oblasti základních práv a svobod obsahující přehled příslušné judikatury Soudu s odkazy na další relevantní prameny práva.

Konečně, součástí portálu bude i elektronický manuál slučitelnosti, který bude určen zejména pro legislativní pracovníky a který by pro ně měl představovat důležitý nástroj pro ověřování slučitelnosti navrhovaných právních předpisů s lidskoprávními závazky České republiky.

V průběhu roku 2022 byl vybrán dodavatel webového portálu a zahájena jeho tvorba. Bylo přeloženo mnoho dokumentů v oblasti základních práv a svobod, dokončeny téměř dvě desítky tematických příruček judikatury Soudu k vybraným právním otázkám a sepsán manuál ověření slučitelnosti návrhů právních předpisů s požadavky plynoucími z judikatury Soudu čítající více než 600 normostran textu. V roce 2022 též vznikl podcast Mezisoudy a zveřejněno jeho prvních osm dílů věnovaných judikatuře Soudu, výkonu rozsudků Soudu, implementaci rozhodnutí EVSP a souvisejícím otázkám. K dispozici jsou na všech podcastových platformách. O projektu a obecněji o novinkách v judikatuře Soudu a další lidskoprávní judikatuře je možné se od roku 2022 dozvědět více sledováním účtů projektu Mezisoudy na sociálních sítích, zejména Twitteru.

Právníci kanceláře vládního zmocněnce rovněž v roce 2022 realizovali kurz *Působení základních práv a svobod v právním řádu*, který je podpořen v rámci projektu a je vyučován partnerem projektu, Právníkou fakultou Univerzity Karlovy. Ve spolupráci s ní též uspořádali a lektorsky zajistili letní školu *Úmluva o ochraně lidských práv v praxi*.

PŘÍLOHA Č. 1:

ANOTACE ROZHODNUTÍ TÝKAJÍCÍCH SE ČESKÉ REPUBLIKY

V této příloze je podán chronologický přehled rozsudků a rozhodnutí Soudu vydaných v roce 2022, které se týkají stížností podaných proti České republice.

PŘEHLED ANOTOVANÝCH ROZSUDKŮ A ROZHODNUTÍ

- Rozhodnutí Soudu ze dne 20. ledna 2022 ve věci *Lowáková proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 3. února 2022 ve věci *Komissarov proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 24. února 2022 ve věci *Fischer proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 17. března 2022 ve věci *FU QUAN, s. r. o. proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 24. března 2022 ve věci *Pálka a ostatní proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 31. března 2022 ve věci *Podlipní proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 5. dubna 2022 ve věci *Maslák proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 12. května 2022 ve věci *X proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 19. května 2022 ve věci *REAL, spol. s r. o. proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 2. června 2022 ve věci *Fuksová a Pujmanová proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 23. června 2022 ve věci *Grosam proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 6. října 2022 ve věci *Konopík a Hurdálek proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 6. října 2022 ve věci *Bucková proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 6. října 2022 ve věci *B. Ů. proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 13. října 2022 ve věci č. *Hýbkovi proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 20. října 2022 ve věcech *Málek a Černín proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 10. listopadu 2022 ve věci *Sládková proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 24. listopadu 2022 ve věci *Khalifa proti České republice*
- Rozsudek Soudu ze dne 8. prosince 2022 ve věci č. *Pejřilová proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 13. prosince 2022 ve věci *Agarwal proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 15. prosince 2022 ve věcech *Schäfer a Todorovič proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 15. prosince 2022 ve věci *Nuota proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 15. prosince 2022 ve věci *Lázók proti České republice*
- Rozhodnutí Soudu ze dne 15. prosince 2022 ve věci *Barsegian proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 20. ledna 2022 ve věci č. 12420/21 – Lowáková proti České republice

Výbor páté sekce Soudu prohlásil jednomyslně stížnost za nepřijatelnou pro zneužití práva na podání stížnosti ve smyslu čl. 35 odst. 3 a 4 Úmluvy, neboť stěžovatelka zamlčela Soudu, že od státu obdržela odškodnění za průtahy ve vnitrostátním odškodňovacím řízení.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka uplatnila v září 2007 u Ministerstva spravedlnosti nárok podle zákona č. 82/1998 Sb. s poukazem na nepřiměřenou délku nalézacího řízení, které trvalo bezmála 10 let. Stěžovatelka nesouhlasila s výší odškodnění přiznaným Ministerstvem spravedlnosti, a proto se se svým nárokem obrátila na Obvodní soud pro Prahu 2, který jí v květnu 2009 přiznal další částku z titulu nemajetkové újmy. Tato částka byla k odvolání stěžovatelky Městským soudem v Praze v dubnu 2018 navýšena, a to i výslovně z důvodu průtahů utrpěných v samotném odškodňovacím řízení. Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelky, její ústavní stížnost pak byla odmítnuta v září 2020.

V říjnu 2020 uplatnila stěžovatelka u Ministerstva spravedlnosti nárok na náhradu nemajetkové újmy za průtahy utrpěné v odškodňovacím řízení, které jí za řízení trvajícím téměř 13 let v dubnu 2021 přiznalo náhradu nemajetkové újmy. V rámci soudního řízení jí pak Obvodní soud pro Prahu 2 v srpnu 2021 přiznal další odškodnění a náhradu nákladů řízení.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelka v řízení před Soudem zejména namítala, že v rozporu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy neobdržela přiměřené odškodnění za průtahy v nalézacím řízení a žádné odškodnění za průtahy utrpěné v odškodňovacím řízení.

V průběhu řízení před Soudem vláda poukázala na skutečnost, že stěžovatelka ve své stížnosti k Soudu podané v únoru 2021 opomněla uvést, že v říjnu 2020 zahájila řízení, jímž se domáhala náhrady nemajetkové újmy za průtahy utrpěné v odškodňovacím řízení.

Soud připomněl, že stížnost může být prohlášena za nepřijatelnou pro zneužití práva stížnosti, je-li vědomě založena na nepravdivých skutečnostech, či pokud podává neúplné, a tudíž zavádějící, informace (srov. např. *Keretchashvili proti Gruzii*, č. 5667/02, rozhodnutí ze dne 2. května 2006 a *Basileo proti Itálii*, č. 11303/02, rozhodnutí ze dne 23. srpna 2011). Ze stejného důvodu ji lze odmítnout, pokud stěžovatel navzdory výslovné povinnosti uložené jednacím řádem Soudu neinformuje Soud o nových či důležitých skutečnostech, které se během řízení před Soudem objeví, jelikož takové počínání Soudu brání v rozhodování o věci s plnou znalostí skutečností (*Bekauri proti Gruzii*, č. 14102/02, rozhodnutí ze dne 10. dubna 2012, § 21–23).

Jelikož stěžovatelka neinformovala Soud o zahájení druhého kompenzačního řízení a obdrženém odškodnění za průtahy utrpěné v prvním kompenzačním řízení, a to nejen před komunikováním stížnosti vládě v květnu 2021, ale ani ve svém dalším podání k Soudu z října 2021, což nijak nevysvětlila, dospěl Soud k závěru, že stěžovatelka zamlčela informace, které se týkaly samotného jádra případu, a proto její stížnost odmítl pro zneužití práva na podání stížnosti ve smyslu čl. 35 odst. 3 a 4 Úmluvy.

Soud zároveň vyzdvihl, že zjevně zneužívající jednání stěžovatelů či jejich zástupců pro něj představuje zcela zbytečnou práci, která je neslučitelná s jeho skutečnými funkcemi (viz *Petrović proti Srbsku*, č. 56551/11 a 10 dalších, rozhodnutí ze dne 18. října 2011). Jednání právního zástupce stěžovatelky proto výslovně označil za neprofesionální a zavádějící.

Rozsudek ze dne 3. února 2022 ve věci č. 20611/17 – *Komissarov proti České republice*

Senát páté sekce jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení práva stěžovatele na osobní svobodu ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy, jelikož byl držen ve vydávací vazbě i dlouho poté, co uplynuly lhůty pro vydání rozhodnutí v souběžně probíhajícím azylovém řízení, přičemž vnitrostátní orgány na tyto průtahy nereagovaly s požadovanou péčí.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel – ruský státní příslušník – v roce 1988 přicestoval na území České republiky. V roce 1999 byl v Rusku obviněn z trestného činu podvodu. V říjnu 2014 podaly ruské orgány ministru spravedlnosti

České republiky již několikátou žádost o zatčení stěžovatele a jeho vydání k trestnímu stíhání v Rusku. Po přezkumu žádosti ze strany vnitrostátních soudů ministr spravedlnosti povolil jeho vydání. Dne 17. května 2016 byl stěžovatel vzat do vydávací vazby. Následujícího dne podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. Den poté byl stěžovatel informován o odvolání přípravy realizace jeho vydání, a to do skončení azylového řízení.

Dne 15. června 2016 podal stěžovatel žádost o propuštění z vazby s odůvodněním, že jeho vazba již pozbyla svého účelu. Jeho žádost dne 29. června 2016 Městský soud v Praze zamítl. Vrchní soud v Praze následně rozhodnutí potvrdil s tím, že jakmile ministr spravedlnosti povolil vydání, je vydávací vazba obligatorním opatřením a dotyčná osoba může být propuštěna pouze tehdy, bylo-li rozhodnuto o odložení vydání nebo dosáhla-li vydávací vazba maximální přípustné doby šesti měsíců. Do maximální přípustné doby se však dle zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, nezapočítává doba zbavení svobody po dobu trvání azylového řízení. Stěžovatel podal v září 2016 proti usnesením městského a vrchního soudu ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v prosinci 2016 odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Konstatoval, že osoba nemůže být propuštěna z vydávací vazby jen na základě skutečnosti, že podala žádost o mezinárodní ochranu. Zároveň podotkl, že obě řízení jsou vázána zákonnými lhůtami, které jsou přiměřené právu stěžovatele na jeho osobní svobodu.

Stěžovatel v listopadu 2016 podal další žádost o propuštění z vazby, jež byla zamítnuta jak městským, tak vrchním soudem, které nadále nepovažovaly stěžovatelovu délku vazby za nepřiměřenou, a to s ohledem na stále trvající azylové řízení. Stěžovatel neuspěl ani s další žádostí z května 2017.

Ministerstvo vnitra žádost stěžovatele o mezinárodní ochranu zamítlo dne 23. ledna 2017, tedy po více než osmi měsících. Dne 2. června 2017 zamítl stěžovatelovu správní žalobu městský soud. Kasační stížnost stěžovatele odmítl Nejvyšší správní soud dne 17. října 2017. Dne 15. listopadu 2017 byl stěžovatel předán ruským orgánům. Ve vydávací vazbě dohromady setrval téměř osmnáct měsíců.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODS. 1 PÍSM. F) ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že délka jeho pobytu ve vydávací vazbě byla nepřiměřená a že vnitrostátní soudy nezávažily alternativní opatření k vazbě.

a) K přijatelnosti

Vláda poukázala na to, že stěžovatel mohl ve vztahu k období po rozhodnutí Ústavního soudu v prosinci 2016 znovu využít prostředky nápravy, včetně ústavní stížnosti, avšak neučinil tak. Soud měl za to, že tuto námitku je třeba spojit s přezkumem odůvodněnosti stížnosti.

b) K odůvodněnosti

V úvodu Soud připomněl, že obecné zásady týkající se vydávací a vyhošťovací vazby vyplývající z čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy jsou vymezeny v rozsudcích *Khlaifia a ostatní proti Itálii* (č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 88–92) a *Shiksaitov proti Slovensku* (č. 56751/16 a 33762/17, rozsudek ze dne 10. prosince 2020, § 53–56). Pokud jde o délku vydávací vazby, v případě, že je žádáno o vydání osoby pro účely trestního stíhání, dožádaný stát je povinen postupovat se zvýšenou péčí, jelikož osoba zbavená svobody a) musí být až do pravomocného odsouzení považována za nevinnou, b) v této fázi nemůže uplatnit své právo na obhajobu a c) dožádaný stát není oprávněn posoudit trestní věc samu (*Gallardo Sanchez proti Itálii*, č. 11620/07, rozsudek ze dne 24. března 2015, § 42). V řadě případů Soud shledal, že z čl. 5 odst. 1 písm. f) nevyplývá požadavek na existenci pevných lhůt a že při rozhodování o tom, zda nastala nezákonnost vazby, bude každou námitku posuzovat individuálně (např. *A. H. a J. K. proti Kypru*, č. 41903/10 a 41911/10, rozsudek ze dne 21. července 2015, § 190). Mezi faktory významné pro posouzení „kvality právní úpravy“ – v některých případech označované jako „záruky proti svévoli“ – patří existence jednoznačných zákonných ustanovení upravujících vzetí do vazby, prodloužení vazby a stanovení vazebních lhůt, jak Soud rozhodl ve věci *J. N. proti Spojenému království* (č. 37289/12, rozsudek ze dne 19. května 2016, § 77).

V projednávané věci Soud shledal, že stěžovatelova vazba nemohla být sama o sobě považována za svévolnou, neboť stěžovatelovo vydání bylo povoleno. Jeho realizace však musela být přerušena z důvodu zahájení řízení o stěžovatelově žádosti o mezinárodní ochranu. V souladu s rozhodovací praxí Ústavního soudu v případě souběhu extradičního a azylového řízení není možné dotyčnou osobu vydat před pravomocným rozhodnutím zamítajícím její žádost o mezinárodní ochranu (např. stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13 ze dne 13. srpna 2013). Pro situace, kdy současně probíhá extradiční a azylové řízení vnitrostátní právo stanoví, že Ministerstvo vnitra musí o žádosti o mezinárodní ochranu rozhodnout „bez zbytečného odkladu“, maximálně však do šedesáti dnů. Po šedesáti dnech mají na rozhodnutí rovněž oba stupně soudní soustavy, pokud je rozhodnutí Ministerstva vnitra napadeno u soudu. V projednávané věci však byly tyto lhůty značně překročeny, kdy jen správní rozhodnutí o zamítnutí stěžovatelovy žádosti bylo vydáno až po osmi měsících. Azylové řízení včetně soudního přezkumu tak trvalo namísto vnitrostátním právem stanovených šesti téměř sedmnáct měsíců.

Byť lhůty samy o sobě nejsou dle Soudu nezbytné ani dostačující pro naplnění požadavků čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy (*Auad proti Bulharsku*, č. 46390/10, rozsudek ze dne 11. října 2011, § 131), jsou-li stanoveny pevně, jejich nedodržení může být relevantní pro posouzení požadavku „zákonnosti“ vazby, neboť vazba překračující dané limity nebude zřejmě považována za zákonnou z pohledu vnitrostátního práva.

Dle názoru Soudu představovaly striktní lhůty pro posouzení žádosti o mezinárodní ochranu v projednávané věci důležitou záruku proti svévoli. Na jejich překročení ovšem vnitrostátní orgány při posuzování žádostí stěžovatele o propuštění z vazby nereagovaly, přestože na ně stěžovatel upozorňoval. Soud poukázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 13. prosince 2016, které bylo vydáno v okamžiku, kdy azylové řízení trvalo déle než šest měsíců, tedy déle, než zákon připouští pro celkovou délku azylového řízení v případech, kdy je žadatel ve vydávací vazbě. Uvedl proto, že stěžovateli nelze vytýkat, že se na Ústavní soud neobrátil i ve vztahu k pozdějším žádostem o propuštění. Soud uvedl, že zvláštní lhůta stanovená ve vnitrostátním řádu pro vyřízení žádosti o mezinárodní ochranu v případě souběhu extradičního a azylového řízení má zajistit, aby celková délka vazby nebyla nepřiměřená. V důsledku průtahů v azylovém řízení v projednávané věci ovšem celková délka vydávací vazby trvala téměř osmnáct měsíců.

Vzhledem k výše uvedenému Soud dospěl k závěru, že nebyl dodržen požadavek zákonnosti, a došlo proto k porušení čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy. Nepovažoval pak již za potřebné se zabývat možnými alternativami k vazbě.

Rozsudek ze dne 24. února 2022 ve věci č. 24314/13 – *Fischer proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení stěžovatelova práva na přístup k soudu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když vnitrostátní soudy sice na jeho návrh konstatovaly nezákonnost usnesení valné hromady akciové společnosti, v jehož důsledku došlo k významnému snížení stěžovatelova podílu v této společnosti, ale s odkazem na ochranu práv třetích osob odmítly vyslovit neplatnost usnesení. Rovněž jednomyslně Soud odmítl stěžovatelovu námitku na poli práva na pokojné užívání majetku podle článku 1 Protokolu č. 1, a to pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, jelikož stěžovatel nevyužil možnost kompenzačního řízení podle obchodního zákoníku.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl zakladatelem a jediným akcionářem společnosti Cestovní kancelář FISCHER, a. s. (dále jen „společnost“). V listopadu 2003 došlo k uzavření konsorciální smlouvy mezi stěžovatelem a společností K&K Capital Group, a. s. (dále jen „KKCG“). Dle smlouvy měla KKCG odkoupit podíl ve výši 75 % akcií společnosti; stěžovateli tak měl zůstat zachován podíl ve výši 25 %. Smlouva dále stanovila, že v případě navyšování základního kapitálu společnosti budou mít obě smluvní strany právo účastnit se takového navyšení v poměru, jakým se podílí na základním kapitálu společnosti ke dni uzavření této smlouvy. Následně došlo k převodu 75 % akcií společnosti na KKCG.

V březnu 2004 přijala valná hromada společnosti usnesení o zvýšení základního kapitálu společnosti z částky 1 milion Kč na částku 11 milionů Kč; přednostní právo stávajících akcionářů k úpisu nových akcií bylo vyloučeno a akcie byly nabídnuty k úpisu společnosti Kapitálová společnost K&K, a. s. V důsledku toho se velikost stěžovatelova podílu na základním kapitálu snížila z 25 % na 2,3 %. Stěžovatel vzápětí vznesl žalobu na určení neplatnosti usnesení valné hromady. Ještě předtím, než soudy o této žalobě rozhodly, valná hromada společnosti v prosinci 2004 rozhodla o fúzi společnosti s dalšími třemi společnostmi. V březnu 2005 byla fúze zapsána do obchodního rejstříku. V důsledku fúze podíl stěžovatele klesl na 0,07 %.

V únoru 2009 Vrchní soud v Praze konstatoval, že napadené usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu společnosti bylo přijato v rozporu s konsorciální smlouvou i dobrými mravy a znamenalo obcházení zákona; poukázal v této souvislosti zejména na to, že usnesení umožnilo vstup do společnosti subjektu ovládanému stejnou ovládající osobou jako v případě majoritního akcionáře. Vrchní soud dospěl nicméně k závěru, že návrhu na vyslovení neplatnosti tohoto usnesení vyhovět nelze, neboť by tím došlo k podstatnému zásahu do práv získaných v dobré víře třetími osobami ve smyslu § 131 odst. 3 písm. b) obchodního zákoníku. Těmito třetími osobami by dle vrchního soudu byli akcionáři zaniklých (fúzovaných) společností.

Dovolání stěžovatele proti tomuto usnesení Nejvyšší soud v červnu 2010 odmítl. Uvedl přitom, že porušení práv akcionáře, který se v důsledku ochrany poskytované třetím osobám nedomohl vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady přesto, že jím došlo k porušení zákona či stanov, pak zákon kompenzuje právem na náhradu vzniklé škody vůči společnosti a právem na přiměřené zadostiučinění za porušení základních práv společníka, které může být poskytnuto i v penězích (§ 131 odst. 4 obchodního zákoníku). Ústavní stížnost stěžovatele v této věci byla v říjnu 2012 odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel předně namítal porušení svého práva na přístup k soudu podle článku 6 Úmluvy, a to s argumentem, že vnitrostátní soudy sice uznaly nezákonnost napadeného usnesení valné hromady, ale odmítly vyslovit jeho neplatnost.

Soud připomněl, že v minulosti již ze strany České republiky shledal porušení článku 6 v případech, kdy se vnitrostátní soudy odmítly zabývat tvrzenou nezákonností usnesení valné hromady (např. *Kohlhofer a Minarik proti České republice*, č. 32921/03 a další, rozsudek ze dne 15. října 2009). Mezitím ale došlo na vnitrostátní úrovni k posunu, a to i v reakci na judikaturu Soudu. Projednávaná věc se od výše zmíněných případů odlišuje: Vrchní soud v Praze prozkoumal stěžovatelovy argumenty a ztotožnil se s jeho tvrzením, když v odůvodnění svého rozhodnutí z února 2009 uvedl, že napadené usnesení bylo přijato v rozporu s konsorciální smlouvou i dobrými mravy a znamenalo obcházení zákona. Stěžovateli se tedy dostalo meritorního přezkumu zákonnosti sporného usnesení. Jeho návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení už sice vrchní soud nevyhověl, avšak čl. 6 odst. 1 Úmluvy nezaručuje právo na konkrétní výsledek soudního řízení (*Klasen proti Německu*, č. 75204/01, rozsudek ze dne 5. října 2006, § 43). Z pohledu práva na přístup k soudu je klíčové, aby se soudy nastolenou otázkou skutečně zabývaly (*Velikovi a ostatní proti Bulharsku*, č. 43278/98 a další, rozsudek ze dne 15. března 2007, § 259).

V projednávané věci z odůvodnění příslušných rozhodnutí jasně plyne, že vnitrostátní soudy dospěly k závěru, že napadené usnesení je v rozporu s dobrými mravy a znamená obcházení zákona. Stěžovatelův argument v tomto směru tedy nezůstal bez odpovědi. Důvod, pro který soudy nevyslovily neplatnost usnesení, spočíval v ochraně práv třetích osob, které v mezidobí získaly v dobré víře podíl ve společnosti. Soud přitom již v podobném kontextu uznal, že poskytnutí flexibility společnostem při určování jejich vlastníků a s tím související omezení možnosti napadnout převod jmění, jakmile již byl zapsán, lze chápat jako podporu obchodu, ekonomického rozvoje a stability na obchodních trzích, což představuje legitimní cíl ve veřejném zájmu, a to i v situaci, kdy má z převodu prospěch soukromá

osoba, jako např. hlavní akcionář (*Kohlhofer a Minarik proti České republice*, cit. výše, § 98). V tomto smyslu Soud souhlasil s vládou, že taková úprava sleduje i legitimní cíl zachování právní jistoty.

Soud dále poukázal na to, že Nejvyšší soud ve svém usnesení z června 2010 zdůraznil, že stěžovatel má v návaznosti na závěr vrchního soudu o nezákonnosti napadeného usnesení možnost domáhat se podle ustanovení § 131 odst. 4 obchodního zákoníku vůči společnosti náhrady vzniklé škody, jakož i přiměřeného zadostiučinění. Stěžovatel nicméně tuto možnost nevyužil.

Ve světle uvedeného Soud dospěl k závěru, že v příslušná soudní rozhodnutí nelze považovat za nepřiměřené omezení stěžovatelova práva na přístup k soudu, a k porušení čl. 6 odst. 1 tudíž nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatel dále namítal i porušení práva na pokojné užívání majetku, a to s poukazem na to, že jeho podíl ve společnosti klesl v důsledku napadeného usnesení natolik, že v ní ztratil jakýkoliv vliv.

Soud připomněl, že ve věci *Kohlhofer a Minarik proti České republice* (cit. výše, § 51 a 112) uvedl, že na poli článku 1 Protokolu č. 1 je zásadní otázka kompenzačního řízení, byť se zde jednalo o vypořádání za vydané akcie podle jiného ustanovení obchodního zákoníku. Z ustálené judikatury Soudu přitom plyne, že pokud není určitý prostředek nápravy zjevně neúčinný, pouhé pochybnosti o jeho nadějnosti nezbavují stěžovatele povinnosti ho vyčerpat [*Mocanu a ostatní proti Rumunsku*, č. 10865/09 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 17. září 2014, § 223].

V projednávané věci tehdy platný obchodní zákoník v § 131 odst. 4 výslovně stanovil, že i v případě, že soud nevysloví neplatnost usnesení valné hromady z důvodu ochrany práv třetích osob, dotčené osoby mají vůči společnosti právo na náhradu vzniklé škody a na přiměřené zadostiučinění. Vláda zároveň soudu předložila příklady vnitrostátní judikatury, kde soudy menšinovým akcionářům takovou kompenzaci skutečně přiznaly. Na druhou stranu stěžovatel nepoukázal na žádný vnitrostátní judikát, který by svědčil o opačném závěru. Za těchto okolností lze dle Soudu učinit závěr, že kompenzační řízení podle obchodního zákoníku představovalo pro stěžovatele dostupný prostředek nápravy a skýtalo nezanedbatelnou naději na úspěch.

Jelikož tedy stěžovatel odmítl využít prostředek podle § 131 odst. 4 obchodního zákoníku, Soud tuto část stížnosti prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozsudek ze dne 17. března 2022 ve věci č. 24827/14 – FU QUAN, s. r. o. proti České republice

Senát první sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že navrácením zajištěného majetku společnosti až rok a čtyři měsíce po tom, co byli její společníci v příslušném trestním řízení zproštěni obžaloby, došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Stejným poměrem hlasů Soud rozhodl, že není nezbytné zabývat se námitkami na poli čl. 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy; zároveň stěžovatelce přiznal náhradu majetkové škody ve výši 12 milionů Kč.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka je obchodní společností se dvěma společníky, z nichž jeden je rovněž jejím jednatelem. V dubnu 2005 byli oba společníci obviněni z daňových úniků a vzati do vazby. Zároveň Městské státní zastupitelství v Praze vydalo usnesení o zajištění majetku stěžovatelky, přičemž se jednalo zejména o oblečení dovezené na český trh z Číny. K zajištění majetku došlo během května a června 2005. Jeho správou byl pověřen Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Podle znaleckého posudku přesahovala hodnota majetku 62 milionů Kč. Oba společníci podali proti usnesení o zajištění majetku stížnost, kterou v červnu 2005 zamítl Městský soud v Praze jako nedůvodnou. Uvedl, že oba společníci mají silné vazby na Čínu, kde mají rodinné zázemí a kterou pravidelně navštěvují, což vede k obavám, že by mohli výkon trestu propadnutí majetku zmařit tím, že by veškerý majetek převedli do Číny.

V dubnu 2006 byla proti společníkům vznesena obžaloba. Tři postupně vydané rozsudky městského soudu, který oba společníky shledal vinnými z kráčení daně, byly zrušeny Vrchním soudem v Praze, který rozsudkem z února 2009 oba společníky zprostil obžaloby. Již v březnu 2007 byli oba společníci

propuštění z vazby. Usnesením městského soudu z července 2010 bylo rozhodnuto o vrácení zajištěného zboží stěžovatelce. K předání zboží došlo během září 2010.

V lednu 2011 stěžovatelka uplatnila u Ministerstva spravedlnosti nárok na náhradu škody podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. S poukazem na znehodnocení zajištěného zboží se domáhala náhrady škody ve výši přes 61 milionů Kč. V květnu 2011 ministerstvo nárok zamítlo, přičemž konstatovalo, že stát neodpovídá za plynutí času a tvrzené znehodnocení zboží nebylo ničím podloženo. Stěžovatelka následně zahájila soudní řízení.

Obvodní soud rozsudkem z prosince 2011 žalobu zamítl s odůvodněním, že neshledal aktivní legitimaci stěžovatelky, která jako právnická osoba nebyla účastníkem trestního řízení, v jehož rámci byli stíháni její společníci. Stěžovatelka se odvolala. Městský soud se v rozsudku z května 2012 ztotožnil s názorem prvostupňového soudu. Uvedl, že pokud je jako příčina škody uplatněno rozhodnutí o vazbě fyzické osoby, pak dle zákona o odpovědnosti za škodu může takový nárok uplatnit pouze tato fyzická osoba. Dovolání ani ústavní stížnost stěžovatelky nebyly úspěšné.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelka předně namítala, že v důsledku postupu státních orgánů došlo k porušení jejího vlastnického práva.

a) K přijatelnosti

Vláda vznesla námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Poukázala předně na žalobu dle zákona o odpovědnosti za škodu, přičemž uvedla, že stěžovatelka tento prostředek nápravy neuplatnila řádně, jelikož se náhrady škody domáhala z nesprávného odpovědnostního titulu. Dle vlády se mohla stěžovatelka náhrady škody domáhat z titulu nikoliv nezákonného rozhodnutí, ale nesprávného úředního postupu; v takovém případě zákon o odpovědnosti za škodu přiznává aktivní legitimaci každému, komu škoda skutečně vznikla, bez ohledu na to, zda byl účastníkem řízení, v němž došlo k nesprávnému úřednímu postupu.

Soud k tomu poznamenal, že stěžovatelka vznesla proti státu žalobu na náhradu škody, aniž by upřesnila, z jakého titulu se náhrady škody domáhá. Z této žaloby nicméně jasně plynulo, že sleduje náhradu škody za znehodnocení zajištěného zboží, k němuž došlo plynutím času. Bylo tedy na vnitrostátních soudech, v duchu zásady *iura novit curia*, aby podřadily skutkový stav případu, jak ho stěžovatelka popsala, pod vhodná ustanovení zákona o odpovědnosti za škodu.

Vláda dále uvedla, že stěžovatelka mohla podat ústavní stížnost proti usnesení o zajištění majetku. Dle Soudu však takový postup nelze považovat za účinný prostředek nápravy, neboť jeho účelem je namítat nezákonnost rozhodnutí o zajištění majetku, a nikoliv zabránit poškození tohoto majetku během zajištění nebo získat náhradu již poškozený majetek. Stěžovatelka přitom usilovala právě o náhradu škody vzniklé na majetku plynutím času během zajištění.

Do třetice vláda zmínila možnost podat žádost o zrušení či omezení zajištění dle trestního řádu. Soud nicméně upozornil na to, že tuto žádost může podat pouze obviněný, a tudíž stěžovatelka takto postupovat nemohla. Ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu navíc státu ukládá, aby vrátil věc tomu, komu byla odňata, není-li této věci k dalšímu řízení už třeba a nepřichází-li v úvahu její propadnutí nebo zabránění. Je tedy především odpovědností státu vrátit odňatý majetek, pokud potřeba jeho zajištění pominula.

Vzhledem k tomu měl Soud za to, že stěžovatelka podnikla všechny kroky, které od ní bylo možno rozumně očekávat, aby vyčerpala dostupné vnitrostátní prostředky nápravy.

b) K odůvodněnosti

Soud připomněl, že při posuzování zákonnosti zabavení majetku je nutno vzít v potaz nejen to, zda bylo původní rozhodnutí o zabavení majetku v souladu s vnitrostátním právem, ale rovněž následné

počinání příslušných orgánů. V minulosti tak Soud shledal porušení článku 1 Protokolu č. 1 např. v situaci, kdy vnitrostátní orgány konaly v rozporu se zákonem upravujícím povinnosti státu při zacházení se zajištěným majetkem (*Metalco Bt. proti Maďarsku*, č. 34976/05, rozsudek ze dne 1. února 2011, § 17) nebo kdy byl majetek zajištěn po dobu, která nebyla přiměřená okolnostem případu (*Patrikova proti Bulharsku*, č. 71835/01, rozsudek ze dne 4. března 2010, § 98).

V projednávané věci Soud poukázal na to, že usnesení městského státního zastupitelství o zajištění majetku z dubna 2005 spočívalo na důvodném podezření, že tento majetek pochází ze závažné trestné činnosti, a nadto existovala obava z jeho převozu do Číny. Zásah do vlastnického práva zde tedy lze hodnotit jako opatření k zajištění materiálních důkazů v probíhajícím trestním řízení (srov. *Avendi OOD proti Bulharsku*, č. 48786/09, rozsudek ze dne 4. června 2020, § 65 a tam uvedené odkazy). Soud tudíž uznal, že původní rozhodnutí o zajištění majetku stěžovatelky bylo v souladu s vnitrostátním právem, a to konkrétně s ustanovením § 347 trestního řádu, které upravuje podmínky zajištění majetku obviněného v trestním řízení.

Tento právní základ však dle Soudu pozbyl relevance v únoru 2009, kdy byli oba společníci zproštěni obžaloby. O navrácení zboží přitom městský soud rozhodl až v červenci 2010, tj. o rok a čtyři měsíce později. Pro tuto prodlevu nelze najít žádné dostatečné vysvětlení. Zajištění zboží po únoru 2009 představovalo tedy nezákonný zásah do vlastnického práva společnosti, čímž došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 A ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

Stěžovatelka dále namítala porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy a porušení práva na účinný právní prostředek nápravy podle článku 13 Úmluvy. Soud však uvedl, že stěžejní právní otázky nastolené touto stížností již prozkoumal na poli článku 1 Protokolu č. 1, a není tudíž nezbytné vyjádřit se odděleně také ke zbývajícím námitkám.

C. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

Stěžovatelka uvedla, že v důsledku namítaného zásahu utrpěla majetkovou škodu ve výši přes 59 milionů Kč. Soud konstatoval, že není s to přesně stanovit, do jaké míry se dané porušení Úmluvy dotklo majetkových práv stěžovatelky. Aniž by se pouštěl do spekulací o tom, jaký zisk by stěžovatelka utrhla, pokud by k porušení Úmluvy nedošlo, Soud shledal, že stěžovatelka dozajista utrpěla skutečnou ztrátu příležitostí. Za těchto okolností je dle Soudu vhodné přiznat jí paušální částku jako kompenzaci za znehodnocení zajištěného zboží. Je zde nutno zohlednit i skutečnost, že stěžovatelka následně dokázala odprodat jen malou část vráceného zboží a navíc na vnitrostátní úrovni neobdržela za předmětné období žádnou náhradu. Vzhledem ke uvedenému Soud rozhodl o přiznání náhrady majetkové škody ve výši 12 milionů Kč.

III. Oddělené stanovisko

Soudkyně Koskelo a soudce Eicke v nesouhlasném stanovisku uvedli, že stížnost měla být odmítnuta pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Žaloba společnosti na náhradu škody byla totiž formulována tak, že jako příčina škody v ní bylo uvedeno rozhodnutí o vazbě jednatelce, což dle tvrzení společnosti paralyzovalo její činnost. Šlo tedy o žalobu na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, pro jejíž podání však společnost postrádala aktivní legitimaci. Proto také soudy žalobě nevyhověly. Jestliže společnost tvrdila, že došlo ke znehodnocení zboží, měla usilovat o odškodnění z titulu nesprávného úředního postupu. Nejenže tak neučinila, ale nikdy ani neupřesnila, v čem by měl spočívat nesprávný úřední postup, který způsobil znehodnocení jejího zboží, a tím náležitě nevymezila skutkový základ pro svůj nárok. Za daných okolností se soudy nemohly touto otázkou zabývat z vlastní iniciativy a postupovat jinak, než postupovaly. Jinými slovy, stěžovatelka podala žalobu, která byla od počátku jasně odsouzena k neúspěchu, a naopak nevyužila prostředek nápravy, který byl zjevně dostupný.

Rozsudek ze dne 24. března 2022 ve věci č. 30262/13 – *Pálka a ostatní proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal, že došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1, jelikož stěžovatelům byla za jejich pozemky vyvlastněné z důvodu stavby rychlostní komunikace vyplacena tzv. úřední cena stanovená na základě cenových předpisů a vnitrostátní orgány nijak neposoudily přiměřenost poskytnuté náhrady za vyvlastněné nemovitosti k jejich tržní hodnotě.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelé byli vlastníky zemědělských pozemků v katastrálním území Tlumačov na Moravě. V roce 2000 s nimi Ředitelství silnic a dálnic („ŘSD“) zahájilo jednání o jejich budoucím použití pro účely stavby rychlostní komunikace R55. Za pozemky jim nabídlo náhradu určenou na základě účinných právních předpisů ve výši 50 Kč/m², celkem 778 150 Kč. Stěžovatelé s nabídnutou cenou nesouhlasili s tím, že tržní cena srovnatelných pozemků je přibližně 100 Kč/m².

V roce 2004 proto podalo ŘSD k Městskému úřadu v Otrokovicích návrh na vyvlastnění za náhradu ve výši nabízené kupní ceny. Úřad rozhodl o vyvlastnění pozemků za náhradu ve výši 778 150 Kč. Rozhodnutí bylo potvrzeno v odvolacím řízení a stěžovatelům byla náhrada vyplacena.

Stěžovatelé podali žalobu směřující k určení, že náhrada za vyvlastněné nemovitosti měla dosahovat jejich tržní ceny. Domáhali se tedy zaplacení částky 5 213 610 Kč, která představovala rozdíl mezi vyplacenou náhradou a tržní cenou stanovenou znaleckým posudkem, který soudu předložili.

Rozsudkem ze dne 3. listopadu 2008 Městský soud v Praze jejich žalobu zamítl s tím, že správní úřady postupovaly v souladu se zákonem, když na určení náhrady za vyvlastnění použily právní úpravu účinnou v době vyvlastnění. Vrchní i Nejvyšší soud rozhodnutí městského soudu potvrdily. Ústavní soud stížnost stěžovatelů odmítl.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1

Stěžovatelé namítali, že bylo porušeno jejich právo na pokojné užívání majetku, jelikož náhrada za vyvlastnění jejich pozemků určená podle rigidního postupu stanoveného právními předpisy dosahovala pouze 13 % jejich tržní ceny, a nemohla tak být považována za přiměřenou.

a) Obecné zásady

Každé zbavení majetku musí dle článku 1 Protokolu č. 1 být v souladu se zásadou zákonnosti, ve veřejném zájmu, sledovat legitimní cíl a použité prostředky musí být přiměřené sledovanému cíli (*Jahn a ostatní proti Německu*, č. 46720/99 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2005, § 81–94). Pokud jde o přiměřenost, je třeba dosáhnout spravedlivé rovnováhy mezi požadavky obecného zájmu společnosti a požadavky ochrany základních práv jednotlivce. Ačkoli v mnoha případech vyvlastnění lze považovat pouze plnou náhradu za náhradu, která je v přiměřeném poměru k hodnotě majetku, článek 1 Protokolu č. 1 nezaručuje právo na plnou náhradu za všech okolností. Při vyvlastnění však musí existovat postup zajišťující celkové posouzení důsledků vyvlastnění, včetně přiznání výše náhrady v přiměřeném poměru k hodnotě vyvlastňovaného majetku.

Stát má široký prostor pro uvážení, pokud jde o volbu prostředků i o určení, zda jsou důsledky vyvlastnění odůvodněné obecným zájmem (*Chassagnou a ostatní proti Francii*, č. 25088/94 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 29. dubna 1999, § 75). Konečné posouzení, zda byla zachována požadovaná rovnováha způsobem, který je v souladu s právem stěžovatelů na pokojné užívání jejich majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1, však přísluší Soudu (*Jahn a ostatní proti Německu*, cit. výše, § 93).

b) Použití obecných zásad na projednávanou věc

K naplnění *zásady zákonnosti zásahu* Soud konstatoval, že vnitrostátní právní úprava nebyla zcela jasná v otázce, zda má soud o výši náhrady rozhodnout podle právní úpravy platné v době jeho rozhodnutí, nebo úpravy platné v okamžik vyvlastnění. Jelikož však rozhodnutí vnitrostátních soudů byla řádně

odůvodněna a měla oporu v relevantní judikatuře, Soud neshledal, že by předmětný zásah byl nepředvídatelný nebo svévolný, a tím v rozporu se zásadou zákonnosti.

K otázce sledovaného cíle Soud uvedl, že stěžovatelé nerozporovali, že by zásah nebyl ve veřejném zájmu. Ani on tedy neshledal důvody tak učinit.

K otázce, zda byla nastolena spravedlivá rovnováha, Soud shrnul, že rozhodnutí o vyvlastnění nabylo právní moci v době, kdy stavební zákon stanovil, že výše náhrady za vyvlastnění má být určena na základě kritérií stanovených v zákoně č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, a ve vyhláškách č. 22/1984 Sb. a č. 540/2002 Sb. tak, že má být majiteli vyplacena „obvyklá cena“. Do 30. června 2006 přitom byla obvyklá cena striktně svázána s cenovými předpisy a neponechávala správním orgánům prostor pro vlastní uvážení. Po 30. červnu 2006 již první úprava brala v úvahu majetkovou újmu vzniklou jako výsledek vyvlastnění.

Soud připomněl, že vnitrostátní právo, které zakotvuje rigidní systém určování náhrad, jenž nebere v úvahu jiné faktory než úředně stanovené ceny, vytváří riziko narušení spravedlivé rovnováhy vyžadované článkem 1 Protokolu č. 1 (*Papachelas proti Řecku*, č. 31423/96, rozsudek velkého senátu ze dne 25. března 1999, § 48–49 a 53–55). Podotkl, že Ústavní soud ve svých nálezech sp. zn. II. ÚS 1135/14 ze dne 30. června 2015 a sp. zn. I. ÚS 1904/14 ze dne 11. srpna 2015, které se také týkaly výše náhrady za vyvlastnění, ovšem v jiné věci, konstatoval, že použití předpisů ve znění účinném do 30. června 2006 o výši náhrady by mohlo vést k rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Soud podotkl, že tato změna v judikatuře Ústavního soudu přišla pro stěžovatele pozdě. V řízení v jejich věci, které skončilo v roce 2012, se soudy při určení náhrady za vyvlastnění pevně držely úředních cen stanovených právními předpisy a nezohlednily relevantní judikaturu Soudů.

Cenové předpisy účinné v rozhodné době stanovily závazné částky, které měly být jako náhrada za vyvlastnění přiznány, což neumožňovalo zohlednit zvláštní okolnosti věci. Soud konstatoval, že nelze říci, že by systém náhrad vycházející z tabulek a sazeb vydávaných vnitrostátními orgány byl jako takový z pohledu článku 1 Protokolu č. 1 vždy problematický. V projednávané věci však účinná právní úprava neupravovala „postup zajišťující celkové posouzení důsledků vyvlastnění“ (*Efstathiou a Michailidis & Co. Motel Amerika proti Řecku*, č. 55794/00, rozsudek ze dne 10. července 2003, § 29).

Podle Soudů bylo řízení před ním týkající se vztahu mezi vyplacenou náhradou a hodnotou vyvlastňovaného majetku přímým důsledkem výše uvedeného. Zatímco stěžovatelé tvrdili, že jim byla vyplacena náhrada ve výši 13 % tržní ceny vyvlastněných pozemků, vláda tvrdila, že kompenzace byla úměrná tržní hodnotě pozemků. Konstatoval, že při neexistenci řádného posouzení věci vnitrostátními soudy nemůže spekulovat, jaká náhrada měla být stěžovatelům nabídnuta. Soud mohl pouze posoudit, zda v rozhodné době vnitrostátní právo stanovilo vhodný postup pro řešení těchto případů. V projednávané věci proto nebyl klíčový problém ve výši náhrady za vyvlastnění, ale v příslušné právní úpravě a jejím výkladu před změnou judikatury Ústavního soudu.

Soud uzavřel, že rigidním přístupem nezajišťujícím celkové posouzení důsledků vyvlastnění nebyla nastolena spravedlivá rovnováha vyžadovaná článkem 1 Protokolu č. 1. Došlo tak k porušení tohoto ustanovení.

Rozhodnutí ze dne 31. března 2022 ve věci č. 9128/13 – Podlipní proti České republice

Výbor páté sekce Soudů dospěl k závěru, že trestní řízení proti stěžovatelům, ve kterém byly před soudem přečteny výpovědi svědků z přípravného řízení, bylo jako celek spravedlivé, jelikož výpovědi nepřítomných svědků nebyly výlučnými ani rozhodujícími důkazy. Nedošlo tak k porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Před obviněním stěžovatelů z kráčení daně policie vyslechla za přítomnosti soudce v režimu tzv. neodkladného a neopakovatelného úkonu svědka K., ukrajinského státního příslušníka, na kterého bylo vydáno rozhodnutí o vyhoštění. Následně české státní zastupitelství požádalo své ukrajinské protějšky

o součinnost za účelem výslechu O., bývalého obchodního partnera prvního stěžovatele, který nebyl ochoten vycestovat do České republiky. Výslech O. proběhl na Ukrajině bez přítomnosti obhájců, jelikož jejich účast byla zamítnuta z důvodu rozporu s ukrajinským právem. Na hlavním líčení krajský soud vyslechl stěžovatele a jejich spoluobviněné, zpracovatele znaleckých posudků a řadu svědků. Výpovědi K. a O. byly přečteny. V roce 2008 byli stěžovatelé uznáni vinnými a byl jim uložen trest odnětí svobody v trvání šesti let. Krajský soud se opřel o značné množství důkazů, zejména o výpovědi spoluobviněných stěžovatelů, svědecké výpovědi, řadu listinných důkazů a znalecké posudky. Z odůvodnění rozsudku vyplývá, že O. vyvrátil obhajobu stěžovatelů, jelikož doložil, že podpis na příslušných listinách nebyl jeho a že ze společnosti v roce 2000 odešel. K výpovědi K. soud uvedl, že nebyla plně věrohodná. Vrchní soud rozsudek potvrdil s tím, že krajský soud vysvětlil, proč nebylo třeba dále vyslýchat O. a K. Dle Ústavního soudu výpovědi nepřítomných svědků nebyly rozhodujícími důkazy a byly podpořeny řadou dalších důkazů.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že trestní řízení nebylo spravedlivé v důsledku nemožnosti vyslechnout svědky K. a O., čímž došlo k porušení jejich práv zaručených čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

1. Obecné zásady vyplývající z judikatury Soudu

Soud úvodem konstatoval, že relevantní zásady týkající se použití usvědčující výpovědi nevyslechnutého svědka jako důkazu v řízení před soudem byly shrnuty ve věcech *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011) a *Schatschaschwili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015). Soud tak zkoumá, zaprvé, zda existují závažné důvody pro nepřítomnost svědka u hlavního líčení a následné připuštění výpovědi nevyslechnutého svědka jako důkazu, zadruhé, zda se výpověď stala výlučným nebo rozhodujícím základem pro odsouzení obviněného a zda přijetí takového důkazu mohlo omezit jeho právo obhajoby, a zatřetí, zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, které kompenzovaly obtíže obhajobě takto způsobené a zajistily, že dané řízení jako celek bylo spravedlivé.

2. Jejich použití na danou věc

a) Zda existoval závažný důvod pro nepřítomnost svědků

Svědci K. a O. byli vyslechnuti v přípravném řízení. K. byl vyslechnut před obviněním stěžovatelů, O. byl vyslechnut ukrajinskými orgány na základě žádosti českých orgánů o právní pomoc, přičemž přítomnost obhájce stěžovatelů u jeho výslechu zapovídalo ukrajinské právo. Judikatura Soudu vyžaduje, aby vnitrostátní orgány aktivně vyhledávaly svědky svědčící proti obviněnému, aby mu umožnily jejich výslech (*Lučić proti Chorvatsku*, č. 5699/11, rozsudek ze dne 27. února 2014, § 79; *Colac proti Rumunsku*, č. 26504/06, rozsudek ze dne 10. února 2015, § 47). Krajský soud se však spokojil s přečtením výpovědi svědků z přípravného řízení, aniž uvedl konkrétní důvody jejich nepřítomnosti. Dle Soudu nic nenasvědčuje tomu, že by soud podnikl nějaké kroky, aby se tito svědci dostavili k hlavnímu líčení. Z rozsudku krajského soudu ani z rozhodnutí Ústavního soudu nevyplývá, že by krajský soud zjišťoval, zda se policie někdy pokusila zjistit jejich nové adresy nebo podrobnosti o jejich nepřítomnosti, včetně toho, zda byla dočasná nebo trvalá (srov. *Gabrielyan proti Arménii*, č. 8088/05, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, § 82). Soud učinil závěr, že nebyla prokázána existence pádných důvodů pro nedostavení se svědků K. a O.

b) Zda byly výpovědi nepřítomných svědků výlučným nebo rozhodujícím důkazem pro odsouzení stěžovatelů

Mezi stěžovateli a vládou nebylo sporu, že ani jedna svědecká výpověď nebyla výlučným důkazem. Z rozsudku krajského soudu vyplývá, že svědectví O. pouze vyvrátilo verze skutkového stavu stěžovatelů, ale soud z něj při odsouzení stěžovatelů nijak nevycházel. Navíc bylo potvrzeno kopií cestovního dokladu O. a zprávou Interpolu. Krajský soud uvedl, že výpověď K. nesmí být přeceněna a není zcela důvěryhodná. Nadto fakt, že K. nepodepsal příslušné listiny, byl prokázán rovněž znaleckým

posudkem. Uvedené závěry potvrdil i odvolací soud. Soud se proto domnívá, že výpovědi nepřítomných svědků nebyly pro usvědčení stěžovatelů ani rozhodující, ani neměly tak významnou váhu, že by mohly ztížit jejich obhajobu. Jejich odsouzení bylo založeno na velkém množství dalších důkazů, přičemž výpovědi nepřítomných svědků byly pouze dvěma střípky mozaiky, která dala soudu ucelenou představu o skutkovém stavu, tj. o schématu krácení daní stěžovateli. Na rozdíl od stěžovatelů je Soud toho názoru, že svědectví nepřítomných svědků hrálo pouze doplňkovou úlohu a stěžovatelé byli odsouzeni na základě velkého množství důkazů.

c) Zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, které kompenzovaly obtíže obhajoby

Podle rozsudku ve věci *Schatschaschwili proti Německu* (cit. výše, § 125–131) mohou mezi vyvažující faktory, které je třeba vzít v potaz, patřit (i) přístup nalézacího soudu k neproověřeným důkazům, (ii) dostupnost a síla dalších usvědčujících důkazů a (iii) možnost stěžovatelů předložit vlastní verzi událostí, zpochybnit věrohodnost nepřítomných svědků a poukázat na jakoukoli nekonzistentnost v jejich výpovědích. Dle Soudu nebylo v projednávané věci nutné zkoumat existenci vyvažujících faktorů, a to vzhledem ke zjištění Soudu, že výpovědi nepřítomných svědků neměly rozhodující ani významnou váhu (*Schatschaschwili proti Německu*, cit. výše, § 116; *Sitnevskiy a Chaykovskiy proti Ukrajině*, č. 48016/06 a 7817/07, rozsudek ze dne 10. listopadu 2016, § 125). Vzhledem k omezenému dopadu neproověřených výpovědí nemohlo jejich připuštění narušit celkovou spravedlivost řízení. Odsouzení stěžovatelů bylo podpořeno řadou dalších usvědčujících důkazů. Stěžovatelé, zastoupení obhájci, měli neomezenou možnost předložit vlastní verzi událostí, které využili, a zpochybnit věrohodnost svědků a přípustnost jejich výpovědí. Existovaly tak dostatečné vyvažující faktory.

d) Závěr

Soud proto dospěl k závěru, že trestní řízení jako celek bylo spravedlivé a stížnostní námitky jsou zjevně neopodstatněné.

Rozhodnutí ze dne 5. dubna 2022 ve věci č. 58169/13 – Maslák proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost, v níž stěžovatel brojil proti nedobrovolnému odběru biologického materiálu za použití síly ze strany policie pro účely trestního řízení, a to zčásti pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy a zčásti pro zjevnou neopodstatněnost.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v roce 2012 zadržen policií v rámci vyšetřování závažné trestné činnosti násilné povahy. Policie jej požádala, aby pro účely trestního řízení dobrovolně umožnil provedení bukalních stěrů, sejmutí pachového vzorku a otisků prstů. Jelikož stěžovatel odmítl, policie si vyžádala souhlas státního zástupce k použití síly pro potřeby překonání odporu. Vzhledem k tělesné konstituci stěžovatele a jeho násilné kriminální minulosti mafiánského typu provedlo zákrok šest policistů v kuklách. O průběhu vyšetřovacího úkonu byl pořízen záznam na kameru, aby nemohl stěžovatel následně tvrdit, že byl vystaven špatnému zacházení. Stěžovatel kladl během odběrů pasivní odpor. Bezprostředně poté nebyla na stěžovateli patrná žádná zranění. Posléze si stěžoval na bolesti v oblasti krku, kolene, kotníku a zápěstí. Dle lékařské zprávy, sepsané přivolaným lékařem a podepsané stěžovatelem, měl na těle pár modřin, které byly nafoceny. Jeho hospitalizace nutná nebyla. Stěžovatel následně podal proti souhlasu státního zástupce, zacházení ze strany policie a provedení odběrů nelékařským personálem ústavní stížnost. Ústavní soud ji však odmítl mimo jiné z důvodu, že stěžovatel dříve nevyužil jiné prostředky nápravy, které mu právní řád nabízel.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 3, 8 A 13 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že ze strany policie došlo k nepřiměřenému použití síly k překonání odporu, že odběry biologického materiálu nebyly nezbytné, resp. měly být provedeny lékařem, nikoliv policejním vyšetřovatelem, a že neměl k dispozici účinný vnitrostátní prostředek nápravy.

Soud shledal, že v dané věci vnitrostátní orgány postupovaly v souladu s § 114 trestního řádu. Jelikož očekávaly odpor ze strany stěžovatele, aby předešly podezření ze svévolného či nezákonného použití síly, byl u odběrů po celou dobu přítomen státní zástupce a pořízen videozáznam. Dále Soud uvedl, že odmítnutím ústavní stížnosti a odkázáním stěžovatele na podání trestního oznámení Ústavní soud nevytvořil překážku bránící vyšetřování údajného špatného zacházení, ani nejednal způsobem neslučitelným s povinností státu prošetřit stížnost na špatné zacházení. Soud se proto zaměřil na posouzení, zda vnitrostátní prostředky nápravy, na něž poukázal Ústavní soud, bylo možné považovat za účinné ve smyslu čl. 35 odst. 1 Úmluvy.

Předně Soud připomněl možnost podání trestního oznámení proti policistům, což je prostředek, který již v minulosti uznal za odpovídající v případech špatného zacházení (viz *Bureš proti České republice*, č. 37679/08, rozsudek ze dne 18. října 2012, § 82). Takovým oznámením by se zabývala Generální inspekce bezpečnostních sborů, která má povinnost prověřovat, zda došlo ke spáchání trestného činu ze strany policejních příslušníků. Dále stěžovatel mohl podat žádost dle § 157a trestního řádu, podle něhož osoba, proti které se vede trestní řízení, má právo kdykoli v průběhu přípravného řízení žádat státního zástupce, aby byly odstraněny závady v postupu policejního orgánu. Je-li žádost podána, státní zástupce je v souladu s judikaturou Ústavního soudu povinen prověřit postup policie. Za tímto účelem je mimo jiné oprávněn provádět prověrky u policejního orgánu či nahlížet do úředních záznamů o procesních úkonech. Osoba, která žádost podala, musí být následně vyrozuměna o výsledku prověřování včetně uložených opatření k nápravě, prohlášení úkonu za nezákonný či odmítnutí provedených důkazů. Pokud by se způsobem vyřízení žádosti nebyla osoba spokojena, může se obrátit na nadřízené státní zastupitelství, které může udělit pokyny, jež jsou pro nižší státní zastupitelství závazné. Konečně měl Soud za to, že stěžovatel mohl ve vztahu k postupu policie uplatnit u Ministerstva vnitra i nárok na náhradu utrpěné újmy podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Stěžovatel neprokázal, že by dané prostředky nemohly vést k řádnému přezkoumání postupu policie a ke zjednání nápravy. Zároveň Soud neshledal žádné mimořádné okolnosti, které by stěžovatele zbavily povinnosti tyto vnitrostátní prostředky nápravy vyčerpat. Ústavní soud ostatně stěžovatele výslovně odkázal na svou dřívější judikaturu, dle které mají osoby v obdobném postavení před podáním ústavní stížnosti vyčerpat alespoň žádost dle § 157a trestního řádu (srov. *Maslák a Michálková proti České republice*, č. 52028/13, rozsudek ze dne 14. ledna 2016, § 96). Konečně Soud připomněl, že existence pouhých pochybností stran vyhlídek na úspěch konkrétního prostředku nápravy, nepředstavuje pádný důvod zprošťující stěžovatele povinnosti takový prostředek nápravy náležitě vyčerpat [viz např. *Selahattin Demirtaş proti Turecku* (č. 2), č. 14305/17, rozsudek velkého senátu ze dne 22. prosince 2000, § 206]. Současně účinnost prostředku nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy není odvislá od jistoty příznivého výsledku řízení (viz např. *Mugemangango proti Belgii*, č. 310/15, rozsudek velkého senátu ze dne 10. července 2020, § 131).

Soud tak ve vztahu k článkům 3 a 8 Úmluvy stížnost odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy ve smyslu čl. 35 odst. 1 Úmluvy a ve vztahu k namítané absenci účinných opravných prostředků na vnitrostátní úrovni dle článku 13 Úmluvy ji odmítl pro zjevnou neopodstatněnost na základě čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

Rozsudek ze dne 12. května 2022 ve věci č. 64886/19 – X proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o neporušení článku 8 Úmluvy v řízení o výkon rozhodnutí o navrácení dcery stěžovatelky do Spojených států amerických. Nejlepší zájem dítěte vyžadoval jeho neprodlené navrácení a způsob výkonu rozsudku byl důsledkem existence stěžovatelky, která setrvala odmítala předat dítě dobrovolně otci. Tento rozsudek byl revidován v souladu s článkem 80 jednacího řádu Soudu rozsudkem ze dne 30. března 2023.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka se ve Spojených státech amerických provdala za amerického občana a v roce 2014 se jim narodila dcera. Obě mají nejen české občanství, ale také americké občanství. V červnu 2016 rodina odcestovala do České republiky, stěžovatelka s dcerou zde zůstaly. V srpnu 2017 otec podal k Městskému soudu v Brně žádost o navrácení dítěte dle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Městský soud v říjnu 2017 žádost zamítl, avšak Krajský soud v Brně v lednu 2018 nařídil navrácení dítěte za podmínky, že otec splní několik záruk za účelem bezproblémového návratu dítěte s matkou (*soft landing*), mj. zajistit matce s dítětem samostatné bydlení. Dle krajského soudu nebyly splněny výjimky z pravidla návratu. Ústavní soud v prosinci 2018 ústavní stížnost stěžovatelky odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Matka návrat odmítla a otec zahájil výkon rozhodnutí. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se opakovaně bezúspěšně pokoušel o zprostředkování dohody mezi rodiči. Krajský soud konal dvě jednání, na kterých přezkoumal dodatečné námitky matky o špatném zdravotním stavu dítěte. Současně akceptoval nájemní smlouvu předloženou otcem ke splnění záruky bydlení. V červenci 2019 došlo k výkonu rozsudku o navrácení odnětím dítěte stěžovatelce a jeho předáním otci. Otec s dítětem posléze odcestovali do Spojených států amerických. Dítě žije u otce a s matkou, která se rovněž vrátila do Spojených států amerických, se vidá.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že české soudy nařídily výkon rozsudku o navrácení dítěte v rozporu s jejím právem na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

1. K přijatelnosti

Vláda namítala, že pokud jde o stížnostní námitky směřující proti řízení o navrácení, stížnost byla podána po uplynutí lhůty šesti měsíců, jelikož řízení bylo skončeno usnesením Ústavního soudu z prosince 2018. Stěžovatelka měla předpokládat, že posléze bude rozsudek o navrácení vykonán. Dle Soudu stěžovatelka nenapadala rozsudek o navrácení jako takový, nýbrž závěr soudů o jeho vykonatelnosti učiněný ve vykonávacím řízení. Přezkum Soudu se tudíž zaměří na řízení o výkon rozhodnutí, které bylo skončeno usnesením Ústavního soudu ze dne 16. července 2019, a ve vztahu k němuž byla stížnost podána včas.

2. K odůvodněnosti

Relevantní zásady vztahující se k právu na respektování rodinného života a pozitivních závazků státu plynoucích z článku 8 Úmluvy v případech týkajících se navrácení dítěte podle Haagské úmluvy jsou shrnuty v rozsudku *X proti Lotyšsku* (č. 27853/09, rozsudek velkého senátu ze dne 26. listopadu 2013, § 92–108). Faktory, které mohou odůvodnit uplatnění výjimek z pravidla bezodkladného návratu dítěte zakotvených v článku 12, 13 a 20 Haagské úmluvy, musí být vnitrostátními soudy důkladně zváženy, a to zejména tehdy, upozorní-li na ně některý z účastníků řízení, a rozhodnutí musí být dostatečně odůvodněno. Současně se soudy musí přesvědčit, že v zemi návratu jsou skutečně k dispozici odpovídající záruky a že v případě, že je jim známa existence rizika, byla přijata ochranná opatření (tamtéž, § 106–108).

Soud uvedl, že za konkrétních okolností projednávané věci není povolán přezkoumat samotné návratové řízení, nýbrž pouze následné vykonávací řízení, v němž vnitrostátní soudy dospěly k závěru o vykonatelnosti rozsudku. Soud v této souvislosti zdůraznil, že řada otázek nastolených stěžovatelkou v průběhu řízení o výkon rozhodnutí před městským soudem byla nebo mohla být vznesena již v návratovém řízení završeném usnesením Ústavního soudu z prosince 2018, a to zejména tvrzení týkající se uplatnění výjimek z pravidla návratu. Změna rozhodných skutečností v době mezi vydáním návratového rozhodnutí a jeho výkonem může skutečně být důvodem pro nové posouzení (viz *Sylvester proti Rakousku*, č. 36812/97 a 40104/98, rozsudek ze dne 24. dubna 2003, § 63; *Makhmudova proti Rusku*, č. 61984/17, rozsudek ze dne 1. prosince 2020, § 68). Pouhá skutečnost, že vnitrostátní procesní právo v řízení podle Haagské úmluvy neumožňovalo stěžovatelce dosáhnout přezkoumání závěrů městského soudu přijatých k těmto otázkám v návratovém řízení v následném řízení o výkon rozhodnutí, však sama o sobě nevyvolává pochybnosti na poli článku 8 Úmluvy.

Soud podotkl, že v návratovém řízení bylo prokázáno, že stěžovatelka při zadržení své dcery v České republice jednala „protiprávně“ ve smyslu Haagské úmluvy. Nadto byl učiněn závěr, že se ve věci neuplatní žádná z výjimek stanovených v člancích 12 a 13 Haagské úmluvy. Z důvodu odmítavého postoje matky k návratu otec zahájil řízení o výkon rozhodnutí. Krajský soud při nařízení návratu vycházel v souladu s tvrzením účastníků řízení z předpokladu, že stěžovatelka odcestuje do Spojených států amerických spolu s dcerou. Nic přitom nenavštěvovalo tomu, že by navrácení za těchto okolností vystavilo dítě tělesné nebo psychické újmě nebo že by je uvedlo do nesnesitelné situace. Aby soud rozptýlil obavy stěžovatelky ohledně bytové situace a dřívějšího chování otce, nařídil otci zajistit stěžovatelce a její dceři vhodné samostatné bydlení, čímž splnil povinnost přijmout hmatatelná ochranná opatření (viz *X proti Lotyšsku*, cit. výše, § 93–108).

V řízení o výkon rozhodnutí stěžovatelka svůj postoj nevrátit se do Spojených států amerických spolu s dcerou vysvětlila pouze tvrzením, že otec dítěte nesplnil záruku bydlení, které krajský soud po zhodnocení důkazů odmítl. Považoval v tomto směru za dostačující, že otec předložil nájemní smlouvu uzavřenou svým jménem, neboť usoudil, že za situace, kdy se stěžovatelka odmítá vrátit do Spojených států amerických a neposkytuje otci součinnost, je pochopitelné, že ji otec do nájemní smlouvy neuvedl. Soud podotkl, že stěžovatelka nejen několik let ve Spojených státech amerických žila, ale získala i tamní občanství. Navíc se ukázalo, že se po odjezdu otce a dcery vrátila do Spojených států amerických a našla si tam vlastní bydlení.

Cílem Haagské úmluvy je zabránit tomu, aby rodič-únosce mohl plynutím času, které je v jeho prospěch, legitimizovat faktickou situaci, kterou jednostranně vyvolal (*Maumousseau a Washington proti Francii* (č. 39388/05, rozsudek ze dne 6. prosince 2007, § 69). Jedním ze základních předpokladů nejlepšího zájmu dítěte je také okolnost, že dítě není odňato jednomu ze svých rodičů a zadržováno druhým rodičem, který je přesvědčen, že jeho právo k osobě dítěte je stejně důležité nebo důležitější (viz *Eskinazi a Chelouche proti Turecku*, č. 14600/05, rozhodnutí ze dne 6. prosince 2005). Krajský soud v řízení o výkon rozhodnutí přitom dospěl k závěru, že nejlepší zájem dítěte vyžaduje jeho neprodlené navrácení do Spojených států amerických. Dle Soudu přitom zohlednil vývoj, k němuž došlo po vydání rozsudku o navrácení, jelikož zhodnotil několik nových lékařských zpráv předložených stěžovatelkou. Způsob, jakým byl výkon rozsudku proveden, byl převážně důsledkem trvalého odmítání stěžovatelky předat dítě otci dobrovolně, navzdory rozsudku soudu, který byl již více než šest měsíců vykonatelný, a chování stěžovatelky vůči otci.

Posouzení tvrzení vznesených stěžovatelkou v řízení o výkon rozhodnutí ze strany vnitrostátních soudů tak splňovalo požadavky plynoucí z článku 8 Úmluvy a k porušení tohoto článku Úmluvy nedošlo.

Rozhodnutí ze dne 19. května 2022 ve věci č. 81454/12 – REAL, spol. s r. o. proti České republice

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že stížnost, v níž pronajímatelka namítala porušení svého práva na pokojné užívání majetku v důsledku rozhodnutí soudů o změně osoby nájemce bytu,

je třeba odmítnout pro opožděnost, neboť byla podána až v návaznosti na řízení o náhradu škody proti státu údajně způsobenou nedobytností pohledávky na nájemném.

I. Skutkové okolnosti

Stížnost se týkala právní úpravy zakotvené v předchozím občanském zákoníku, který umožňoval, aby soud na návrh nájemce nahradil projev vůle pronajímatele, pokud ten bez závažných důvodů odepřel souhlas s výměnou bytu. Stěžovatelská společnost v roce 2001 nesouhlasila s dohodou o výměně bytu v domě, který vlastnila. Požadovala, aby byla s novou nájemkyní uzavřena nová smlouva, na rozdíl od té původní jen na dobu určitou. Soudy však v roce 2002 rozhodly o nahrazení souhlasu společnosti s výměnou bytu. V roce 2004 nová nájemkyně přestala platit nájemné, jelikož její manžel zemřel a zároveň přišla o zaměstnání. Soudy následně vyhověly jak návrhu stěžovatelské společnosti na přivolení k výpovědi z nájmu, tak její žalobě na zaplacení dlužného nájemného. Navazující exekuční řízení však bylo marné kvůli nemajetnosti nájemkyně. Stěžovatelská společnost posléze podala vůči státu neúspěšně žalobu na náhradu škody.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudů

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelka namítala porušení práva na pokojné užívání majetku s argumentem, že stát zasáhl do její smluvní svobody, aniž následně zabezpečil plnění povinností vyplývajících z nájemného vztahu.

Vláda vnesla námitku nedodržení lhůty pro podání stížnosti k Soudu. Uvedla, že stížnost směřuje ve skutečnosti proti zásahu státu, ke kterému došlo už v roce 2002, a to konkrétně proti rozhodnutím soudů v řízení, jimiž byl nahrazen souhlas stěžovatelské společnosti s výměnou bytu. Konečným vnitrostátním rozhodnutím tu bylo usnesení Ústavního soudu z roku 2005. Stížnost do Štrasburku však byla podána až v prosinci 2012. Jako konečné vnitrostátní rozhodnutí ve věci bylo přitom uvedeno usnesení Ústavního soudu z června 2012 o odmítnutí ústavní stížnosti stěžovatelky proti rozhodnutím obecných soudů v řízení o náhradě škody vůči státu.

Dle Soudu v roce 2002 nic nenasvědčovalo tomu, že by nová nájemkyně měla finanční problémy, a že by tudíž vnitrostátní soudy stěžovatelské společnosti svévolně vnutily nesolventního nájemce. Byť Soud uznal, že česká právní úprava nájemního bydlení v té době přiznávala nájemcům vyšší úroveň ochrany než pronajímatelům, zdůraznil, že tuto skutečnost lze připsat na vrub tehdejšímu ekonomickému a společenskému okolnostem spojeným s reformou bydlení při přechodu z totalitního do demokratického režimu. V této souvislosti Soud připomněl, že stát v dané oblasti požívá široký prostor pro uvážení, který umožňuje přijmout právní úpravu za účelem dosažení větší sociální spravedlnosti v oblasti bydlení, třebaže to obnáší zásah do stávajících smluvních vztahů mezi soukromými osobami (*James a ostatní proti Spojenému království*, č. 8793/79, rozsudek ze dne 21. února 1986, § 47).

V každém případě platí, že pokud stěžovatelská společnost brojí proti zásahu do své smluvní svobody a nemožnosti uzavřít s novou nájemkyní smlouvu na dobu určitou, konečné rozhodnutí bylo v tomto směru přijato Ústavním soudem v roce 2005. Soud připustil, že obavy stěžovatelské společnosti ohledně solventnosti nové nájemkyně, které se v roce 2002 jevily jako hypotetické a spekulativní, se skutečně zhmotnily v roce 2004, kdy tato přestala platit nájemné. Soud nicméně poukázal na to, že stěžovatelská společnost v takové situaci mohla podat a také úspěšně podala návrh na přivolení k výpovědi z nájmu i žalobu na zaplacení dlužného nájemného. Nelze tedy tvrdit, že by neměla žádný prostředek k ochraně svých práv.

Namítá-li společnost, že dlužnou sumu posléze nebylo možné po nájemkyni vymoci, je dle Soudu potřeba mít na paměti, že co se týče pravomocných rozhodnutí vydaných proti soukromým subjektům, pozitivní závazek státu spočívá v poskytnutí právního rámce, který věřitelům umožňuje vymáhat od dlužníků soudem přiznané částky (*Dachar proti Francii*, č. 42338/98, rozhodnutí ze dne 6. června 2000). Stěžovatelská společnost přitom netvrdí, že by státní orgány odmítly vést exekuci nebo zůstaly pasivní. Dle Soudu tedy neschopnost nájemkyně splatit dluh nezakládá odpovědnost státu. Následné řízení o

náhradu škody vůči státu již proto nelze považovat za účinný prostředek nápravy, jehož vyčerpání by založilo nové plynutí lhůty pro podání stížnosti k Soudu. Z uvedených důvodů Soud stížnost odmítl pro opožděnost.

Rozhodnutí ze dne 2. června 2022 ve věci č. 48351/21 – Fuksová a Pujmanová proti České republice

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost, v níž stěžovatelky namítaly porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť daný článek nebyl vzhledem k okolnostem případu použitelný na vkladové řízení, ve kterém již nebylo v sázce vlastnické právo stěžovatelek.

I. Skutkové okolnosti

V letech 1992 až 2005 probíhalo před vnitrostátními soudy restituční řízení o žalobě na uzavření dohody o vydání nemovitostí, které dříve odkoupila od státu rodina stěžovatelek. Vnitrostátní soudy v něm rozhodly ve prospěch potomků původních vlastníků. Ti se posléze prostřednictvím žaloby o vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí úspěšně domohli i formální změny vlastnického práva. Posledně uvedené řízení trvalo na vnitrostátní úrovni více než osm let a stěžovatelky v něm vystupovaly v postavení žalovaných. Stěžovatelky následně kvůli délce řízení požadovaly poskytnutí zadostiučinění. Vnitrostátní orgány uznaly, že došlo k porušení práva stěžovatelek na projednání věci v přiměřené lhůtě, a přiznaly jim zadostiučinění za nemajetkovou újmu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelky namítaly nepřiměřenou délku řízení na vnitrostátní úrovni a poskytnuté zadostiučinění považovaly za nedostatečné.

Soud odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu vydaný v rámci vkladového řízení, dle kterého vlastnické právo restituentů bylo nastoleno již na základě rozhodnutí vydaného v restitučním řízení. Jelikož se jednalo o věc pravomocně rozhodnutou, úkolem katastrálního úřadu tak bylo jen provést změnu vlastnického práva. Stěžovatelky vystupovaly ve vkladovém řízení toliko z titulu bývalých vlastníků, jejichž vlastnické právo bylo stále oficiálně uvedeno v katastru nemovitostí. Rozhodnutí vnitrostátních orgánů zde však již nemohla nic změnit na tom, že vlastnické právo pozbyly, a neměla přímé a významné dopady na právo majetkové či nemajetkové povahy, které by svědčilo stěžovatelkám (viz *Denisov proti Ukrajině*, č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 51).

Jelikož v projednávané věci nebyl řešen spor o občanská práva či závazky, v němž by byly dotčeny protichůdné zájmy, Soud dospěl k závěru, že článek 6 Úmluvy není použitelný na vkladové řízení, jehož délku považovaly stěžovatelky za nepřiměřenou.

Soud proto stížnost odmítl jako neslučitelnou s Úmluvou *ratione materiae*.

Rozsudek ze dne 23. června 2022 ve věci č. 19750/13 – Grosam proti České republice

Senát první sekce Soudu rozhodl čtyřmi hlasy proti třem, že se stěžovateli, soudnímu exekutorovi, nedostalo projednání nezávislým a nestranným soudem ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když o jeho kárném provinění rozhodoval zvláštní senát Nejvyššího správního soudu složený kromě dvou soudců z povolání ze čtyř přísedících, kteří jsou ustanovováni netransparentním způsobem a bez dostatečných záruk proti vnějším tlakům. Tento nedostatek nemohl zhojit ani přezkum rozhodnutí Ústavním soudem, jenž není soudem s úplnou přezkumnou pravomocí, neboť posuzuje jen otázky ústavnosti.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, soudní exekutor, byl kárně stíhán na základě návrhu ministryně spravedlnosti. Kárného provinění se měl dopustit tím, že vyhovil zápis s přímým svolením k vykonatelnosti, jehož podstatou bylo uznání dluhu, ač za dlužníka vystupovala osoba, která k tomuto jednání nebyla podle obchodního rejstříku ani stanov společnosti oprávněna. Kárnou žalobu projednával kárný senát Nejvyššího správního soudu složený ze soudce tohoto soudu coby předsedy, soudce Nejvyššího soudu a čtyř přísedících: dvou soudních exekutorů, advokáta a jedné osoby vykonávající jiné právnické povolání. Stěžovatel byl po celou dobu řízení zastoupen advokátem. V řízení tvrdil, že mu byl předložen k nahlédnutí dokument dokládající jednatelské oprávnění osoby vystupující za dlužnou společnost, ten však nedoložil. Zastával přitom názor, že kárné řízení má trestněprávní povahu, protože v něm podpůrně platí ustanovení trestního řádu, a coby kárně obviněný proto není povinen dokazovat svou nevinu. Kárný soud shledal stěžovatel vinným a uložil mu pokutu ve výši 350 000 Kč (12 650 eur). Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že na něho bylo v rozporu se zásadou presumpce nevinu přeneseno důkazní břemeno, aby prokázal svou nevinu, a že mu právní úprava v rozporu s článkem 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě neumožňuje podat proti rozhodnutí v trestní věci odvolání. Ústavní soud stěžovateli nevyhověl. Odkázal zejména na svůj dřívější nálezní pléna sp. zn. Pl. ÚS 33/09, v němž neshledal, že by nemožnost odvolání proti rozhodnutí kárného senátu byla protiústavní.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

a) K přijatelnosti

Vláda poukázala na několik důvodů, proč by měla být stížnost prohlášena za nepřijatelnou.

1. Vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy

Vláda předně podotkla, že stěžovatel před vnitrostátními soudy nikdy co do podstaty netvrdil, že došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces v důsledku složení kárného soudu nebo netransparentnosti a způsobu ustanovování jeho přísedících členů. Řádně tak nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy. Stěžovatel navíc tyto argumenty neuvedl ani ve stížnosti k Soudu, který se danými otázkami rozhodl zabývat z vlastní iniciativy. Většina senátu byla jiného názoru. Před Ústavním soudem stěžovatel s odkazem na článek 2 Protokolu č. 7 kritizoval, že zákon neumožňuje podat odvolání proti rozhodnutí kárného soudu a že jej nelze s ohledem na jeho složení považovat za „nejvyšší soud“ ve smyslu druhého odstavce citovaného ustanovení, jež stanoví výjimku z práva na odvolání v trestních věcech, rozhodoval-li v první instanci „nejvyšší soud“. Pouhá skutečnost, že stěžovatel své námitky opřel o článek 2 Protokolu č. 7, neznamená, že nebyly před vnitrostátním soudem vzneseny. Podstatné je, že zazněly, takže se jimi mohl Ústavní soud zabývat. Stěžovatel tedy vnitrostátní prostředky nápravy řádně vyčerpal. Také pokud jde o stížnost k Soudu, postačuje, že rozhodné skutečnosti stěžovatel vylíčil, což Soudu umožňuje, aby jeho právní kvalifikace vytýkaných vad řízení překvalifikoval a posoudil pod úhlem čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Námitku vlády ohledně nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy tudíž Soud zamítl.

2. Dodržení lhůty šesti měsíců

Vůči týmž námitkám dále vláda vznesla námitku, že byly před Soudem uplatněny opožděně. Ústavní stížnost za daných okolností – zejména ve světle citovaného nálezu pléna Ústavního soudu – neskýtala přiměřené vyhlídky na úspěch, nebyla účinným prostředkem nápravy, a proto ji stěžovatel neměl čerpat. Stížnost proto měla být podána ve lhůtě šesti měsíců od doručení rozhodnutí kárného soudu. Soud souhlasil potud, že ústavní stížnost měla s ohledem na ustálenou judikaturu Ústavního soudu jen zanedbatelnou šanci uspět. Zvolený procesní postup však nelze klást stěžovateli k tíži, neboť mohl doufat ve změnu rozhodovací praxe. Dílčími aspekty, na které upozornil, se navíc Ústavní soud dosud nezabýval. Soud proto zamítl i námitku vlády ohledně nedodržení šestiměsíční lhůty.

3. K použitelnosti článku 6 Úmluvy

Vláda dále oponovala, že na předmětné řízení není použitelný článek 6 Úmluvy v jeho občanskoprávní ani trestněprávní složce.

Soud jí dal za pravdu v tom, že posuzované řízení není podle daného ustanovení trestní povahy. Připomněl, že z jeho ustálené judikatury vyplývají tři tzv. „Engelova kritéria“, jimiž se určuje, zda stěžovatel v řízení čelil „trestnímu obvinění“ v autonomním významu, který tomuto slovnímu spojení čl. 6 odst. 1 Úmluvy připisuje. Prvním kritériem je právní kvalifikace deliktu ve vnitrostátním právu, druhým je samotná povaha deliktu a třetím druh a stupeň závažnosti sankce, která dotčené osobě hrozila. Kárné provinění, z něhož byl stěžovatel uznán vinným, se řadí podle českého právního řádu mezi kárné delikty, nikoli trestné činy. Kárné řízení zahajuje kárný žalobce (v tomto případě ministryně spravedlnosti) a vede se před kárným soudem, jímž je Nejvyšší správní soud. Do řízení nejsou zapojeny policejní složky, státní zastupitelství ani trestní soudy. Přiměřené použití trestního řádu nepostačuje pro změnu kvalifikace tohoto řízení jako řízení kárného. O tom, že jde o delikt svou povahou netrestní, svědčí jednak to, že se ho nemůže dopustit každý, ale jen úzká skupina osob se zvláštním postavením (tj. soudní exekutoři), jednak sledovaný účel, kterým je ochrana profesní etiky, důstojnosti a udržování důvěry veřejnosti v řádný výkon exekuční činnosti. Konečně pokud jde o sankce, které stěžovateli hrozily (napomenutí, písemné napomenutí, pokuta až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy a odvolání z exekutorského úřadu), jde kromě pokuty o typické kárné postihy. Výše hrozící pokuty, třebaže obsahuje i represivní prvek, není sama o sobě určující (srov. *Müller-Hartburg proti Rakousku*, č. 47195/06, rozsudek ze dne 19. února 2013, § 47). Za podstatné Soud považoval, že na rozdíl od pokut ukládaných v trestním řízení stěžovateli nehrozila přeměna pokuty na trest odnětí svobody při nezaplacení. Dle Soudu tak dané řízení nebylo trestní ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. V rozsahu stěžovatelových námitek na poli čl. 6 odst. 2 a 3 Úmluvy, tedy námitek ohledně porušení záruk spravedlivého trestního procesu, Soud prohlásil stížnost za neslučitelnou *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

Soud naopak již dříve rozhodl, že čl. 6 odst. 1 Úmluvy je použitelný na kárná řízení ve své občanskoprávní složce. Vláda argumentovala, že exekuční činnost je přeneseným výkonem veřejné moci, a že tudíž v řízení, kde stěžovateli hrozí odvolání z exekutorského úřadu, nejsou v sázce jeho občanská práva *stricto sensu*. Dle Soudu jsou však soudní exekutoři zároveň příslušníky svobodného povolání podobně jako třeba notáři. U nich přitom dříve rozhodl, že je čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve své občanskoprávní složce na kárná řízení použitelný (*Peleki proti Řecku*, č. 69291/12, rozsudek ze dne 5. března 2020). V projednávané věci Soud nespatořoval důvod rozhodnout jinak. Kárný soud nebyl vázán návrhem kárného žalobce na uložení pokuty, a tak stěžovateli hrozila nemožnost pokračovat ve výkonu svobodného povolání. Tato skutečnost bez dalšího postačuje pro závěr o použitelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K odůvodněnosti

V kontextu kárných řízení Úmluva vyžaduje, aby státy přijaly jeden ze dvou modelů. Buď kárné orgány – složené zcela nebo zčásti z příslušníků dané profese – samy splní všechny materiální znaky „soudu“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, nebo jejich rozhodnutí musí podléhat následnému přezkumu ze strany „soudu“ ve smyslu tohoto ustanovení (např. *Fazia Ali proti Spojenému království*, č. 40378/10, rozsudek ze dne 20. října 2015, § 75). Český zákonodárce zvolil první řešení. Klíčovou otázkou v projednávané věci bylo, zda lze kárný senát Nejvyššího správního soudu považovat za „nezávislý a nestranný soud“, jak vyžaduje čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Pokud nikoli, přezkum jím vydaných rozhodnutí Ústavním soudem by nemohl takový nedostatek zhojit z důvodu omezené přezkumné pravomoci na otázky ústavnosti, zatímco čl. 6 odst. 1 Úmluvy vyžaduje, aby „soud“ rozhodoval v plné jurisdikci.

Pojem „soudu“ má autonomní význam. Jeho materiální vymezení zahrnuje mimo jiné požadavky nezávislosti, nestrannosti, ale také, jak velký senát Soudu nedávno vysvětlil, požadavek jmenování soudců zákonným způsobem tak, aby splňovaly předpoklady odbornosti a morální integrity k výkonu soudcovské funkce (*Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandu*, č. 26374/18, rozsudek velkého senátu ze dne 1. prosince 2020, § 220–221). Při posuzování, zda určitý orgán může být považován za

„nezávislý“, Soud přihlíží k těmto kritériím: a) způsob ustanovování členů orgánu, b) délka jejich mandátu, c) existence záruk proti vnějším tlakům, a d) zda orgán budí celkové zdání nezávislosti.

Podstatou námitek stěžovatele v projednávané věci nebyly výhrady vůči nezávislosti a nestrannosti soudců z povolání, nýbrž přísedících členů kárného soudu. Kárný senát Nejvyššího správního soudu měl asymetrické složení. Soudci z povolání v něm tvořili jednu třetinu, zatímco zbylé dvě třetiny jeho členů tvořili příslušníci jiných právnických profesí. Pokud jde o způsob zřízení tohoto orgánu, Soud aproboval výběr přísedících předsedou kárného soudu losem ze seznamu kandidátů. Za problematickou však považoval netransparentnost a absenci jasných pravidel pro učení, které osoby mohou být na takový seznam zařazeny. Seznam přísedících z řad soudních exekutorů obsahoval jména deseti exekutorů vybraných prezidentem Exekutorské komory České republiky bez předem stanovených kritérií či transparentního procesu. Jedinou objektivní podmínkou bylo, aby kandidáti zastávali úřad nejméně tři roky a byli bezúhonní. Prezident komory měl jinak neomezenou volnost uvážení. Další seznamy přísedících sestavovali nejvyšší státní zástupce, předseda České advokátní komory a děkani právnických fakult veřejných vysokých škol. Ani ti nebyli vázáni zvláštními kritérii či předem stanoveným postupem pro výběr kandidátů.

Soud dále označil za problematické nedostatečné záruky proti vnějším tlakům. Příjmy přísedících pramení z jiné činnosti, nežli je jejich působení v kárném senátu, což znamená jejich hmotnou, hierarchickou a administrativní závislost na primárních zaměstnavatelích. Přísedící z řad soudních exekutorů navíc nejsou dostatečně nezávislí na výkoné moci. Ministr spravedlnosti má nad nimi široké pravomoci: vykonává dohled, může podat kárnou žalobu a prostřednictvím vyhlášky reguluje odměny za provádění exekučních úkonů, čímž de facto rozhoduje o výdělcích soudních exekutorů. Obdobné úvahy Soud vztáhl i na státní zástupce, z jejichž seznamu se rovněž losoval jeden přísedící člen kárného senátu. Ti jsou z pohledu českého práva považováni za součást moci výkoné a do značné míry podřízeni ministru spravedlnosti coby kárnému žalobci. V situaci, kdy ten podává kárnou žalobu proti soudnímu exekutorovi, jako tomu bylo v projednávané věci, tedy dle Soudu vzniká riziko, že dva, nebo dokonce tři členové kárného senátu (pokud byl k zasedání v daném senátu jako přísedící vylosován státní zástupce) nemusí být vůči soudnímu exekutorovi zcela nestranní.

Soud se dále zabíral otázkou nestrannosti kárného soudu. Vzhledem k tomu, že stěžovatel před českými soudy netvrdil, že by byl kterýkoliv z členů senátu podjatý, Soud zkoumal objektivní aspekt nestrannosti. V této souvislosti odkázal na své dřívější závěry. Nadto vyzdvihl, že česká právní úprava nestanoví místní příslušnost soudních exekutorů, což znamená, že se oprávněný může obrátit na kteréhokoliv z nich. To má za důsledek, že jsou soudní exekutoři vůči sobě navzájem přímými soutěžiteli. Pokud dva z nich rozhodovali o kárném provinění stěžovatele, mohla tato skutečnost zpochybňovat jejich nestrannost.

Ve světle výše uvedeného Soud konstatoval, že stěžovateli bylo odepřeno právo na „nezávislý a nestranný“ soud, neboť jeho věc projednával kárný senát, který nebyl „soudem“ dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Proti jeho rozhodnutí současně neměl k dispozici opravný prostředek, který by vedl k přezkoumání rozhodnutí kárného senátu soudem ve smyslu Úmluvy.

B. K OSTATNÍM TVRZENÝM PORUŠENÍM ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Co se týče ostatních námitek stěžovatele ohledně porušení práva na spravedlivý proces (absence výzvy k předložení návrhů na doplnění dokazování, způsob, jakým byly hodnoceny důkazy a nemožnost napadnout rozhodnutí kárného senátu řádným opravným prostředkem), byl Soud toho názoru, že ve světle uvedených zjištění o nich není zapotřebí samostatně rozhodnout.

Ohledně tvrzení, že se Ústavní soud dostatečně nevypořádal se všemi námitkami, které stěžovatel vznesl v ústavní stížnosti, Soud neshledal žádnou známku porušení práva na náležité odůvodnění soudního rozhodnutí. Prohlásil ji proto za zjevně neopodstatněnou.

C. K VÝKONU ROZSUDKU

Podle článku 46 Úmluvy se smluvní strany mají řídit konečnými rozsudky Soudu ve sporech, jimiž jsou stranami. Z rozsudku o porušení Úmluvy plyne žalovanému státu nejen povinnost uhradit stěžovateli Soudem přiznané spravedlivé zadostiučinění, ale rovněž zvolit pod dohledem Výboru ministrů obecná a případně i další individuální opatření k nápravě. V projednávané věci Soud podtrhl, že je na žalovaném státu, aby v souladu se svými závazky vyvodil z rozsudku potřebné závěry a přijal vhodná obecná opatření k vyřešení problémů, jež vedly Soud k závěru o porušení Úmluvy. Vedle toho zdůraznil, že z rozsudku nutně nevyplývá povinnost vnitrostátních orgánů obnovit řízení v obdobných případech, které byly dříve skončeny (srov. *Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandu*, cit. výše, § 314).

III. Oddělená stanoviska

Soudkyně Koskelo a soudci Eicke a Wennerström připojili k rozsudku společné nesouhlasné stanovisko. Dle jejich mínění měly být námitky stěžovatele prohlášeny za nepřijatelné. Soud dalece překročil svou pravomoc a nerespektoval základní pravidla upravující jeho roli a fungování. Jejich výhrady jsou trojího typu. Zaprvé, senát přezkoumával otázky, které stěžovatel před českými soudy nikdy nevznášel, takže nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy. Zadruhé, senát přezkoumával otázky, na které stěžovatel nepoukázal dokonce ani v řízení před Soudem a které většina senátu nastolila z vlastní iniciativy. To přesto, že proti tomuto rozšíření předmětu řízení vláda soustavně protestovala. Zatřetí, senát založil své závěry na abstraktním přezkumu vnitrostátní právní úpravy, což podle ustálené rozhodovací praxe Soudu není jeho úkolem. Nehodnotil tak konkrétní okolnosti případu, ale právní úpravu jako celek. Tato zásadní pochybení pak senát ještě umocnil tím, že žalovanému státu naznačil obecná opatření ve smyslu článku 46 a vyzval jej k přijetí legislativních kroků za účelem nápravy zjištěných nedostatků. Těmito doporučeními může být podle názoru jmenovaných žalovaný stát sotva vázán, protože Soud vybočil z role nestranného arbitra a jím vynesený rozsudek představuje akt *ultra vires*.

Rozhodnutí ze dne 6. října 2022 ve věci č. 22419/18 – *Konopík a Hurdálek proti České republice*

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že stížnost namítající porušení článku 3 Úmluvy z důvodu tvrzeného špatného zacházení se stěžovateli během policejní evakuace squatu je třeba odmítnout pro zjevnou neopodstatněnost, jelikož použití síly vůči stěžovatelům nelze ve světle okolností případu – tak jak je vyhodnotily vnitrostátní soudy – považovat za nepřiměřené.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2012 stěžovatelé spolu s dalšími osobami násilím vnikli do vily v Praze, která byla předtím využívána jako squat. Přivolání policisté je nejprve vyzvali k opuštění vily, což však stěžovatelé odmítli. Následný sled událostí je předmětem sporu, kdy stěžovatelé uvedli, že byli policisty násilně vyvedeni ven a zbiti, čímž jim byla způsobena četná zranění. Policie tato tvrzení popřela.

Stěžovatelé následně proti postupu policie podali správní žalobu, kterou prvostupňový soud zamítl. Na základě výsledku svědků a prozkoumání lékařských zpráv předložených stěžovateli totiž dospěl k závěru, že nebylo prokázáno, že by zranění stěžovatelů byla způsobena policií během předmětného zásahu. Nejvyšší správní soud tento rozsudek zrušil a věc vrátil prvostupňovému soudu. Poukázal přitom na zásady plynoucí z judikatury Soudu ohledně rozložení důkazního břemena a upozornil, že zatímco stěžovatelé mají prokázat existenci zranění, je následně na policii, aby prokázala, že tato zranění vznikla jinak než zásahem policie nebo jsou důsledkem oprávněného použití síly. V návaznosti na to byl prvostupňový soud instruován, aby vyhodnotil důkazy jako celek a posoudil přiměřenost policejního zásahu.

V dalším řízení prvostupňový soud vzal v potaz nový důkazový materiál. Shledal, že pokud jde o zranění stěžovatelů, jejich výpovědi se v několika aspektech rozcházejí, přičemž ošetřující zdravotníci nekonstatovali žádná vážná zranění; navíc lékařská zpráva ohledně prvního stěžovatele byla vystavena až pět dnů po incidentu a lékařská zpráva u druhého stěžovatele se zakládá pouze na jeho tvrzení. Oba stěžovatelé mohli oznámit tvrzené špatné zacházení bezprostředně po incidentu přítomným nezávislým

osobám, ale neučinili tak. Soud uzavřel, že nelze mít za to, že zranění stěžovatelů byla způsobena policií, jelikož mohla nastat už před policejním zásahem. Proto žalobu opět zamítl. Následná kasační stížnost byla Nejvyšším správním soudem zamítnuta, když tento konstatoval, že zranění stěžovatelů byla drobná, povrchová a pravděpodobně utrpěná během celkového průběhu incidentu, a ne jako důsledek záměrného špatného zacházení. Ústavní soud pak odmítl ústavní stížnost stěžovatelů, jelikož se ztožnil se závěry prvostupňového soudu, dle nichž z předložených důkazů neplyne, že by byla zranění stěžovatelů způsobena nepřiměřeným policejním násilím. Ústavní soud poukázal i na to, že stěžovatelé vnikli do vily neoprávněně a odmítli ji pokojně opustit; jejich situace je tedy značně odlišná od postavení osoby, která se zcela nachází pod kontrolou policie, jako je tomu např. v detenci.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že použití síly ze strany policie vůči nim dosáhlo úrovně špatného zacházení, a bylo tudíž v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

Soud na úvod konstatoval, že bude případ posuzovat ve světle své ustálené judikatury (např. *Berlínski proti Polsku*, č. 27715/95 a další, rozsudek ze dne 20. června 2002, § 59). Připomněl, že veškerá tvrzení špatného zacházení musí být podpořena patřičnými důkazy. Stěžovatelé však příslušné lékařské zprávy Soudu nepředložili, když tvrdili, že tyto jsou součástí spisového materiálu prvostupňového soudu. Nicméně i za předpokladu, že stěžovatelé mají hájitelné tvrzení ohledně toho, že se vůči nim policie dopustila špatného zacházení, jejich stížnost je v každém případě nepřijatelná. Jejich námitky byly totiž náležitě meritorně prozkoumány v rámci řízení před správními soudy. V této souvislosti Soud označil za významné, že Nejvyšší správní soud – s odkazem na zásady plynoucí z judikatury Soudu – vrátil věc prvostupňovému soudu k dalšímu řízení a instruoval ho, aby se zabýval hlavními aspekty vyvstávajícími z těchto zásad. Jakožto soud s plnou jurisdikcí pak prvostupňový soud vyslechl stěžovatele, policisty i další svědky, prozkoumal lékařské zprávy a provedl značné množství důkazů. Na základě těchto důkazů, a to zejména výpovědí nezávislých svědků, byla tvrzení stěžovatelů odmítnuta jako nepodložená s tím, že policie unesla důkazní břemeno, když prokázala, že zranění stěžovatelů buď nejsou přičitatelná policistům, nebo jsou důsledkem použití síly, která byla vzhledem k povaze zásahu nezbytná. Použití síly bylo tedy vyhodnoceno jako oprávněné a přiměřené ve světle toho, že stěžovatelé odmítli z vily odejít, na místě vzrůstalo neukázněné chování a v budově panovaly nebezpečné podmínky.

Soud uvedl, že nemá žádný důvod zpochybňovat skutkový stav tak, jak byl zjištěn a vyložen vnitrostátními soudy, které jsou v lepším postavení k posouzení situace (*Dergachenko proti Ukrajině*, č. 18060/13, rozhodnutí ze dne 18. února 2021, § 37). Uzavřel proto, že ačkoliv stěžovatelé utrpěli během policejní intervence zranění, použití síly vůči nim nelze vzhledem k okolnostem případu považovat za nepřiměřené. Na základě toho Soud stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

Rozhodnutí ze dne 6. října 2022 ve věci č. 61953/16 – *Bucková proti České republice*

Výbor páté sekce Soudu prohlásil stížnost stěžovatelky za zjevně neopodstatněnou, když neshledal, že by odmítnutím jejího opětovně podaného dovolání pro opožděnost bylo porušeno její právo na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, neboť si měla sama ověřit, že předchozí dovolání zasláné e-mailem bylo vnitrostátním soudům řádně doručeno, když neobdržela potvrzení o jeho přijetí ze strany soudu.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2011 stěžovatelka prostřednictvím svého právního zástupce odeslala dovolání soudu prvního stupně v příloze e-mailu opatřeného elektronickým podpisem. Jelikož po dvou a půl letech neměla informace o výsledku řízení, podala žádost o prověření stavu dovolání. Vnitrostátní soudy ale dovolání ve svém systému neevidovaly. Stěžovatelka proto dovolání podala opětovně. V rámci daného řízení byla soudy vyzvána, aby doložila, že předchozí dovolání bylo soudům skutečně doručeno. Stěžovatelka

však byla schopna doložit pouze skutečnost, že daný e-mail byl odeslán. Elektronické potvrzení o přijetí dovolání, které ji na základě vnitrostátního práva měly soudy povinnost zaslat, nikdy neobdržela. Opětovně podané dovolání proto Nejvyšší soud odmítl pro opožděnost. Stížnosti nevyhověl ani Ústavní soud.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelka před Soudem namítala, že odmítnutím jejího opětovně podaného dovolání pro opožděnost došlo k porušení jejího práva na přístup k soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud nejprve odkázal na shrnutí své judikatury k danému tématu ve věci *Zubac proti Chorvatsku* (č. 40160/12, rozsudek velkého senátu ze dne 5. dubna 2018, § 76–79). V projednávané věci vzal na vědomí, že v případě elektronického doručování bylo podání považováno za doručené teprve v momentě, kdy bylo doručeno soudu. Ten byl následně na základě v rozhodné době platné vyhlášky o elektronických podatelkách povinen bezodkladně zaslat odesílateli potvrzení o přijetí elektronického podání. Pouze dané potvrzení představovalo důkaz o řádném doručení podání. Soud podotknul, že vnitrostátní judikatura v této souvislosti jasně stanovovala, že provozovatel e-mailového serveru, na rozdíl od provozovatelů poštovních služeb, není orgánem, který by měl povinnost podání doručit ve smyslu § 57 odst. 3 občanského soudního řádu. Přitom zohlednil, že stěžovatelka, která byla po celou dobu právně zastoupena, netvrdila, že by jí výše citovaná právní úprava a judikatura nebyla známa nebo byla nejasná. Na stav vyřizování dovolání se však její právní zástupce začal dotazovat až dva a půl roku poté, co dovolání odeslal. Soud byl toho názoru, že od stěžovatelky a jejího právního zástupce bylo za daných okolností možné požadovat, aby projevili potřebnou péči a zajímali se o osud dovolání, pokud neobdrželi potvrzení o jeho doručení, které jim byl okresní soud povinen neprodleně zaslat. Soud tak přisvědčil argumentu vlády, že stěžovatelka nepostupovala v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* a shledal, že za uvedených okolností se měl právní zástupce po neobdržení potvrzení o přijetí dovolání ihned zajímat, zda bylo řádně doručeno a případně ho soudům zaslat znovu. S ohledem na výše uvedené Soud považoval stížnost za zjevně neopodstatněnou ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4 Úmluvy. Prohlásil ji proto za nepřijatelnou.

Rozsudek ze dne 6. října 2022 ve věci č. 9264/15 – B. Ů. proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že vnitrostátní orgány neprovedly náležité vyšetřování údajného špatného zacházení se stěžovatelem ze strany policistů a nezajistily mu participaci na šetření v rozsahu nezbytném k ochraně jeho oprávněných zájmů, čímž došlo k procesnímu porušení článku 3 Úmluvy. Týmž poměrem hlasů Soud neshledal hmotněprávní porušení daného článku kvůli použití donucovacích prostředků policisty. Ohledně podmínek stěžovatelova pobytu v zařízení pro zajištění cizinců Soud uvedl, že stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2013 policie zadržela stěžovatele, cizího státního příslušníka, po příletu na letiště Václava Havla. Policisté s ním zahájili řízení o správním vyhoštění a rozhodli o jeho zajištění v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá – Jezová, kde se následně pokusil o sebevraždu. Během zbavení svobody v prostorách letiště policisté použili proti stěžovateli kvůli jeho chování opakovaně donucovací prostředky včetně slzotvorného spreje. Stěžovatel byl následně ošetřen lékaři kvůli drobným poraněním. Zacházením se stěžovatelem na letišti se z vlastní iniciativy nejprve zabývala Skupina vnitřní kontroly cizinecké policie, která shledala použití donucovacích prostředků oprávněným a přiměřeným, s čímž se ztotožnila i Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS). Stěžovatel později podal trestní oznámení mimo jiné i kvůli zacházení na letišti; věc však byla ze strany GIBS odložena, což stvrdil i státní zástupce. Stěžovatelovu ústavní stížnost Ústavní soud odmítl.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY V SOUVISLOSTI SE ZACHÁZENÍM NA LETIŠTI

Stěžovatel v první řadě namítal, že byl na letišti policisty podroben nelidskému a ponižujícímu zacházení, přičemž okolnosti událostí nebyly následně náležitě vyšetřeny, čímž mělo dojít k porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní i procesní části.

a) Tvrzené porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní části

Soud se zaměřil na postavení a postup GIBS, jelikož Skupinu vnitřní kontroly nepovažoval za nezávislý orgán. Je totiž organizační součástí cizinecké policie (*Eremiášová a Pechová proti České republice*, č. 23944/04, rozsudek ze dne 16. února 2012, § 154–155). Uvedl, že GIBS sice splňuje požadavek hierarchické a institucionální nezávislosti na policii, ale její postup byl nedostatečný. Jednak pouze požádala orgán vnitřní kontroly cizinecké policie o prošetření oprávněnosti použití donucovacích prostředků, resp. informování, zda se policisté dopustili protiprávního jednání. Svě vlastní šetření zahájila až poté, co u ní stěžovatel podal trestní oznámení, tj. pět týdnů po událostech na letišti. Ani pak však neprovedla relevantní úkony ke zjištění příčin zranění stěžovatele, potažmo odpovědnosti policistů; nevyslechla stěžovatele, lékaře, který jej ošetřil na letišti, ani zasahující policisty. Omezila se na posouzení stěžovatelova prohlášení, které se týkalo pokusu o sebevraždu v Bělé – Jezové, a záznamů policistů o použití donucovacích prostředků. V rozhodnutí o uložení spisového materiálu se pak GIBS ve značné míře opřela o zjištění učiněná orgánem vnitřní kontroly, který postrádal požadovanou nezávislost. Dle Soudu praxe, dle které GIBS nezahájí šetření, pokud výsledky vnitřní policejní kontroly nepoukazují na to, že příslušník policie mohl spáchat trestný čin, nesplňuje procesní požadavky článku 3 Úmluvy.

Soud tak uzavřel, že GIBS neprovedla skutečné vyšetřování okolností údajného špatného zacházení se stěžovatelem ze strany policistů na letišti. Nedostatky ve vyšetřování nezhojilo ani zapojení státního zastupitelství, neboť jeho role je toliko dozorového charakteru (*Kummer proti České republice*, č. 32133/11, rozsudek ze dne 25. července 2013, § 87).

Dále se Soud zabýval účastí stěžovatele na prošetřování událostí. Shledal, že vnitrostátní orgány ho ohledně zacházení na letišti nevyslechly. Nebyl informován o zjištěních v průběhu šetření a o svých právech jakožto oběti a vnitrostátní orgány ani nereagovaly na jeho návrhy stran dokazování, které uvedl v trestním oznámení. Stěžovateli byl také odepřen přístup do spisu toliko s odkazem na příslušné ustanovení trestního řádu (*Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin proti Ukrajině*, č. 1727/04, rozsudek ze dne 24. června 2010, § 73). Takové omezení práva stěžovatele, způsobené nedostatkem záruk v rámci vnitrostátního práva, je dle Soudu nepřiměřené a nenaplnuje požadavek účinné participace oběti na řízení. Stěžovatel také nebyl řádně informován o průběhu a výsledku šetření GIBS. Stručnou informaci, kterou obdržel, nelze považovat za řádně zdůvodněné rozhodnutí o skončení prošetřování věci [srov. *V. D. proti Chorvatsku* (č. 2), č. 19421/15, rozsudek ze dne 15. listopadu 2018, § 79].

Soud proto konstatoval, že šetření událostí nebylo stěžovateli přístupné v rozsahu nezbytném k ochraně jeho oprávněných zájmů. Vyšetřování jeho tvrzení špatného zacházení ze strany policistů nesplňovalo požadavky na účinnost a zajištění jeho skutečné účasti. Došlo tak k procesnímu porušení článku 3 Úmluvy.

b) Tvrzené porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní části

V případech zahrnujících použití síly během zadržení je úkolem Soudu přezkoumat, zda použitá síla byla nezbytně nutná a přiměřená s ohledem na okolnosti. Musí při tom vzít v úvahu zranění osoby a okolnosti, za kterých byla způsobena (např. *Rustam Khodzhayev proti Rusku*, č. 21049/06, 12. listopadu 2015, § 56). V dané věci události na letišti vedly ke zlomení stěžovatelova nosu, šrámu na obličeji a pohmožděninám. Lékařské zprávy z jeho ošetření na letišti a v nemocnici přitom neobsahují nic o příčinách zranění, pouze že byl stěžovatel agresivní.

Ve vztahu ke spreji použitému proti stěžovateli policisty Soud shledal, že se jednalo o pepřový sprej. Jedná se o potenciálně nebezpečnou látku, která by neměla být používána v uzavřených prostorách a která může vyvolat vedlejší zdravotní následky (*Oya Ataman proti Turecku*, č. 74552/01, rozsudek ze

dne 5. prosince 2006, § 25). Dle Soudu však policisté použili sprej poté, co předchozí užití jiných donucovacích prostředků nebylo účinné a v době, kdy stěžovatel kladl aktivní odpor, nebyl zcela pod jejich kontrolou, a choval se velmi nebezpečně. Stěžovatel zároveň netvrdil, že by trpěl zdravotními následky v důsledku použití spreje. Policisté mu také zajistili rychlý přístup k lékaři. Dle Soudu proto použití pepřového spreje v kontextu posuzované věci nebylo nepřiměřené či nezákonné.

Stran použití ostatních donucovacích prostředků kvůli agresivnímu chování stěžovatele Soud vyšel z toho, že policisté pouze na základě léků nalezených u stěžovatele během prohlídky na letišti a jeho prohlášení o užívání sedativ a analgetik nemohli vědět, že může být ve zranitelném postavení kvůli své psychosociální poruše. Tu mu lékaři diagnostikovali až později. Nadto se stěžovatel zmínil o své dřívější psychiatrické léčbě deprese až o několik dní později. Na druhou stranu Soud přisvědčil, že skutečný stav stěžovatele mohl zvýšit jeho agresivitu, kterou se policisté snažili dostat pod kontrolu.

Soud uznal, že vláda poskytla věrohodné vysvětlení chování stěžovatele a toho, jak byla způsobena jeho zranění. Předložila důkazy, které zpochybňují tvrzení stěžovatele. Na základě dostupných informací tak Soud nemohl nade vsí rozumnou pochybnost dospět k závěru, že použití fyzické síly policistů k zadržení stěžovatele bylo nepřiměřené a že stěžovatel byl vystaven zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Výslovně však zdůraznil, že tato nemožnost vyplývá alespoň zčásti z nedostatků ve vyšetřování vedených vnitrostátními orgány (*Gablišvili a další proti Gruzii*, č. 7088/11, rozsudek ze dne 21. února 2019, § 63).

Dle Soudu proto nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní části.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY V SOUVISLOSTI SE ZAJIŠTĚNÍM V BĚLÉ – JEZOVÉ

Ve vztahu k rozhodnutí o umístění stěžovatele do přísného režimu a úrovni poskytované zdravotní péče v zařízení pro zajištění cizinců se Soud ztotožnil s argumentací vlády, že stěžovatel měl k dispozici vnitrostátní prostředky nápravy. Konkrétně se mohl bránit žalobou proti rozhodnutí, resp. podat zásahovou žalobu v rámci správního soudnictví. Uvedenými prostředky se dle Soudu stěžovatel mohl domoci nápravy svých námitek. Žádných z nich však nevyužil.

Tuto část stížnosti proto Soud odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy ve smyslu čl. 35 odst. 1 a 4 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 13. října 2022 ve věci č. 30879/17– Hýbkovi proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal, že nedošlo k porušení práva stěžovatelů na respektování rodinného života chráněného článkem 8 Úmluvy, když prodloužení umístění druhého a třetího stěžovatele do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě obecného předběžného opatření dle občanského soudního řádu bylo v souladu se zákonem. Současně shledal, že rozhodnutí o jejich odloučení od matky, první stěžovatelky, která jim pro svou závislost na alkoholu nebyla schopna zajistit řádnou péči, nebyla svévolná nebo zjevně nepřiměřená.

I. Skutkové okolnosti

První stěžovatelka („stěžovatelka“), která je matkou druhého a třetího stěžovatele („synové“), absolvovala opakovaně pro svou závislost protialkoholní léčbu, poprvé v roce 2009. Její synové proto museli být odebráni z její péče, a to na jeden měsíc v roce 2012 (ve věku sedmi a pěti let) a na šest měsíců v roce 2013. Rodina byla rovněž pod dohledem OSPOD. K dalšímu umístění synů a jejich polorodé sestry do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc („zařízení“) z důvodu matčiny značné podnapilosti došlo dne 24. února 2015, a to zvláštním předběžným opatřením dle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních („z. ř. s“), které bylo třikrát prodlouženo o jeden měsíc. Stěžovatelka s dětmi udržovala v zařízení častý kontakt. Dne 24. června 2015, poté, co zaniklo poslední zvláštní předběžné opatření, jelikož nebylo včas prodlouženo, vydal soud nové obecné předběžné opatření o umístění dětí do zařízení, dle kterého se mělo postupovat až do skončení řízení o péči o nezletilé. Stěžovatelka dne 21. března 2016 podala návrh na zrušení tohoto předběžného opatření s poukazem na to, že po přijetí zvláštních ustanovení v z. ř. s. již není možné ve věci umístění dětí do zařízení

postupovat dle obecných předběžných opatření zakotvených v zákoně č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu („o. s. ř.“). Soud jí v návrhu vyhověl a synové se tak vrátili do její péče. Rozhodnutí však bylo změněno odvolacím soudem, který zrušení předběžného opatření zamítl a synové tak putovali zpět do zařízení. Stěžovatelka neúspěšně brojila proti závěru odvolacího soudu ústavní stížností. Synové se vrátili k matce v dubnu 2017, kdy soud na její další návrh předběžné opatření zrušil.

Po podání stížnosti Soudu stěžovatelka v červenci 2018 v podnapilém stavu opustila a zamkla syny i jejich dva mladší bratry v bytě s cílem odcestovat s dcerou do Švýcarska. Všech pět dětí proto bylo umístěno do zařízení a proti stěžovateli bylo zahájeno trestní stíhání pro opuštění dítěte nebo nezletilé osoby a ohrožování výchovy dítěte. V srpnu 2018 bylo zahájeno řízení ve věci svěření všech pěti dětí do náhradní rodinné péče. V červnu 2019 toto řízení stále probíhalo.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítají porušení článku 8 z důvodu, že rozhodnutí ze dne 24. května 2015 prodlužující umístění synů do zařízení, bylo v rozporu se zákonem. Jejich námitka směřuje až na období po 21. březnu 2016, tedy po datu, kdy stěžovatelka využila vnitrostátního prostředku nápravy. Dále tvrdí, že jejich odloučení trvalo déle, než bylo nezbytně nutné, a pro odloučení neexistovala naléhavá společenská potřeba.

a) K souladu zásahu se zákonem

Soud poznamenal, že určení rozhodného práva přísluší především vnitrostátním orgánům. Zde bylo otázkou, zda s účinností z. ř. s. bylo stále možné „souběžně“ užití tohoto zákona a o. s. ř. při rozhodování o předběžných opatřeních ve věcech péče o nezletilé. Soud posuzoval, zda byl použitý výklad jasný a předvídatelný (*Molla Sali proti Řecku*, č. 20452/14, rozsudek velkého senátu ze dne 19. prosince 2018, § 149) a shledal, že v rozhodné době bylo možné nařídit umístění dítěte do zařízení jak podle z. ř. s., tak podle o. s. ř., a to zejména jeho § 76 odst. 1 a § 102. Dal zapravdu vládě, že výhodou obecných opatření dle o. s. ř. bylo, že nemusela být nařízena jen na návrh OSPOD, ale i jiného subjektu, či dokonce bez návrhu. Uznal, že pravidelný přezkum opatření o umístění do zařízení, upravený z. ř. s., se týkal pouze opatření vydaných na jeho základě a že tato úprava představuje důležitou procesní záruku, jelikož soudu ukládá, aby bedlivě sledoval vývoj poměrů v rodině a činil kroky ke sloučení rodiny. Dodal však, že i § 76 odst. 3 o. s. ř. umožňoval omezit dobu trvání obecného předběžného opatření a že účastníci mohli kdykoliv navrhnout jeho zrušení, po čemž by následovalo opětovné zkoumání důvodů, které vedly k jeho vydání. Stěžovatelka této možnosti dne 21. března 2016 využila.

Soud podotkl, že umístění synů do zařízení bylo nařízeno a poté několikrát prodlouženo zvláštními předběžnými opatřeními podle § 452 a násl. z. ř. s. Teprve dne 24. června 2015 rozhodoval soud dle obecného předběžného opatření dle § 102 o. s. ř., jelikož poslední z dotčených opatření skončilo, protože nebylo prodlouženo v zákonné jednoměsíční lhůtě. Soud konstatoval, že v tomto ohledu došlo na straně státu k určitému pochybení.

Dodal, že novelou účinnou od 1. ledna 2022 došlo k vyjasnění použitelnosti zmíněných předběžných opatření, avšak v rozhodné době dle jeho názoru české právo nezakazovalo umísťování dětí do zařízení na základě obecných předběžných opatření. Soud uzavřel, že výklad právní úpravy o předběžných opatřeních v projednávané věci nelze hodnotit jako svévolný nebo zjevně nepřiměřený a že jeho účinky byly dostatečně jasné a předvídatelné. Napadený zásah tedy byl v souladu se zákonem.

b) Ke sledovanému cíli

Soud konstatoval, že vnitrostátní soud rozhodl dne 24. června 2015 předběžným opatřením dle § 102 odst. 1 o. s. ř., jelikož stěžovatelka opakovaně selhala ve své rodičovské roli a ohrozila život dětí. Tyto závěry s odkazem na alarmující situaci již třetího umístění synů do ústavní péče potvrdil i odvolací soud. Soud proto naznal, že rozhodnutí o ponechání synů v zařízení po 21. březnu 2016 sledovalo jejich nejlepší zájem a namítaný zásah sledoval legitimní cíl, a to ochranu práv a svobod druhých.

c) K nezbytnosti v demokratické společnosti

Hlavní zásady týkající se sloučení rodiny a péče o děti jsou shrnuty v rozsudku *Strand Lobben a ostatní proti Norsku* (č. 37283/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 202–213).

Soud podotkl, že stěžovatelka zrušení obecného předběžného opatření ze dne 24. června 2015 navrhovala dvakrát. Jejím prvním návrhu ze dne 21. března 2016, bylo původně vyhověno a synové se tak dočasně vrátili k matce na letní prázdniny. Rozhodnutí však bylo odvolacím soudem zrušeno a synové se dne 5. září 2016 vrátili do zařízení, kde zůstali až do 12. dubna 2017, kdy bylo rozhodnuto o stěžovatelčině druhém návrhu na zrušení umístění. Dle Soudu byla opatření nařízena, jelikož stěžovatelka nedokázala poskytnout synům řádnou péči a vhodné prostředí. V minulosti již dvakrát ohrozila život a zdraví svých dětí, pročež musely být umístěny do zařízení. Schopnost stěžovatelky pečovat o své děti tak bylo nutné podrobit přezkumu včetně zpracování znaleckého posudku z oboru psychiatrie. Pověřil si také, že stěžovatelka přispěla k průtahům v řízení, když požádala o odročení věci. Soud podotkl, že se v rozhodné době nechovala vždy tak, aby úřady ujistila o své schopnosti pečovat o děti. V létě 2015 přestala spolupracovat s opatrovníkem, nepřiměřeně zatěžovala své syny a odcestovala na několik měsíců do Švýcarska, kde byla několikrát nalezena opilá. Zdůraznil ale, že jakmile to dovolily okolnosti, stěžovatelce byl umožněn kontakt se syny na jednodenní propustky, nebo i víkendy a prázdniny. Shrnu proto, že opatrovník synů skutečně dbal na potřebu udržovat mezi stěžovateli kontakt.

Soud se dále vyjádřil ke skutečnosti, že odvolací soud rozhodl dne 4. srpna 2016 odlišně o situaci synů, které ponechal v zařízení, a situaci jejich polorodé sestry, jejíž umístění v zařízení ukončil. Podotkl, že pouhá skutečnost, že v takto složitém případě posoudily dva senáty stejného soudu dvě samostatné věci odlišně, neznamená porušení Úmluvy. Všiml si přitom odlišné situace dětí; např. toho, že sestře byly pouhé tři roky, kdy je žádoucí se ústavní péčí vyhnout.

Soud označil za problematické, že synové byli v jím posuzovaném období umístěni do zařízení toliko na základě předběžných opatření, která se opírají o omezené důkazy. V obdobných případech mají soudy urychleně rozhodnout ve věci samé, to ale nebrání tomu, aby rozhodnutí při změně okolností změnily. Připomněl, že čl. 6 odst. 1 zakotvuje právo na vydání konečného rozhodnutí v přiměřené době. Ve věcech proti České republice týkajících se délky řízení o výkonu rodičovské odpovědnosti již v minulosti konstatoval, že průtahy bývají způsobeny tím, že soudy mají k dispozici jen jedno vyhotovení spisu, což vyžaduje jeho předávání a řízení to zpomaluje (*Reslová proti České republice*, č. 7550/04, § 49, rozsudek ze dne 18. července 2006, § 49). Dal tak sice zapravdu stěžovatelům, že řízení ve věci samé zahájené dne 24. dubna 2015 a skončené dne 27. listopadu 2017 trpělo průtahy, dodal však, že to samo o sobě nevede k závěru, že orgány nesplnily svůj závazek postupovat s řádnou péčí. Navíc, stěžovatelka k průtahům přispěla a v mezičase si mohla brát děti domů.

Při hodnocení rozhodnutí vnitrostátních soudů v celé jejich šíři Soud shledal, že byla vydána v nejlepším zájmu dětí, a to v mezích prostoru pro uvážení, který má stát k dispozici. Závěr o umístění synů do zařízení za účelem ochrany jejich zdraví a vývoje nelze označit za svévolný nebo zjevně nepřiměřený. S ohledem na dané okolnosti Soud konstatoval, že ponechání synů v zařízení po 21. březnu 2016 představovalo opatření nezbytné v demokratické společnosti. Nedošlo tak k porušení článku 8 Úmluvy.

Rozhodnutí ze dne 20. října 2022 ve věcech č. 32193/16 a 32637/16 – Málek a Černín proti České republice

Výbor páté sekce Soudu rozhodl, že řízení ve věcech stěžovatelů, kteří byli odsouzeni za účast na násilném, nebylo vzhledem k okolnostem nespravedlivé, třebaže neměli možnost vyslechnout klíčovou svědkyni, oběť, v rámci hlavního líčení, když tuto možnost měl jejich obhájce v přípravném řízení. K porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy nedošlo.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelé byli v březnu 2011 obviněni z účasti na znásilnění, které ohlásila R. G. bezprostředně po činu. Obhajoba tvrdila, že dotyčná byla v silně podnapilém stavu a že intimní styk s druhým stěžovatelem a další osobou měla dobrovolně. R. G. byla v přípravném řízení opakovaně vyslechnuta za účasti obhájce stěžovatelů. Připustila, že byla ve stavu snížené přičetnosti v důsledku požití alkoholu, průběh událostí si ale dobře vybavovala. Na hlavním líčení nebyla schopna v přítomnosti stěžovatelů vypovídat, uvedla, že má strach, nepřeje si událost podrobně znovu rozebírat, načež opakovaně zkolabovala. Soudy po několika neúspěšných pokusech obětí vyslechnout připustily jako důkazy její výpovědi z přípravného řízení. První stěžovatel byl nakonec uznán vinným z přečinu nepřekážení trestného činu, za což mu uložil trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon podmíněně odložil na zkušební dobu jednoho roku. Druhý stěžovatel byl společně s dalším spolupachatelem uznán vinným z trestného činu znásilnění a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let s podmíněným odkladem v délce trvání dvou let. Prvoinstanční soud opřel své rozhodnutí mimo jiné o výpovědi R. G. z přípravného řízení. Nadřízené soudy jeho postup aprobovaly. Stěžovatelé neuspěli ani s ústavní stížností.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 A 3 PÍSM. D) ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že jejich odsouzením na základě výpovědi poškozené z přípravného řízení, kterou neměli příležitost vyslechnout na hlavním líčení, došlo k narušení celkové spravedlnosti řízení v rozporu s čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

Relevantní obecné zásady Soud shrnul ve věcech *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011, § 152) a *Schtschaschwili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015, § 118), v nichž vyzdvihl potřebu zkoumat celkovou spravedlnost řízení.

V případě stěžovatelů však Soud neshledal nic, co by naznačovalo, že řízení, jež vyústilo v jejich odsouzení, bylo nespravedlivé v důsledku nemožnosti vyslechnout oběť na hlavním líčení. Stěžovatelé nerozporovali, že poškozená byla inkriminovaného večera přítomna v jejich bytě, že byla v silně podnapilém stavu, ani že došlo k pohlavnímu styku s druhým stěžovatelem a s další osobou. Obhajoba toliko tvrdila, že absence výsledku svědkyně – oběti – na hlavním líčení jim znemožnila prokázat, že šlo o konsenzuální pohlavní styk. Tato námitka nicméně na hlavním líčení zazněla a byla pečlivě vnitrostátními soudy prošetřena. Za pravděpodobnou ji nepovažovaly nejen s ohledem na předchozí výpovědi poškozené z přípravného řízení, ale rovněž ve světle dalších provedených důkazů, jako byly zejména výpovědi nepřímých svědků, kterým se oběť svěřila bezprostředně po činu, ale i znalecké posudky ohledně její věrohodnosti a psychologického stavu, které podporovaly verzi událostí poškozené. Soud prvního stupně porovnal výpovědi oběti z přípravného řízení s tím, co sdělila soudu a znalcům při několika neúspěšných pokusech o výslech v rámci hlavního líčení. Dospěl přitom k závěru, že vylíčila skutkový děj velmi podrobně a konzistentně. Přihlédl rovněž k tomu, že trestní oznámení na policii podala záhy po činu. Za významnou záruku, aby nebyla narušena celková spravedlnost řízení, Soud považoval skutečnost, že u výslechu poškozené v přípravném řízení byl přítomen obhájce stěžovatelů, jemuž bylo umožněno, aby jí kladl otázky (srov. *Hasáliková proti Slovensku*, č. 39654/15, rozsudek ze dne 24. června 2021, § 59 a 74–75). Současně odmítl argumentaci stěžovatelů, že aby šlo o významnou záruku, musel by být v rámci výslechu pořízen videozáznam, který by šlo přehrát na hlavním líčení (srov. *Aigner proti Rakousku*, č. 28328/03, rozsudek ze dne 10. května 2012, § 42). Konečně Soud zohlednil i to, že české soudy přistoupily ke četné výpovědi svědkyně z přípravného řízení teprve v okamžiku, kdy po několikáté selhaly snahy o její výslech na hlavním líčení. Obhajoba stěžovatelů nicméně mohla účinně hájit svou pozici, vyslýchat všechny ostatní svědky a znalce. Soudy pečlivě a kriticky hodnotily výpovědi oběti a porovnávaly je s ostatními provedenými důkazy, majíce na paměti popis průběhu události podle stěžovatelů, který nakonec z rozumných důvodů odmítly. Soud proto naznal, že řízení proběhlo spravedlivě a námitky stěžovatelů na poli čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy prohlásil za zjevně neopodstatněné.

Rozsudek ze dne 10. listopadu 2022 ve věci č. 15741/15 – *Sládková proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal, že vnitrostátní orgány neprovedly náležitě vyšetřování údajného špatného zacházení se stěžovatelkou ze strany policistů a neumožnily jí zapojit se do prošetřování události v nezbytném rozsahu, čímž došlo k procesnímu porušení článku 3 Úmluvy. Týmž poměrem hlasů Soud neshledal hmotněprávní porušení daného článku kvůli použití donucovacích prostředků policisty.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2013 policie zadržela stěžovatelku po hádce v baru. Policisté ji převezli nejprve na policejní služebnu, poté na záchytnou stanici a po vystřízlivění zpět na služebnu. Kvůli chování stěžovatelky proti ní policisté použili donucovací prostředky včetně pout. Stěžovatelka po propuštění vyhledala ošetření u několika lékařů, kteří u ní zjistili podlitiny na různých částech těla a modřinu na rtu. Následně podala na policisty trestní oznámení kvůli údajnému hrubému zacházení, rasistickým urážkám a neumožnění vzít si léky. Oznámením se zabývalo několik interních policejních orgánů, které ho vyhodnotily jako stížnost dle správního řádu, a shledaly, že stěžovatelčina tvrzení byla nedůvěryhodná a že k žádnému pochybení policistů nedošlo. Stěžovatelka poté podala trestní oznámení Generální inspekci bezpečnostních sborů (GIBS). Ta oznámení posoudila opět jen jako stížnost na chování policistů a bez věcného přezkoumání ho postoupila policii. Státní zástupce neshledal v postupu GIBS pochybení. Stěžovatelčinu ústavní stížnost Ústavní soud odmítl.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že byla na policejní služebně a při převozu ze záchytné stanice podrobena ze strany policistů ponižujícímu zacházení, přičemž okolnosti události nebyly náležitě vyšetřeny. Mělo tím dojít k porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní i procesní části.

a) Tvrzené porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní části

1. K existenci hájitelného tvrzení špatného zacházení

Soud připomněl, že v případech, kdy je jednotlivec pod kontrolou státních orgánů, je pro posouzení použitelnosti článku 3 Úmluvy určující nezbytnost zacházení, spíše než jeho závažnost. Není-li zacházení s jednotlivcem ze strany orgánů státu striktně nezbytné, jde o ponižující zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy (viz *Bouyid proti Belgii*, č. 23380/09, rozsudek velkého senátu ze dne 28. září 2015, § 45, 47, 100-101 a 111-112). Článek 3 Úmluvy vyžaduje, aby se vnitrostátní orgány zabývaly obviněním ze špatného zacházení, pokud je „hájitelné“. Hájitelné tvrzení vyžaduje toliko, aby existovalo „důvodné podezření“, že jednotlivec byl ze strany policie či jiného orgánu státu podroben špatnému zacházení (srov. *Assenov a ostatní proti Bulharsku*, č. 24760/94, rozsudek ze dne 28. října 1998, § 101 a 102).

Dle Soudu stěžovatelčino oznámení obsahovalo dostatečně konkrétní informace o povaze údajného špatného zacházení, včetně rasistických a ponižujících poznámek a odepření léků, a byla k němu přiložena i lékařská zpráva. V projednávané věci není sporu o tom, že policisté proti stěžovatelce, která byla z důvodu své opilosti ve zranitelném postavení, použili fyzickou sílu a způsobili jí drobná poranění. Vnitrostátní orgány tak měly povinnost vést účinné vyšetřování. Uvedené platí tím spíše, že k událostem byla vyslechnuta řada zakročujících policistů, což svědčí o možné důvodnosti jejího obvinění.

2. K provedení účinného vyšetřování

Soud připomněl, že příslušné orgány musí učinit vážný pokus zjistit, co se stalo a nesmí se spoléhat na ukvapené nebo nepodložené závěry k uzavření vyšetřování nebo jako základ svých rozhodnutí (*Bouyid proti Belgii*, cit výše, § 123). Osoby, které vyšetřování vedou, musí být nezávislé a nestranné. Nesmí tedy mít žádné hierarchické či institucionální spojení s osobami, které jsou do vyšetřovaných událostí

zapojeny, a musí být nezávislé i v praxi (např. *Najafli proti Ázerbájdžánu*, č. 1494/07, rozsudek ze dne 2. října 2012, § 52).

V projednávané věci se stěžovatelčiným oznámením sice zabývalo několik vnitřních kontrolních orgánů policie, ale ty byly součástí různých policejních ředitelství, u kterých dotčení policisté sloužili. Bez ohledu na to, zda lze taková šetření vůbec považovat za nezávislá a nestranná, Soud zdůraznil, že závěry jejich šetření se zcela opíraly o výpovědi policistů. Verze policistů byla nekriticky přijata a shledána dostačující pro závěr, že stěžovatelka byla agresivní a kladla odpor a že použití síly proti ní bylo oprávněné, aniž by však bylo uváženo, zda síla byla přiměřená okolnostem případu, tj. zda byla nezbytná či naopak excesivní. V tomto ohledu nebyl vyžádán žádný lékařský posudek, ani vyjádření stěžovatelky (viz *Tadić proti Chorvatsku*, č. 10633/15, rozsudek ze dne 23. listopadu 2017, § 67).

Soud označil za problematické, že stěžovatelka nebyla nijak zapojena do přezkumu jejího oznámení, které zahrnovalo tvrzení o odepření léků, ponižujících a rasistických poznámkách, a utrpeném psychickém traumatu. Z ničeho totiž nevyplývalo, že by policie přijala jakákoli opatření ke zjištění věrohodnosti stěžovatelky (viz *B. V. proti Belgii*, č. 61030/08, rozsudek ze dne 2. května 2017, § 67) či ověření jejího popisu událostí. Stěžovatelka nebyla vyslechnuta, nebyla vyzvána k podrobnějšímu popisu skutkového stavu ani konfrontována s výpověďmi policistů. Rovněž nebyla vyzvána, aby doložila odborné posouzení údajných psychických problémů, ačkoli praktickému lékaři uvedla, že trpí silnými úzkostmi a strachem.

Dále Soud poukázal na skutečnost, že stěžovatelka podala trestní oznámení tři dny po událostech a k výmazu záznamů z bezpečnostních kamer z policejní služebny došlo o další týden později. Vyšetřující orgány tak měly dostatek času na zajištění tohoto důkazu, ale neučinily tak. To též dokládá, že vyšetřování nebylo vedeno s náležitou péčí.

Soud dále zdůraznil, že jsou-li vnitrostátní orgány konfrontovány s *prima facie* hájitelným tvrzením, i když třeba formálně nedokonalým, mají být nápomocné údajné oběti a zajistit její účast v rámci přezkoumání oznámení. Jakmile je vzneseno hájitelné tvrzení, je povinností nezávislého orgánu, v kontextu České republiky GIBS, provést plnohodnotný přezkum, a to při zapojení oběti a vyloučení možného spolčnění s údajnými pachateli. V projednávané věci interní policejní šetření uvedené požadavky nenaplnila. Závěry vnitřních kontrolních orgánů neospravedlňovaly jejich „rozhodnutí“ nepředat věc GIBS. GIBS přitom podle vnitrostátního práva přísluší odhalovat a ověřovat skutečnosti prokazující, že policista spáchal trestný čin, a tento trestný čin vyšetřit. V posuzované věci se GIBS z trestního oznámení o událostech dozvěděla, přesto je ze spisu patrné, že závěry policejních šetření nepřezkoumala a že sama neprovedla žádné vyšetřovací úkony.

Soud proto uzavřel, že vyšetřování údajného špatného zacházení ze strany policistů nesplňovalo požadavky na jeho účinnost ve smyslu článku 3 Úmluvy, a došlo tak k jeho procesnímu porušení.

b) Tvrzené porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní části

Dle Soudu stěžovatelka uvedla poměrně podrobný popis údajného špatného zacházení ze strany policistů. Na podporu svých tvrzení doložila i lékařské zprávy. Na základě dostupných informací Soud nicméně nemohl nade vše rozumnou pochybnost konstatovat, že stěžovatelka byla vystavena zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Zdůraznil však, že tato nemožnost vyplývá alespoň zčásti z nedostatků ve vyšetřování vedených vnitrostátními orgány (*Gablišvili a další proti Gruzii*, č. 7088/11, rozsudek ze dne 21. února 2019, § 63). K porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní části tedy nedošlo.

Rozhodnutí ze dne 24. listopadu 2022 ve věci č. 31767/13 – *Khalifa proti České republice*

Výbor páté sekce Soudu dospěl k závěru, že trestní řízení proti stěžovateli, ve kterém byl odsouzen pro dlouholeté domácí násilí vůči manželce, bylo jako celek spravedlivé, neboť poskytlo stěžovateli dostatečné záruky proti údajné podjatosti znalkyně a jejího posudku, jakož i proti údajné nezákonnosti získaných důkazů. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2010 manželka stěžovatele J. K. podala trestní oznámení proti stěžovateli pro domácí násilí. Poradenství jí v té době poskytoval Bílý kruh bezpečí. Policie zadala znalecký posudek u psychologičky, která měla posoudit důvěryhodnost J. K., určit, zda jeví známky týrání a zda lze jednání stěžovatele kvalifikovat jako domácí násilí. Znalkyně dospěla k závěru, že výpověď J. K. je věrohodná, vykazuje akutní příznaky viktimizace a známky oběti domácího násilí, které by se dalo popsat jako psychické týrání v kombinaci se sexuálním násilím. Policie provedla prohlídku domu, v režimu ohledání místa činu, bez soudního příkazu k prohlídce, ale se souhlasem J. K. a v její přítomnosti a rovněž za přítomnosti právních zástupců obou stran. V domě policie pořídila fotografie a zajistila kožená pouta, dva kožené obojky a provaz. V roce 2011 obvodní soud vydal rozsudek, ve kterém stěžovatele shledal vinným, že v době od června 2004 do května 2010 ve společně obývaném domě i jinde soustavně psychicky, fyzicky a vynučováním sexuálních praktik týral J. K. Pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let. Vina stěžovatele byla založena mj. na svědectví mnoha osob, dvou znaleckých posudcích a lékařských zprávách. Rozsudek byl potvrzen městským soudem.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že trestní řízení nebylo spravedlivé, jelikož jeho odsouzení bylo z velké části založeno na nezákonných důkazech získaných nezákonnou domovní prohlídkou a zaujatým znaleckým posudkem znalkyně, čímž došlo k porušení jeho práv zaručených čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud úvodem konstatoval, že není jeho úkolem zabývat se skutkovými nebo právními omyly, kterých se údajně dopustil vnitrostátní soud, pokud jimi nebyla porušena práva a svobody chráněné Úmluvou. Článek 6 sice zaručuje právo na spravedlivý proces, nestanoví však žádná pravidla pro přijatelnost důkazů jako takovou, která je primárně předmětem úpravy vnitrostátního práva (*Ćwik proti Polsku*, č. 31454/13, rozsudek ze dne 5. listopadu 2020, § 70). Soud neurčuje, zda mohou být určité druhy důkazů přípustné, nebo zda je stěžovatel vinen či nikoli. Otázkou je, zda řízení jako celek, včetně způsobu získání důkazů, bylo spravedlivé (*Duško Ivanovski proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii*, č. 10718/05, rozsudek ze dne 24. dubna 2014, § 41).

Pokud jde o údajně nezákonnou domovní prohlídku, Soud uvedl, že rozsudky obvodního a městského soudu byly důkladně odůvodněny, zejména městský soud zdůraznil, že výsledky prohlídky nemohly žádným podstatným způsobem změnit nebo ovlivnit důkazní situaci v neprospěch stěžovatele. Jelikož není úkolem Soudu provádět hodnocení důkazů nebo určovat, která ustanovení vnitrostátního práva mají být aplikována, a neshledal zjevné nedostatky v odůvodnění rozhodnutí vnitrostátních soudů, neměl důvod se od jejich hodnocení odchýlit.

Stěžovatel dále namítal, že znalkyně nebyla nestranná, jelikož působila v Bílém kruhu bezpečí spolu s advokátkou J. K. a měla k ní blízký profesionální vztah. Dále namítal, že ve znaleckém posudku hodnotila důkazy namísto soudu. Soud k tomu uvedl, že jmenování znalců je důležité pro posouzení dodržení zásady rovnosti zbraní. Dle judikatury Soudu pouhá skutečnost, že znalci byli jmenováni jednou ze stran nepostačuje k tomu, aby řízení bylo nespravedlivé. Rozhodující je postavení znalců v průběhu řízení, způsob výkonu funkce a způsob posouzení znaleckého posudku soudci (*Poletan a Azirovik proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii*, č. 26711/07, 32786/10 a 34278/10, rozsudek ze dne 12. května 2016, § 94). Byť se obvodní soud opíral o znalecké posouzení věrohodnosti J. K., zjištění znalkyně bylo pouze podpůrným důkazem a nebyl na něm založen závěr o vině stěžovatele. Posouzení pravdivosti výpovědi bylo na posouzení soudu. Stěžovatel měl navíc možnost zpochybnit důvěryhodnost znalkyně prostřednictvím kontradiktorního řízení u vnitrostátních soudů. Mohl jí klást dotazy přímo na jednání před obvodním soudem a také vznést pochybnosti o její nestrannosti (*a contrario Danilov proti Rusku*, č. 88/05, rozsudek ze dne 1. prosince 2020, § 111). Vnitrostátní soudy nadto zkoumaly znalecký posudek a důvěryhodnost znalkyně, jak vyplývá z rozhodnutí městského soudu, které velmi podrobně zdůvodnilo, proč soud neměl pochybnosti o kvalitě znaleckého posudku

a jeho zjištění (*Ziberi a ostatní proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii*, č. 52874/10 a další, rozhodnutí ze dne 23. května 2017, § 34–36).

Soud z výše uvedených důvodů nepovažoval námitky stěžovatele za objektivně odůvodněné. Neshledal ani žádné rozpory se zásadou rovnosti zbraní. Dospěl proto k závěru, že trestní řízení jako celek bylo spravedlivé, neboť stěžovateli poskytlo dostatečné záruky proti údajné podjatosti znalkyně a jejího posudku a údajné nezákonnosti získaných důkazů. Stížnostní námitky tak byly odmítnuty pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozsudek ze dne 8. prosince 2022 ve věci č. 14889/19 – Pejřilová proti České republice

Senát páté sekce Soudu rozhodl jednomyslně o neporušení práva na respektování soukromého života stěžovatelky, jejíž žádosti o umělé oplodnění poté, co její manžel zemřel, nebylo vyhověno.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka žalovala Centrum asistované reprodukce, které odmítlo dokončit proces umělého oplodnění za použití zmrazených spermií jejího zesnulého manžela s odůvodněním, že udělený informovaný souhlas v mezidobí pozbyl platnosti. Vnitrostátní právní úprava omezuje okruh možných žadatelů o umělé oplodnění na neplodné páry, které jsou naživu, což stěžovatelka po smrti manžela nesplňovala. Vnitrostátní právo přitom vyžaduje informovaný souhlas páru nejen s léčbou samotnou, ale také před každým pokusem o umělé oplodnění.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka s poukazem na článek 8 Úmluvy namítala, že stát by měl respektovat její volbu otce jejího dítěte, jakož i přání zesnulého manžela mít s ní dítě, a měl by jí umožnit pokračovat v procesu umělého oplodnění s použitím jeho zmrazeného spermatu.

Mezi účastníky nebylo sporu o tom, že se věc týkala stěžovatelčina práva na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy. Soud připomněl, že soukromý život je široký pojem zahrnující mj. takové prvky, jako je právo na respektování rozhodnutí mít nebo nemít dítě (*Evans proti Spojenému království*, č. 6339/05, rozsudek velkého senátu ze dne 10. dubna 2007, § 71) či právo páru počít dítě a využít za tímto účelem metody asistované reprodukce (*S.H. a ostatní proti Rakousku*, č. 57813/00, rozsudek velkého senátu ze dne 3. listopadu 2011, § 82).

Soud dále konstatoval, že projednávaná věc vyvolává citlivé morální a etické otázky, které se kromě zájmů konkrétních osob dotýkají i řady zájmů veřejných. V oblasti asistované reprodukce navíc v rámci členských států Rady Evropy neexistuje shoda. Žalovanému státu je proto dle Soudu třeba přiznat širší prostor pro uvážení.

Projednávanou věc lze chápat i jako otázku, zda existuje pozitivní závazek státu umožnit umělé oplodnění za použití spermatu zesulé osoby. Podle Soudu je však namísto přezkoumat stížnost jako zásah do práva stěžovatelky využívat technik asistované reprodukce dle zákona o specifických zdravotních službách, neboť jí v tom fakticky bránila aplikace tohoto předpisu, který se u českých soudů pokusila neúspěšně napadnout. Použitelné zásady týkající se odůvodnění podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy jsou nicméně podobné pro oba uvedené přístupy (*Evans proti Spojenému království*, cit. výše, § 75; *S.H. a ostatní proti Rakousku*, cit. výše, § 88).

Soud nepochyboval o tom, že k zásahu došlo na základě zákona.

Soud dále zdůraznil, že projednávaná věc se netýká užití zmrazených embryí, jimž již v minulosti přiznal určitý "potenciál pro život" (*Parrillo proti Itálii*, č. 46470/11, rozsudek ze dne 27. srpna 2015, § 167), nýbrž možnosti užít zmrazené spermie zesulé osoby k umělému oplodnění. To vznáší etickou otázku spojenou s aspekty veřejného zájmu, které se mohou týkat mj. situace dětí, jež by se tímto způsobem měly narodit. Rozhodnutí českého zákonodárce přijmout napadené ustanovení a jeho výklad

vnitrostátními soudy svědčí o záměru respektovat lidskou důstojnost a svobodnou vůli, jakož i o snaze zajistit spravedlivou rovnováhu mezi stranami zúčastněnými na asistované reprodukci tak, aby každá osoba, která daruje genetický materiál za účelem takové léčby, předem věděla, že bez jejího pokračujícího souhlasu nemůže být použit. Soud již v minulosti konstatoval, že takové obecné zájmy jsou legitimní a v souladu s článkem 8 Úmluvy (viz *mutatis mutandis Evans proti Spojenému království*, cit. výše, § 89). Soud proto uzavřel, že napadená právní úprava sleduje legitimní cíl ochrany morálky a práv a svobod jiných osob.

S přihlédnutím k absenci shody na evropské úrovni v otázce umělého oplodnění vdovy zmraženými spermii zesnulého manžela Soud následně posuzoval, zda zákonodárce při nalézání spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy nepřekročil prostor pro uvážení přiznaný článkem 8 Úmluvy.

Soud zopakoval, že není v rozporu s článkem 8 Úmluvy, pokud stát přijme právní předpisy upravující důležité aspekty soukromého života, které neumožňují zvážení soupeřících zájmů v každém jednotlivém případě; takový přístup slouží k podpoře právní jistoty a prevenci svévole (*Evans proti Spojenému království*, cit. výše, § 89; *S.H. a ostatní proti Rakousku*, cit. výše, § 110). Česká právní úprava omezuje přístup k umělému oplodnění jen pro páry, které jsou naživu, a to v zájmu ochrany svobodné vůle člověka, který s asistovanou reprodukcí vyslovil souhlas, jakož i práva nenarozeného dítěte znát své rodiče. Přestože nenarozené dítě ani zemřelá osoba nejsou nositeli práv podle Úmluvy jako takových (*Jaggi proti Švýcarsku*, č. 58757/00, rozsudek ze dne 13. července 2006, § 42), Soud považoval takové úvahy za relevantní a nespatoval důvod k jejich zpochybnování. Práva podle článku 8 nejsou absolutní, a proto nevyžadují, aby smluvní státy umožnily umělé oplodnění *post mortem*.

Česká právní úprava byla dle Soudu jasná a pro stěžovatelku předvídatelná. Vnitrostátní soudy tvrzení stěžovatelky pečlivě zvážily, neshledaly však důvod k odchylce. Zdůraznily, že v situaci, kdy manžel stěžovatelky podepsal informovaný souhlas, kde bylo výslovně uvedeno, že v případě jeho úmrtí reprodukční centrum skladování spermií ukončí, nelze předpokládat jeho souhlas s dokončením výkonu. Soud dále poukázal na to, že české právo nezakazuje, aby osoba využila možnosti umělého oplodnění *post mortem* v zahraničí.

Soudu proto nezbyvalo než uzavřít, že zájmu stěžovatelky na respektování jejího rozhodnutí mít dítě geneticky spřízněné se svým zesnulým manželem nelze přiznat větší váhu než oprávněným zájmům sledovaným napadenou právní úpravou. České orgány v dané věci nepřekročily svůj prostor pro uvážení, a k porušení článku 8 Úmluvy tudíž nedošlo.

Rozhodnutí ze dne 13. prosince 2022 ve věci č. 44870/19 – Agarwal proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že svěření dítěte do péče matky nebylo v rozporu s právem otce dítěte na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy a že otec neprokázal, že byl v řízení diskriminován z důvodu své státní příslušnosti. Námitky týkající se úpravy styku a délky řízení Soud odmítl, jelikož stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovateli britského občanství a jeho české manželce se v březnu 2015 narodila v České republice dcera. Následně rodina pobývala ve Spojeném království, avšak v listopadu téhož roku matka s dcerou odjely zpět do České republiky. Návrh otce na navrácení dítěte do Spojeného království podaný dle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí byl zamítnut s tím, že obvyklé bydliště dítěte bylo v České republice. Matka podala návrh na svěření dítěte do péče. Stěžovateli byl ustanoven tlumočník a oběma rodičům byla z důvodu konfliktních vztahů nabídnuta mediace. Od prosince 2015 do prosince 2017 se stěžovatel s dcerou vídal ať již v České republice nebo ve Spojeném království, kam matka s dcerou jezdily, případně prostřednictvím Skype. Obvodní soud vydal v lednu 2018 předběžné opatření o právu otce na styk a rozsudek, kterým dítě svěřil do péče matky jednak kvůli jeho nízkému věku a také kvůli nestálým osobním poměrům otce, který cestoval mezi Spojeným královstvím a Českou republikou a nevylučoval přestěhování se do Indie, odkud pocházel, nebo do Spojených států amerických za prací. Soud uvedl, že mezi otcem a dcerou existovala jazyková bariéra,

jelikož otec nehovořil česky, dítě z důvodu nízkého věku nehovořilo anglicky a pokusy otce hovořit na dítě jazykem hindi nebyly úspěšné, což připouštěl i sám otec. K upevnění vztahu mezi dítětem a otcem byl třeba čas a matka tomu nebránila. Městský soud v říjnu 2018 rozsudek obvodního soudu vydaný v nelepším zájmu dítěte potvrdil. Předběžným opatřením vydaným v roce 2019 byl styk rozšířen.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že bylo porušeno jeho právo na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy, jelikož mu dcera nebyla svěřena do výhradní ani střídavé péče a soudy řádně neurčily styk.

Soud se úvodem vyjádřil k námitce vlády o nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. V ústavní stížnosti podané v lednu 2019 stěžovatel napadl pouze rozsudky z ledna a října 2018 o svěřeni dítěte do péče matky. Soud konstatoval, že řízení o určení styku v lednu 2021 stále probíhalo a styk byl určen na základě předběžných opatření. Stěžovatel nepodal proti žádnému z předběžných opatření ústavní stížnost, a nevyčerpal tak vnitrostátní prostředky nápravy (*Prodělalová proti České republice*, č. 40094/08, rozsudek ze dne 20. prosince 2011, § 46). Pokud jde o namítanou délku řízení ve věci samé, stěžovatel rovněž nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy, které byly shledány účinnými (*Drenk proti České republice*, č. 1071/12, rozsudek ze dne 4. září 2014, § 69–71).

Ve věcech péče o děti mají vnitrostátní orgány široký prostor pro uvážení (*C. proti Finsku*, č. 18249/02, rozsudek ze dne 9. května 2006, § 53). V dané věci řízení zahájila matka v době, kdy dítěti bylo pouhých osm měsíců. Stěžovatel následně v době svého pobytu ve Spojeném království žádal o přeshraniční střídavou péči a po svém přestěhování se do České republiky o výlučnou nebo střídavou péči. V době vydání vnitrostátních rozsudků v roce 2018 byly dítěti necelé tři roky a nemohlo být tudíž slyšeno. Soudy vzaly v potaz napětí mezi rodiči, jejich silné citové vazby k dítěti a fakt, že dítě žilo od narození s matkou, zatímco situace stěžovatele nebyla stabilní a mezi ním a dcerou existovala jazyková bariéra. Za uvedené situace by stěžovatel dítěti nevytvořil vhodné prostředí pro výchovu a k upevnění vztahů s dítětem byl třeba čas. V důsledku nízkého věku by změna bydliště a odloučení od matky mohly mít negativní vliv na psychiku dítěte, přičemž rodič nemůže mít nárok na přijetí opatření, která by poškodila zdraví a rozvoj dítěte. Odůvodnění rozhodnutí sledovala nejlepší zájem dítěte a nevybočila ze širokého prostoru státu pro uvážení. Rozhodnutí byla vydaná v kontradiktorním řízení a stěžovatel měl za asistence tlumočnicka možnost předložit všechny své argumenty a měl přístup ke všem relevantním informacím. Odmítnutí obvodního soudu nechat zpracovat znalecké posouzení rodičů bylo dostatečně odůvodněno. Soud proto dospěl k závěru, že stížnostní námitka je zjevně neopodstatněná.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že byl z důvodů, na kterých bylo založeno odmítnutí svěřit dceru do jeho péče, diskriminován na základě své státní příslušnosti v rozporu s článkem 14 Úmluvy.

Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní soudy posoudily všechny okolnosti a rodičovské schopnosti, aby našly nejvhodnější řešení pro dítě. Dítě žilo dlouhou dobu s matkou a situace stěžovatele nebyla ustálená tak, aby zajistil vhodné prostředí pro dítě. Rozhodnutí byla založena na nejlepším zájmu dítěte. Soud stejně jako Ústavní soud uznává, že schopnost rodiče komunikovat se svým dítětem, předškolním zařízením a dalšími orgány je relevantní pro posouzení schopnosti rodiče postarat se o dítě. Soud souhlasil se stěžovatelem, že je třeba se v každé situaci vyhnout stereotypům a předsudkům vůči otcům ze zahraničí, nicméně stěžovatel neprokázal, že by v obdobné situaci bylo s českým otcem zacházeno příznivěji. Z vnitrostátních rozhodnutí nplyne, že by s ním bylo zacházeno rozdílněji z důvodu státní příslušnosti. Stížnostní námitka je tak zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022 ve věcech č. 43861/13 a 43883/13 – *Schäfer a Todorovič proti České republice*

Výbor páté sekce Soudu dospěl k závěru, že odsouzení stěžovatelů nebylo založeno v rozhodující míře na výpovědi utajeného svědka, jelikož existovala řada dalších usvědčujících důkazů. Nadto měli

možnost klást svědkovi dotazy v přípravném řízení i hlavním líčení. Stížnosti na poli čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy tak byly odmítnuty pro zjevnou neopodstatněnost.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelé byli v roce 2010 odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání 12 let za loupež v bance a brání rukojmí. V řízení vypovídal utajený svědek, kolega stěžovatelů, který po spáchání trestného činu odpolechl zpoza dveří rozhovor mezi stěžovateli, což ho vedlo k domněnce jejich účasti na loupeži. Stěžovatelé a jejich obhájce měli možnost klást svědkovi, který se nacházel v oddělené místnosti, dotazy prostřednictvím soudce, a to i v přípravném řízení. Svědek na některé z nich odmítl odpovídat z důvodu, aby se neodhalila jeho totožnost. Stěžovatelé zpochybňovali důvody utajení. Nalézací soud v odůvodnění rozsudku odkázal na řadu dalších svědeckých výpovědí, na znalecké posudky, listinné důkazy, pachové stopy a telefonní záznamy.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že trestní řízení nebylo spravedlivé v důsledku založení jejich viny v rozhodující míře na svědectví utajeného svědka, čímž došlo k porušení jejich práv zaručených čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

Soud úvodem konstatoval, že relevantní zásady týkající se výsledku svědků byly shrnuty ve věcech *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011) a *Schatschaschwili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015, § 100). Prvořadým zájmem Soudu je posoudit, zda dané řízení jako celek bylo spravedlivé, přičemž utajené svědectví může vyvolávat specifické problémy (*Bakir proti Turecku*, č. 2257/11, rozsudek ze dne 13. října 2020, § 30–36).

Dle Soudu česká trestněprávní legislativa stanoví specifický rámec pro výslech utajeného svědka a obsahuje záruky směřující ke kompenzaci obtíží obhajoby (*Bátěk a ostatní proti České republice*, č. 54146/09, rozsudek ze dne 12. ledna 2017, § 55). Stěžovatelé neprokázali, že jejich právo na obhajobu bylo omezeno do takové míry, aby narušilo celkovou spravedlivost trestního řízení. Anonymní svědek nebyl policejní agent, na policii se dostavil dobrovolně a obhajoba měla možnost mu v přípravném řízení i hlavním líčení klást otázky. Nadto se v jeho případě jednalo o svědectví z doslechu, což vnitrostátní soudy zohlednily. Kromě tohoto svědectví bylo shromážděno množství dalších, i když nepřímých, usvědčujících důkazů. Jednalo se o telefonní záznamy, domovní prohlídky, ověření místa pobytu stěžovatelů v den loupeže a krátce po ní a znalecké kriminalistické ohledání jejich věcí za účelem zajištění důkazů z místa činu. Vnitrostátní soudy svá odůvodnění založily na souhrnu důkazů a zkoumaly váhu a konzistentnost výpovědi utajeného svědka a propojily ji s dalšími důkazy. Dále přezkoumaly verzi událostí předloženou obhajobou a přesvědčivě ji odmítly. Stěžovatelé měli možnost zpochybnit předložené důkazy, včetně výpovědi anonymního svědka. Dle Soudu nelze tvrdit, že odsouzení stěžovatelů bylo založeno v rozhodující míře na výpovědi utajeného svědka.

Soud proto dospěl k závěru, že trestní řízení jako celek bylo spravedlivé a stížnostní námitky jsou zjevně neopodstatněné.

Rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022 ve věci č. 40764/14 – Nuota proti České republice

Výbor páté sekce Soudu odmítl stížnost týkající se délky stěžovatelovy vazby dle čl. 5 odst. 3 Úmluvy jako zjevně neopodstatněnou.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v únoru 2011 obviněn z padělání, pozměnění veřejné listiny, podvodu a úvěrového podvodu. Zároveň soud rozhodl o jeho umístění do vazby. V listopadu 2013 byl stěžovatel odsouzen k sedmi a půl letům odnětí svobody. V době vyšetřování opakovaně podával stížnosti a sliby k propuštění z vazby. Vnitrostátní soudy je vždy z různých důvodů odmítly. Stěžovatel například nehradil výživné na

syna, neměl stálé zaměstnání, majetek ani úspory, žil pouze z dovozu vozidel do České republiky, musel splácet dluhy. Nadto mohl při propuštění ovlivňovat svědky nebo vzhledem k rozsáhlým kontaktům uprchnout do zahraničí. Soudy přihlíděly také k povaze trestné činnosti, která spočívala v uvádění jiných v omyl s cílem získat prospěch a předstírání okolností, které nejsou pravdivé. Ústavní soud jeho ústavní stížnost odmítl s tím, že orgány uvedly pro trvání vazby dostatečně přesvědčivé důvody vzhledem k okolnostem případu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že jeho vazba trvala nepřiměřeně dlouho. Soud stížnost posuzoval na poli čl. 5 odst. 3 Úmluvy.

Obecné zásady vztahující se k čl. 5 odst. 3 Úmluvy byly shrnuty ve věcech *Smatana proti České republice* (č. 18642/04, rozsudek ze dne 27. září 2007, § 101–103, a *Buzadji proti Moldavsku*, č. 23755/07, rozsudek velkého senátu ze dne 5. července 2016, § 84–91). Stěžovatelova vazba započala v únoru 2011 a skončila v listopadu 2013, kdy byl odsouzen soudem prvního stupně. Celková délka vazby tak dosáhla téměř dvou let a deseti měsíců.

Soud shledal, že obvinění vůči stěžovateli se týkala rozsáhlé podvodné činnosti v Česku i zahraničí. Uznal, že důvodné podezření bylo založeno na přesvědčivých důkazech a přetrvávalo po celou dobu soudního řízení, které nakonec vedlo k jeho odsouzení. Stěžovatelova vazba dále podléhala pravidelnému častému přezkumu dle zákona včetně přezkumu jeho třinácti žádostí o propuštění.

Vnitrostátní soudy vazbu shledaly za odůvodněnou na základě relevantních okolností jako posouzení osobní a finanční situace, životního stylu, vazeb a kontaktů v zahraničí. Orgány nadto v průběhu času zúžily důvody vazby pouze na útěkovou, jakmile pominulo riziko, že by stěžovatel ovlivňoval svědky.

Podle Soudu mají vnitrostátní orgány při rozhodování o propuštění nebo zadržení osoby zvážit alternativní opatření k zajištění její účasti před soudy (*Idalov proti Rusku*, č. 5826/03, rozsudek velkého senátu ze dne 22. května 2012, § 140). V dané věci vnitrostátní soudy alternativní opatření nepovažovaly za vhodné z důvodů závažnosti, povahy a délky projednávané trestné činnosti, a dále osobního zázemí a životního stylu stěžovatele. Soud proto uzavřel, že vnitrostátní soudy dostatečně odůvodnily vzetí stěžovatele do vazby a dostatečně zvážily alternativní opatření k zajištění jeho účasti na soudním řízení.

K požadavku zvláštní péče při vedení trestního řízení Soud poznamenal, že v průběhu téměř rok trvajícího přípravného řízení orgány provedly řadu vyšetřovacích úkonů, včetně žádostí o právní pomoc ze zahraničí. S ohledem na značnou složitost případu s mezinárodním prvkem Soud shledal postup vnitrostátních orgánů za spadající do standardu zvláštní péče.

Soud připomněl, že dle čl. 5 odst. 3 Úmluvy mají soudy zajistit, aby vazba obviněného v přípravném řízení nepřekročila přiměřenou dobu a aby bylo řízení vedeno dostatečně rychle. V dané věci však Soud přijal tvrzení vlády, že délka řízení nepřekročila rámec toho, co lze považovat za přiměřené vzhledem ke složitosti obvinění, které se týkalo přeshraničního organizovaného zločinu a vyžadovalo mnoho důkazů. Soudní jednání byla plánována v přiměřené lhůtě nepřesahující dva měsíce a každé odročení orgány řádně odůvodnily, zejména potřebou provést rozsáhlé dokazování. Podle Soudu právo stěžovatele na rychlé projednání nesmí bránit úsilí vnitrostátních orgánů plnit své vyšetřovací úkoly se zvláštní péčí (srov. *Sadegül Özdemir proti Turecku*, č. 61441/00, rozsudek ze dne 2. srpna 2005, § 44).

Vzhledem k dostatečným a relevantním důvodům vnitrostátních orgánů pro ospravedlnění vazby stěžovatele a splnění požadavku na zvláštní péči trestního řízení Soud stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou dle čl. 35 odst. 3 písm. a) a 4 Úmluvy.

Rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022 ve věci č. 43676/15 – *Lázók proti České republice*

Výbor páté sekce Soudu dospěl k závěru, že trestní řízení proti stěžovateli, ve kterém byly před soudem přečteny výpovědi tří svědků z přípravného řízení, bylo jako celek spravedlivé, jelikož výpovědi dvou nepřítomných svědků nebyly výlučnými ani rozhodujícími důkazy a výpověď třetího svědka odpovídala

lékařské zprávě, přičemž stěžovatel měl možnost soudu předložit svojí verzi události. Stížnost na poli čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy tak byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v roce 2014 odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 8,5 roku za spáchání trestného činu těžkého ublížení na zdraví. Stěžovatel a poškozený byli pod vlivem návykových látek, hádka mezi nimi započala v baru a pokračovala před barem, kde stěžovatel v přítomnosti I. S. uchopil hlavu poškozeného a udeřil s ní o betonovou dlažbu. Odsouzení bylo založeno na svědectví I. S., který byl přítomen násilí před barem, na svědectví D. H. a N. H., kteří byli přítomni hádce v baru, a na lékařské zprávě. D. H. a N. H. vypovídali v přípravném řízení za přítomnosti obhájce stěžovatele, který jim kladl dotazy. K hlavnímu líčení se je nepodařilo předvolat a jejich svědectví neměla dle nalézacího soudu rozhodující váhu. Očitý svědek I. S. vypovídal v přípravném řízení za přítomnosti soudce a následně se vrátil na Ukrajinu, kde byl na žádost českých orgánů činných v trestním řízení vyslechnut. Obhájce stěžovatele byl o výsledku na Ukrajině informován, avšak účast odmítl.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že trestní řízení nebylo spravedlivé v důsledku nemožnosti vyslechnout svědky, čímž došlo k porušení jeho práv zaručených čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

Soud úvodem konstatoval, že relevantní zásady týkající se použití usvědčující výpovědi nevyslechnutého svědka jako důkazu v řízení před soudem byly shrnuty ve věcech *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011) a *Schatschaswili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015). Prvořadým zájmem Soudu je posoudit, zda dané řízení jako celek bylo spravedlivé.

V dané věci Soud konstatoval, že stěžovatel neprokázal, že by celková spravedlivost řízení vedoucího k jeho odsouzení byla nenávratně narušena nedostatkem příležitosti vyslechnout nebo nechat vyslechnout tři svědky obžaloby. Pokud jde o svědky D. H. a N. H., význam jejich svědectví nebyl dostatečně prokázán, protože ani jeden z nich nebyl přítomen násilí a poskytli jen málo informací k okolnostem potyčky před barem. V každém případě jim obhájce stěžovatele měl možnost klást dotazy v přípravném řízení. Soud uzavřel, že jejich výpovědi nebyly jedinými ani rozhodujícími důkazy pro odsouzení stěžovatele. Ohledně svědectví I. S. stěžovatel nevysvětlil, jak jeho obhajobu poškodila nemožnost klást mu dotazy přímo. Ze spisu totiž nevyplývá, že by stěžovatel zpochybňoval, že se dostal s poškozeným do potyčky, netvrdil, že byl poškozeným napaden a nepředestřel jinou verzi události. Jeho výpověď byla v souladu s lékařskou zprávou, která potvrdila způsob, jakým byl poškozený zraněn a na kterou se soud odvolával. Povaha zranění vylučovala, že by nebyl zbit stěžovatelem. Soud tak neměl důvod rozporovat odůvodnění vnitrostátních soudů. Stěžovatel měl možnost soudu předestřít svůj případ a zpochybnit předložené důkazy, včetně svědeckých výpovědí. Nalézací soud řádně přezkoumal váhu a soulad svědeckých výpovědí jak mezi sebou, tak s jinými dostupnými důkazy. Soud proto dospěl k závěru, že trestní řízení jako celek bylo spravedlivé a stížnostní námitky jsou zjevně neopodstatněné.

Rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022 ve věci č. 6261/16 – Barsegian proti České republice

Výbor páté sekce Soudu rozhodl o zjevné neopodstatněnosti stížnosti, v níž stěžovatel namítal, že došlo k porušení práva na výslech svědků proti sobě ve smyslu čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy, když nemohl na hlavním líčení vyslechnout svědka, který se nacházel ve výkonu trestu v Rusku, takže byla jako usvědčující důkaz připuštěna jeho výpověď z přípravného řízení.

I. Skutkové okolnosti

V lednu 2008 byla do bytu stěžovatelovi rodiny přivolána policejní hlídka, protože zde byl zastřelen jeden z jeho bratranců. Policie zajistila místo činu a zjistila totožnost všech přítomných osob s výjimkou

jedné osoby, u které vyšlo teprve později najevo, že šlo o stěžovatele. Všechny přítomné osoby později využily práva nevypovídat, jelikož by svou výpověď mohly přivodit trestní stíhání osobě blízké. Výjimkou byl stěžovatelův bratranec A. B., který byl vyslechnut za přítomnosti svého advokáta, tlumočnicka a soudce. Výslech byl proveden jako neodkladný a neopakovatelný úkon, neboť svědek byl arménské státní příslušnosti a trvale se nezdržoval na území České republiky. Svědek A. B. uvedl, že spal ve stejné místnosti jako oběť, když ho stěžovatel vzbudil a požádal, aby opustil místnost, že musí s jeho spolunocležníkem nutně hovořit. Svědek poté odešel do koupelny, odkud po chvíli slyšel křik. Oběť našel záhy mrtvou v pokoji, kde se již nacházely další rodinní příslušníci. Následně svědek odcestoval do Ruska. Později vyšlo najevo, že se zde nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Stěžovatel byl nejprve odsouzen v nepřítomnosti. Po zatčení v Arménii v listopadu 2011 a vydání do České republiky bylo řízení obnoveno. V listopadu 2012 byl znovu odsouzen Městským soudem v Praze. Stěžovatel v řízení využil práva nevypovídat. Jeho odsouzení bylo založeno na výpovědích policistů, kteří se na místo činu dostavili krátce po událostech, na znaleckých posudcích a protokolu o výpovědi A. B. z přípravného řízení. Ostatní členové stěžovatelovy rodiny rovněž odmítli vypovídat. Výpovědi policistů týkající se jejich komunikace s příbuznými stěžovatele na místě činu soudy prohlásily za nepřipustné, aby nedošlo k obejití práva nevypovídat. Soudy vyloučily, že by trestný čin mohl spáchat kdokoliv jiný, kdo byl na místě činu. Výslechu svědka A. B. se stěžovatel začal dovolávat až v odvolacím řízení. S opravnými prostředky, včetně ústavní stížnosti, stěžovatel neuspěl.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

S odkazem na čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy se stěžovatel domníval, že jeho odsouzení bylo nespravedlivé, protože bylo v rozhodující míře založeno na svědectví nepřítomného svědka obžaloby.

Obecné zásady týkající se práva na účast a výslech svědků lze nalézt v rozsudcích ve věcech *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011) a *Schatschaschwili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015, § 100), ve kterých Soud zdůraznil potřebu zkoumat celkovou spravedlnost trestního řízení. V této souvislosti Soud vyzdvihl, že český trestní řád stanoví zvláštní rámec pro výslech nepřítomného svědka a obsahuje záruky, které mají kompenzovat ztíženou pozici obhajoby (*Bátěk a ostatní proti České republice*, č. 54146/09, rozsudek ze dne 12. ledna 2017, § 55).

Dle Soudu stěžovatel neprokázal, že došlo k omezení jeho práva na obhajobu v takové míře, aby tím byla narušena celková spravedlnost trestního řízení. Jeho přítomnost v bytě v den střelby byla nesporná. Potvrzují ji zejména výpovědi policistů. Ze všech přítomných byl stěžovatel jediným, jehož totožnost se toho dne nepodařilo zjistit a kdo posléze zmizel a odcestoval do jiné země. Stěžovatel se bránil, že oběť nezastřelil, a argumentoval, že neexistují žádné přímé důkazy, které by ho spojovaly s trestným činem. Pokud jde o výpověď A. B., upozorňoval na to, že svědek opustil místnost, a tudíž nebyl očitým svědkem střelby. Z materiálů, které má Soud k dispozici, však vyplývá, že vnitrostátní soudy zkoumaly alternativní verze událostí, zejména možnost, že by střílela jiná osoba než stěžovatel, ale vyloučily je pro rozpor s provedenými důkazy a znaleckými posudky. Konečně měl stěžovatel příležitost zpochybnit věrohodnost nepřítomného svědka poukazem na případné nesrovnalosti v jeho výpovědích nebo zpochybněním jeho motivace. To se mu však nepodařilo. Soud měl navíc za to, že stěžovatelovo odsouzení nebylo „v rozhodující míře“ založeno na sporné výpovědi nepřítomného svědka. Stížnost proto odmítl na základě čl. 35 odst. 3 a 4 Úmluvy jako zjevně neopodstatněnou.

PŘÍLOHA Č. 2: METODIKA ZPRACOVÁNÍ STATISTIKY AGENDY STÍŽNOSTÍ

Při zpracování údajů o rozhodnutích Soudu o stížnostech, které byly vládě zaslány k vyjádření, do jednotlivých kategorií v grafu uvedeném v úvodu zprávy byla použita následující metodika.

Počítá se každá registrovaná stížnost zasláná vládě České republiky zvlášť, ať už Soud žádal o stanovisko k její přijatelnosti a odůvodněnosti (což byl případ více než 99 % stížností), či nikoliv (tedy i tam, kde Soud pouze vydal předběžné opatření). U stížností není brán zřetel na počet stěžovatelů, kteří je podali.

Všechny stížnosti, ve kterých Soud vydal odsuzující rozsudek, který nabyl právní moci, se v tomto přehledu objevují pouze v kategorii ‚porušení‘. Je však možné, že odsuzující rozsudek ve věci samé nebyl definitivní tečkou za případem, protože Soud odročil otázku spravedlivého zadostiučinění. Takové stížnosti pak nejsou (znovu) započítány v kategorii ‚smír‘, pakliže byla věc po odsuzujícím rozsudku dořešena tímto způsobem.

Kategorie ‚žádné porušení‘ zahrnuje jak konečné rozsudky o neporušení, tak konečná rozhodnutí o nepřijatelnosti stížností.

Počet stížností neodpovídá počtu rozhodnutí nebo rozsudků o nich vydaných, protože jednotlivé rozsudky nebo rozhodnutí mohou řešit současně více stížností.

Není též rozlišováno, zda v rozsudku, který řeší více stížností, byly některé prohlášeny za nepřijatelné nebo neodůvodněné, zatímco u jiných Soud konstatoval porušení Úmluvy. Graf též nezachycuje skutečnost, že některé stížnostní námitky mohou být v rozsudku o porušení shledány za odůvodněné, zatímco jiné nikoli (a mohou být zamítnuty nebo odmítnuty).

Kategorie ‚uznání porušení‘ zahrnuje případy, kdy řízení skončilo jednostranným prohlášením vlády.

Z hlediska dne, kdy bylo o stížnosti rozhodnuto, se bere u rozsudků v potaz den zveřejnění a u rozhodnutí den přijetí. Je tomu tak proto, že to takto pojímá Soud pro účely vyhledávání ve své databázi Hudoc. Toto časové hledisko vyhledávání přebírá i databáze eslp.justice.cz.

PŘÍLOHA Č. 3: KANCELÁŘ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

Kancelář vládního zmocněnce zastupuje Českou republiku v řízeních o stížnostech podávaných k Evropskému soudu pro lidská práva, o kolektivních stížnostech podávaných k Evropskému výboru pro sociální práva a o individuálních oznámeních podávaných k sedmi tzv. smluvním orgánům OSN (jejich výčet viz výše). Vedle toho uskutečňuje další související činnosti, především koordinuje výkon rozsudků Soudu a implementaci rozhodnutí ostatních mezinárodních orgánů se zřetelem k provádění mezinárodních závazků plynoucích z příslušných lidskoprávních instrumentů jako celku a zajišťuje další koordinační, osvětovou a expertní činnost.

Působnost, postavení a činnost kanceláře vládního zmocněnce vedle kompetenčního zákona a zákona o státní službě blíže upravují též zákon č. 186/2011 Sb., o poskytování součinnosti pro účely řízení před některými mezinárodními soudy a jinými mezinárodními kontrolními orgány, a Statut vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, schváleným usnesením vlády ze dne 17. srpna 2009 č. 1024, ve znění usnesení vlády ze dne 27. února 2017 č. 155 o systematickém řešení zastupování České republiky v řízeních o individuálních a kolektivních stížnostech před mezinárodními kontrolními orgány v oblasti lidských práv.

V roce 2022 v kanceláři vládního zmocněnce působili:

- JUDr. Vít Alexander Schorm, vládní zmocněnec a ředitel odboru kancelář vládního zmocněnce, do 31. října 2022,
- Mgr. Petr Konůpka, zástupce vládního zmocněnce a vedoucí oddělení řízení před Soudem,³⁶
- JUDr. Vladimír Janoušek Pysk, LL.M., vedoucí oddělení řízení před smluvními orgány OSN,
- dále Mgr. Bc. Monika Hanych, Ph.D., LL.M., Mgr. Eliška Hronová, Mgr. Martina Jirsová, LL.M., Mgr. Miroslav Kaštyl, JUDr. Jana Martinková, Ph.D., LL.M., Mgr. Eva Petrová,³⁷ Mgr. Kateřina Radová, Mgr. Monika Šamová (do 30. dubna 2022), Mgr. Anna Plačková, LL.M. (od 15. července 2022), jakož i Mgr. Liubou Asenova jako asistentka.

Kancelář vládního zmocněnce sídlí na adrese Na Děkance 3, Praha 2. Lze ji kontaktovat telefonicky na čísle 221 997 437 nebo elektronickou poštou na adrese kvz@msp.justice.cz.

³⁶ Od 1. ledna 2023 se Petr Konůpka stal ředitelem kanceláře vládního zmocněnce a dne 18. ledna 2023 byl jmenován vládním zmocněncem.

³⁷ Od 1. března 2023 se Eva Petrová stala vedoucí oddělení řízení před Soudem.

OBSAH

SHRnutí.....	2
I. STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA.....	5
1. Úvod.....	5
2. <i>Nalézací část agendy stížností</i>	7
2.1. Rozhodnutí Soudu o stížnostech proti České republice	7
2.1.1. Odsuzující rozsudky	7
2.1.2. Rozsudky o neporušení Úmluvy a rozhodnutí o nepřijatelnosti.....	8
2.1.3. Stížnosti, o nichž bylo řízení zastaveno	9
2.2. Nově oznámené stížnosti a další aktivity v řízení před Soudem	10
2.2.1. Nově oznámené stížnosti	10
2.2.2. Další aktivity v řízení před Soudem	11
2.3. Další dříve oznámené a dosud nerozhodnuté stížnosti	15
3. <i>Vykonávací část agendy stížností</i>	17
3.1. Rozsudky, u nichž byl dohled nad výkonem uzavřen.....	18
3.2. Rozsudky bez trvalé potřeby přijetí opatření k výkonu.....	18
3.3. Rozsudky s trvalou potřebou přijetí opatření k výkonu	19
3.4. Rozsudky poukazující na vhodnost přijetí určitých obecných opatření	21
II. KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA	23
1. Úvod.....	23
2. <i>Evropská sociální charta a Evropský výbor pro sociální práva</i>	23
3. <i>Stav projednávání kolektivních stížností proti České republice</i>	24
3.1. Nově oznámené stížnosti.....	24
3.2. Nově rozhodnuté stížnosti.....	24
3.3. Kolektivní stížnosti, o nichž řízení stále probíhá	24
3.4. Implementace rozhodnutí zveřejněných před rokem 2022	25
III. OZNÁMENÍ PODANÁ KE SMLUVNÍM ORGÁNŮM OSN	29
1. Úvod.....	29
2. <i>Smluvní orgány OSN</i>	29
3. <i>Stav projednávání oznámení proti České republice</i>	30
3.1. Výbor OSN pro lidská práva (HRC)	30
3.1.1. Posouzená oznámení.....	30
3.1.2. Projednávaná oznámení	30
3.1.3. Implementace názorů výboru	30
3.2. Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen (CEDAW)	31
3.3. Výbor OSN pro práva dítěte (CRC)	31
IV. DALŠÍ ČINNOSTI VYKONÁVANÉ KANCELÁŘÍ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE	32
1. <i>Zasedání Kolegia expertů</i>	32
2. <i>Zpravodaj Kanceláře vládního zmocněnce</i>	33
3. <i>Databáze vybraných rozhodnutí Soudu</i>	33
4. <i>Šíření povědomí o judikatuře Soudu skrze přednášky a školení</i>	34
5. <i>Působení pracovníků kanceláře v pracovních skupinách</i>	35
6. <i>Analýzy, vyjádření a připomínky k legislativním návrhům</i>	36
7. <i>Projekt ke zvyšování povědomí o mezinárodních lidskoprávních závazcích</i>	37
PŘÍLOHA Č. 1: ANOTACE ROZHODNUTÍ TÝKAJÍCÍCH SE ČESKÉ REPUBLIKY	39

Rozhodnutí ze dne 20. ledna 2022 ve věci č. 12420/21 – Lowáková proti České republice	39
Rozsudek ze dne 3. února 2022 ve věci č. 20611/17 – Komissarov proti České republice	40
Rozsudek ze dne 24. února 2022 ve věci č. 24314/13 – Fischer proti České republice	42
Rozsudek ze dne 17. března 2022 ve věci č. 24827/14 – FU QUAN, s. r. o. proti České republice	44
Rozsudek ze dne 24. března 2022 ve věci č. 30262/13 – Pálka a ostatní proti České republice	47
Rozhodnutí ze dne 31. března 2022 ve věci č. 9128/13 – Podlipní proti České republice	48
Rozhodnutí ze dne 5. dubna 2022 ve věci č. 58169/13 – Maslák proti České republice	50
Rozsudek ze dne 12. května 2022 ve věci č. 64886/19 – X proti České republice	52
Rozhodnutí ze dne 19. května 2022 ve věci č. 81454/12 – REAL, spol. s r. o. proti České republice	53
Rozhodnutí ze dne 2. června 2022 ve věci č. 48351/21 – Fuksová a Pujmanová proti České republice	55
Rozsudek ze dne 23. června 2022 ve věci č. 19750/13 – Grosam proti České republice	55
Rozhodnutí ze dne 6. října 2022 ve věci č. 22419/18 – Konopík a Hurdálek proti České republice	59
Rozhodnutí ze dne 6. října 2022 ve věci č. 61953/16 – Bucková proti České republice	60
Rozsudek ze dne 6. října 2022 ve věci č. 9264/15 – B. Ů. proti České republice	61
Rozsudek ze dne 13. října 2022 ve věci č. 30879/17 – Hýbkovi proti České republice	63
Rozhodnutí ze dne 20. října 2022 ve věcech č. 32193/16 a 32637/16 – Málek a Černín proti České republice	65
Rozsudek ze dne 10. listopadu 2022 ve věci č. 15741/15 – Sládková proti České republice	67
Rozhodnutí ze dne 24. listopadu 2022 ve věci č. 31767/13 – Khalifa proti České republice	68
Rozsudek ze dne 8. prosince 2022 ve věci č. 14889/19 – Pejířilová proti České republice	70
Rozhodnutí ze dne 13. prosince 2022 ve věci č. 44870/19 – Agarwal proti České republice	71
Rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022 ve věcech č. 43861/13 a 43883/13 – Schäfer a Todorovič proti České republice	72
Rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022 ve věci č. 40764/14 – Nuota proti České republice	73
Rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022 ve věci č. 43676/15 – Lázók proti České republice	74
Rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022 ve věci č. 6261/16 – Barsegian proti České republice	75
PŘÍLOHA Č. 2: METODIKA ZPRACOVÁNÍ STATISTIKY AGENDY STÍŽNOSTÍ	77
PŘÍLOHA Č. 3: KANCELÁŘ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE	79
OBSAH	80